

EVANGÉLIKUS Élet

Jézus nem szégyellte
a könnyeit,
nekünk sem kell

Szerezzük vissza
élő közösségi életünket!

Kálvin és Luther tényleg
testvérek voltak?

Védőhálóval is szolgálnak Pestszentimrén

Családbarát szemlélet, gyarapodó közösség • 29. oldal

KÖNYVBEMUTATÓ

Füller Tímea

Egy papné
titkos
naplójából

című kötetét bemutatja, és a szerzővel beszélget

PÉTERNÉ MESTERY RITA

november 11-én, hétfőn 17 órától
az evangélikus könyvesboltban.

Cím: Budapest VIII. kerület, Üllői út 24.

A résztvevők 16 és 17 óra között 20%-os kedvezménnyel
vásárolhatnak a Luther Kiadó saját kiadványaiból.

Elengedés, építkezés

A reformáció ünnepét naptárunkban közvetlenül a mindenszentek, majd a halottak napja követi. Fontosnak tartottuk ezért, hogy e lapszámunkban a búcsú, a halál, az elengedés témáját is körbejárjuk, és elgondolkodnivalóval, illetve gyakorlati tanácsokkal is szolgálunk olvasóinknak ezen a területen, annál is inkább, mert napjainkban mintha félnénk erről beszélni. Ribár János nyugalmazott evangélikus esperes, tanatólógus fontos dolgokról szól, olyanokról, amelyekre bizony oda kellene figyelniük egy-egy szeretettünk távozásakor, mert így a haldoklóknak és magunknak is segíthetünk.

Az elengedés témája egy kissé más szempontból, mégis az említett témához kapcsolódva kerül elő *Kötőszó-szemle* rovatban. Életutunkon az évek alatt számtalan sebet szerzünk, sokszor küszködünk, próbálunk megfelelni az elvárásoknak. Révész Szilviával készült interjúnkban a megbocsátásról, a lelki gyógyulásról olvashatnak. Interjúalanyunk az országot járva beszél azokról a problémákról, amelyekkel maga is szembesült, és arról az Istenről, aki választ adott a kérdéseire.

A Grendorf-Balogh Melinda angyalföldi másodlelkész által készített átfogó ifjúsági kutatás tanulságait bemutató sorozatunk harmadik, befejező részéhez érkeztünk. Ebben a fejezetben egyházunk gyermek- és ifjúsági bizottsági elnökének összefog-

lalója alapján a konfirmáció időszakának áttekintésétől eljutunk az egyetemista korosztállyal kapcsolatos kérdésekig. Az összeállításból világosan kirajzolódik, egyházunk ifjúsági munkájában hol lehet és kell még építkezni.

„A közösségi élet megélését vissza kellene szerezniük a *Facebook*tól, és a valódi térben zajló alkalmainknak a valóban közös élményekről kellene szólniuk. Az »élő« alkalmainkon másra van szükség, olyasmire, amit nem lehet a neten megkapni” – mondja Szlaukó-Bobál Orsolya, az Északi Egyházkerület missziói lelkésze. A fentebb említett építkezést nemcsak egyházunkon belül, de kívül is folytatni kell. Ehhez pedig új, *Küldetés* címet viselő rovatunkkal szeretnénk hozzájárulni. Elsőként az egyházkerületek missziói lelkészeit mutatjuk be, de célunk, hogy a későbbiekben az egyházépítéssel, a lelki épüléssel kapcsolatos gondolatoknak, javaslatoknak is teret adjunk itt.

Végezetül ismét virtuális utazásra hívom olvasóinkat. Mostani lapszámunkban Wekerle Szabolcs jóvoltából ismerhetnek meg felújításra váró – és a munkák végeztével remélhetőleg meglátogatható – erdélyi evangélikus templomokat. Bőven akad közöttük olyan, amely gyönyörködni- és megmentenivalót egyaránt kínál – ahogyan kiderül ez a cikkből is.

■ KÉZDI BEÁTA

Jézus nem szégyellte a könnyeit...

A halál, a gyász, az elengedés az élet legfájdalmasabb, legnehezebb része. Mindenszentek, halottak napja táján bizonyára olvasóink többsége is elindul előrement szereteti sírjához, vagy emlékezésésként otthon gyűjt gyertyát. Írásunkban két evangélikus lelkészt, gyakorló lelkigondozót kérdeztünk meg a halál és az elengedés témájáról.

20. oldal

Szerezzük vissza élő közösségi életünket!

Lapunk új állandó rovattal gazdagodik novembertől. *Küldetés* rovatcímmel elsőként a három egyházkerület, majd egyházunk országos missziói lelkésze mutatkozik be. E számunkban

Szlaukó-Bobál Orsolya, az Északi Egyházkerület missziói lelkésze, az evangelizációs és missziói bizottság tagja vall eddigi pályájáról és terveiről.

36. oldal

Védőhálóval is szolgálunk

Szépen gyarapodó közösségben jártunk Pestszentimrén. Öröm látni, hogy rövid idő alatt étellel teli, különböző generációknak otthont adó helyszínné vált a Budapest XVIII. kerületében tavaly tavasszal felszentelt Luther-kápolna. A pestszentimrei evangélikus gyülekezetben megállapíthattuk, hogy a „rohamos” közösségépülés magyarázata nem más, mint az alapvetően családbarát szemlélet a mindennapokban, a nyitott és befogadó légkör, Isten átölelő szeretetének barátságos képviselője. Riportunkban Horváth-Csitári Boglárka lelkész és gyülekezeti tagok mutatják be a fiókegyház mindennapjait.

29. oldal

Láthatóan evangélikus

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Molnár Attila diák – Monok. Harmadik osztályos tanuló vagyok, nagyon szeretek énekelni és sportolni. Nagyon szeretek hittanórákra járni is, mert ott az óra elején énekelni szoktunk, és sok érdekességet megtudok a Bibliáról és Jézusról. Van hittankönyvem, abból tanulunk. Gerlai Pali bácsi az iskolai hittanórán most azt tanítja, hogy miként teremtette meg Isten a földet. Megtudtam, hogy hat nap alatt teremtette, a hetedik nap pedig megpihent.

Szüleimmel és testvéremmel, Eszterrel együtt járunk az istentiszteletre. Együtt imádkozunk, és a lelkészünk gitározni is szokott. Ezt mindig nagyon élvezem. Mivel szeretek énekelni és tanulni, mindig örülök, ha Pali bácsi új énekeket tanít nekünk. Kedvencem az „Olyan örömet, mint a forrás, / Olyan örömet kaptam tőled, Istenem...”

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Ökumenikus könyvest

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) és a *Theologiai Szemle* szerkesztőbizottságának szervezésében ökumenikus könyvest rendeztek október 9-én a MEÖT budapesti székházában. Az alkalmat Fischl Vilmos evangélikus lelkész, MEÖT-főtktár, valamint Kádár Zsolt, a folyóirat szerkesztőbizottságának elnöke és Bóna Zoltán főszerkesztő nyitotta meg.

Az esten magyar egyházi könyvkiadók egy-egy kötetét mutatták be. A Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Bibliatudomány Tanszéke kiadványainak sorában jelent meg Simon Tamás László *Közelítések az Újszövetséghez – Válogatott tanulmányok* című munkája. Cserbik János és Tonhaizer Tibor *Európa Bibliája – Szentírás-fordítások és fordítók története kontinensünkön*

című kötetét az Advent Kiadó gondozta. Az erdélyi unitárius egyház története III/1. című munka, Uzoni Fosztó István, Kozma Mihály és Kozma János műve az Erdélyi Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltárának és Nagykönyvtárának kiadványai között jelent meg. A Magyar Pünkösdi Egyház és a Pünkösdi Teológiai Főiskola gondozásában, Ungvári Csaba szerkesztésében vehetjük kézbe a *Pünkösdi Magyarországon* címet viselő kötetet, Walter Klaiber *Isten oltalmában – Bevezetés a 23. zsoltszárba* című könyve pedig a methodista egyház kiadványa. A Luther Kiadó újdonságai közül a *Konkordiakönyv – A Magyarországi Evangélikus Egyház hitvallási iratai 4.* című munka került az egybegyűltelek elé.

■ Forrás: Meot.hu

ORATIO OECUMENICA

Kegyelmes Urunk! Szerető mennyei Atyánk! Hálatelt szívvel állunk meg ma előtted, mert megállhatunk. Sokszor azt látjuk, hogy száguldó vonatként robog az életünk – vagy a világ körülöttünk. Szinte csak nézői vagyunk annak a sok öröme és csodának, amelyet te készítettél nekünk. Ma viszont megállhatunk, és jelen lehetünk. Jelenléted dicsőségének, az ünnepi lakomának most mi is igazán részesei vagyunk.

Hálatelt szívvel állunk meg ma előtted, mert a te szent jelenlétedben lehetünk. Sokszor érezhetjük, hogy nem vagyunk méltók, mert gyakran fordultunk szembe akaratoddal. Méltatlanságunk megéléséig gyakran eljutottunk, de ma azt is megérthetjük: nem rajtunk múlik. Nem azon múlik, hogy milyenek vagyunk, hogy mire vagyunk képesek, hanem a te mindeneket átélő szereteted tesz méltóvá a jelenlétre.

Hálatelt szívvel állunk meg ma előtted, mert hálasak lehetünk. Hálasak mindenért, amit ajándékként kapunk tőled: a teremtett világért, a szépségért, a tisztaságért. Amikor ezekben a napokban különösen erős bennünk előrement szereteteink emléke, te hálát ébresztesz bennünk az életért.

Kérünk, ébreszd fel bennünk a hála mellett a felelősség érzését is. Add, hogy felelős szeretettel tudjunk egymásra tekinteni. Segíts minket, hogy ezzel a szeretettel fogalmazzuk meg gondolatainkat, mondjuk ki szavainkat, tegyük meg mozdulatainkat egymás felé.

Kérünk, adj nyugalmat és békét közöttünk, és add ezt minden embertársunknak. Adj önzetlenséget és tiszta szándékot azoknak, akik a vezetés felelősségét kapták – egyházadban és a világban egyaránt.

Kérünk, tégy minket hűséges követőiddé és szereteted hűséges követivé, hogy tisztán és igazán hirdessük evangéliumodat szavainkkal, tetteinkkel, egész életünkkel. Ámen.

Szentháromság ünnepe után 20. vasárnap

Fil 2,12b–13

Üdvösséget munkáló ellentmondás

„...félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségeteket, mert Isten az, aki munkálja bennetek mind a szándékot, mind a cselekvést az ő tetszésének megfelelően” – a logikai feszültség a két tagmondat között kétségbe ejtethet minket.

Börtönöröm. Pál apostol levelei nem légüres térben, íróasztal mellett íródtak, hanem a terepen, sokszor a legnagyobb mélységben; a levelekben valóságos gyülekezeti problémákra, konkrét helyzetekre reagált. Ne gondoljuk, hogy az alapigében megfogalmazott mondat valamiféle elméleti, akadémikus teológiai fejtegetés. Az apostol börtönből ír szeretett gyülekezetének, mégsem a kétségbeesés, hanem a reményteljes örömet hatja át a levelet.

Nem arról van szó, hogy az apostol a fogságban, élet és halál között örömet erőltet magára, hanem arról, hogy számára a viszonyítási pont nem aktuális körülményei között található. Erre a szempontváltásra hívja levelében olvasóit és a Szentlélek által minket is. Az élethelyzeteink különbözhetnek, de Isten változatlan szeretetének megtapasztalása Krisztusban mindig biztos viszonyítási pont. Nem a körülményeinket, nem a magatartásunkat, hanem szívünket akarja megváltoztatni Isten.

Hogyan lehet ez számunkra is élő valóság? Ennek titkát dadogja nekünk Pál ellentmondásosnak tűnő mondata.

Motiváló szentség. Amikor az életünkben váratlan helyzetek adódnak, amelyekre nem vagyunk felkészülve, és amelyek éppen ezért kétségbe ejtenek, fájdalmat okoznak nekünk, akkor éppen ezt a látszólagos ellentmondást éljük át. Ha Isten mindenható, aki „bölcsterveit megérleli” akkor hogyan eshetnek meg ezek az igazságtalanságok, méltatlanságok övével? Ha Isten mindent megtehet, akkor most miért nem cselekszik? Súlyos betegséggel szembesülve, a gyász fájdalmában vagy megalázó helyzeteket kiszolgáltatót benuházzal átélve ezt a feszültséget éljük át. Mit tehet Isten értünk, és mit kellene nekünk megtennünk?

Meg vagyok győződve arról, hogy éppen ezekben a helyzetekben, sőt egyedül ezekben a helyzetekben jelenthet reménységet az apostoli mondatban és az egész Szentírás végigvonuló látszólagos ellentmondás. Mert ne tagadjuk, nehéz feloldani azt, hogy akkor most ki munkálja, ki viszi véghez az üdvösséget. Ha Isten cselekszik, és úgyis az ő akarata érvényesül, akkor hol az ember felelőssége? Akkor miért kellene „félelemmel és rettegéssel” munkálnom nekem is az üdvösségemet? Vagy akarattalan bábok lennénk csupán? Erről szó sincs!

Isten tetszésének megfelelően. Személyes börtöneinkben, amikor bezáródik minden körülöttünk, megbénít minket a tehetetlenség, és azt érezzük, értelmetlen bármit is tennünk, tudatosíthatjuk, hogy Isten jelen van ezekben a helyzetekben is, ahogyan ígéri nemegyszer, és egyedül ez adhat szándékot és mozdulást.

A „félelemmel és rettegéssel” kifejezés – amely első hallásra riasztó a számunkra – éppen az Isten jelenlétéből következő természetes magatartásra utal. Ez a félelem nem a büntetéstől való szorongás. Ez a félelem és rettegés az Isten szentségének megtapasztalása, amely lenyűgöz, és a hatása alá von. Ez a szent félelem sokkal inkább motivál, mint bénít. Arra indít, hogy vigyem véghez azt, ami a Krisztus által elvégzett üdvösségből következik.

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Ebben azonban még az is benne van, hogy végső soron nem tudjuk elrontani az életünket, ha az Úr éi vagyunk, mert Isten még görbe vonalakkal is tud egyenesen írni. Olyan szent titok ez, amely nem igazolja az istentelenséget és gonoszságot, de békességet ad az Istenben bízóknak, akik cselekedeteik miatt aggódnak.

„...félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségeteket, mert Isten az, aki munkálja bennetek mind a szándékot, mind a cselekvést az ő tetszésének megfelelően” – a logikai feszültség a két tagmondat között így válhat evangéliummá, éppen a kétségek között.

■ GRENDORF PÉTER

Imádkozzunk! Urunk! Köszönjük, hogy üdvösségünkért nem tudunk tenni semmit, mert te már mindent elvégeztél értünk. Add, hogy felismerjük ebből következő személyes felelősségünket, és kérünk, végezd üdvözítő munkádat bennünk és általunk is. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 3.) Az apostolok pedig nagy erővel tettek bizonyosságot az Úr Jézus feltámadásáról, és nagy kegyelem volt mindnyájukon. ApCsel 4,33 (Zsolt 51,17; Mk 10,2-9[10-12]13-16; 2Kor 3,3-6[7-9]; Zsolt 119) Talán némi irigységgel olvassuk az ősgyülekezet életéről szóló bibliai beszámolókat. Milyen nagy áldás volt rajtuk! Mennyire szerették egymást! Milyen nagyszé- rűen gyarapodott a gyülekezet a csatlakozó megtérőkkel! De vajon változott azóta valami? Az örömhír ugyanaz, Jézus Krisztus úgyszintén. Tehát csak rajtunk, Jézus mai tanítványain múlik, hogy a Krisztustól kapott küldetésünket hogyan töltjük be. Ha csatlakozunk a bizonyágtévköz- höz, ugyanazt a nagy kegyelmet élhetjük meg mi is, mint az apostolok.

Hétfő (november 4.) Csak ti Krisztus evangéliumához méltóan viselkedjétek. Fil 1,27 (Zsolt 103,17-18; 2Thessz 3,6-13; Jób 31,1-40) Nem szeretünk kilógni a tömegeből, nem szeretjük felhívni magunkra a figyelmet. De akkor hogyan lesz látható- vá rajtunk, hogy Jézus tanítványai vagyunk? Hogyan lehetünk „láthatóan evangélikusok”? Ha Jézuséi vagyunk, muszáj felad- nunk csendes visszavonultságunkat. Muszáj konfrontálód- nunk a világgal, hogy annak farkastörvényei helyett Krisztus evangé- liumához méltóan éljünk: szeretetben, türelemben, megbocsá- tásban, mértékletességben.

Kedd (november 5.) Kelj fel, tündökölj, mert eljött világosságod, rád ragyogott az Úr dicsősége. Ézs 60,1 (Jn 12,46; Róm 13,1-7; Jób 32,1-22) Nem én, hanem az Úr. Nem én vagyok a vilá- gosság, hanem az Úr. Nincs bennem kellő szeretet, türelem és alázat, hanem az Úr ajándékoz meg lelki kincseivel. Nincs saját belső erőm, amellyel mindent le tudnék győzni, hanem az Úr győz bennem és általam. Nincs saját világosságom: az Úr ragyog rám. Csak az Úrtól, az Úr által van lehetőségem felkelni és tündökölni. Ő pedig eljön, belép az életembe, körberagyo- g dicsőségével, éppen úgy, mint kétezer éve a betlehemi pász- torokat.

Szerda (november 6.) Isten országának ezt az evangéliumát pedig hirdetik majd az egész világon, bizonyosságul minden népnek; és ak- kor jön el a vég. Mt 24,14 (Zsolt 86,9; Ef 5,25-32; Jób 38,1-11; 40,1-5) Magasságokba törünk. Kutatjuk az univerzumot, élhető bolygókat keresve idegen galaxisok között. Pedig a Földünknek vagyunk adószai. Az ökológiai lábnyomunk ugyan meglehetősen nagy, a zöld bolygó túlterhelt, sok mindennel a határainkat fe- szegetjük, mégis: az evangéliummal még mindig adószai vagyunk az emberiségnek. Inkább bebújunk a templomunk falai közé,

kiszorítva életünk- ből mások nyomorúságát. Pedig a keresztsé- günk alkalmával a missziói parancs hangzott el: „Menjétek...!” Amíg nem töltjük be küldetésünket, nem jön vissza az Úr.

Csütörtök (november 7.) Jézus mondja: Az én Atyám házában sok hajlék van. Jn 14,2 (1Krn 29,15; 1Kor 14,26-33; Jób 40,6-41,3; 42,1-6) Bár régóta ismertem, mégis sokáig felületesen értettem a Bibliánk első mondatát. Miért kell a menny, ha itt a föld? Miért kell a menny, ha az Úr ígérete szerint lesz föld? A menny az élő Istennek és angyalainak otthona. Tökéletes. Mennyei Atyánk ezt a tökéletes otthonát akarja megosztani velünk. Jézus helyet, ott- hont készített számunkra, hogy az öröklétben az ő közösségében lehessünk örömben, boldogságban. Van egy helyed a mennyben, amely csak rád vár, amelyet Jézus személyre szabottan neked készített! Csak arra vár, hogy ezt elfogald!

Péntek (november 8.) Valljátok meg azért egymásnak bűne- iteket, és imádkozzatok egymásért, hogy meggyógyuljatok. Jak 5,16a (1Sám 7,8; Jn 18,28-32; Jób 42,7-9) Két ember között a legnehezebb út a szívek közötti út. Mások életében, de talán a magunkéban is láttuk már, hogy mekkora sebet tud ejteni a harag, a düh, a megbántódás, a sértődés. Nehéz jó képet vágni, ha beletipornak a lelki világunkba. A megbocsátás azt jelenti, hogy lemondok a jogos haragomról. Nem engedek utat a haragnak és a gyűlöletnek. Jézusunk indulatára és lelkiületé- re törekedhetünk, hogy a gonosz indulatok helyett a szeretet útját válasszuk. A bűneink megvallása, a megbocsátás és az egymásért való imádság a legnagyobb gyógyír világunkban és kapcsolatainkban.

Szombat (november 9.) Nem szabad azt hinnünk, hogy arany- hoz vagy ezüsthöz vagy kőhöz, művészi alkotáshoz vagy emberi elképzeléshez hasonló az istenség. ApCsel 17,29 (Ézs 40,13; Péld 3,1-8; Jób 42,10-17) Az ember ősi vágya, hogy Istent be tudja illeszteni a maga világába: az ókorban kőből, fából megfara- gott bálványszoborként, később filozófiai fogalmakként vagy más gondolatként. Vajon milyen távol van Isten az embertől? Mekkora Isten? Földi életünk során ezt a maga teljességében sosem fogjuk megtudni. Nem vagyunk rá képesek, hogy emberi értelmünkkel felfogjuk és befogadjuk a Mindenhatót. S mégis próbálunk hatni rá, próbáljuk befolyásolni, hogy Isten jó irányba terelje életünket. És mégis, miközben tapogatózunk, gondolko- zunk, Isten hozzánk lép – emberként. Olyanná lett, mint mi – és mégis más, mert Szent, Tökéletes, Tiszta, Igaz. Maga a Szeretet.

■ SZEBIK KÁROLY

EVANGÉLIKUS Élet FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elfizetes

A hónap igéje

A ki ezt a vallomást nem tudja elmondani, az még nem keresztény. Mert kereszténynek lenni azt jelenti, hogy nem torpanunk meg a nagypéntek fájdalmas és érthetetlen eseményénél, Jézus kereszthalálánál, hanem találkozunk a húsvéti csodában a halált is legyőző, feltámadt Úrral. Előtte leborulva szakad fel belőlünk a kételyei fogságából kiszabadult Tamás álmélkodó, megrendült vallomása: „*Én Uram és én Istenem!*”

Jób szava is a hit győzelme a láthatók fölött. Mert mit látott, mit tapasztalt Jób? Azt, hogy élete érthetetlen okokból összeomlott, egymás után érték súlyos

rám Isten? Miért bánik így velem, miért hagyott el?

Jób hite erősebb, Istenhez való ragaszkodása szilárdabb ezeknél a kérdéseknél. Kételyei súlyosak és kízóak, hitének makacssága azonban kemény. Istennek választ kell adnia, Jób nem ereszti el Istent. Amit most átél, azt nem érti. Hite mégis azt mondatja vele: még ha meghalok is, akkor sem lesz vége az Istennel való történetemnek. Mert hiszem, hogy ő él, hogy ő a megváltóm, aki nem felejtkezik meg rólam, és aki a szenvedés és a halál rabságából kiszabadít. Mert hiszem, tudom, hogy él, ezért számítok rá. Ez a hit.

Isten válasza életünk kérdéseire nem valamiféle szép és okos elmélet, nem is varázspálca, amellyel örömmre fordítja bajainkat, hanem egy személy, a Megváltó, Jézus Krisztus. Nem isteni magyarázatot kapunk életünk kérdéseire, hanem az élő Istent magát. Jóbot sem elégítette ki barátainak sok kegyes magyarázata, csak az az egy hit, hogy Isten, a Megváltó, az ő

Én tudom, hogy az én megváltóm él.
(Jób 19,25)

megváltója él. Nem változik semmi a külső helyzetében, állapotában, mégis mintha nehéz kő esne le a lelkeről, amikor felkiált: „*Mert én tudom, hogy az én megváltóm él...*” Minden látszat, érzés és tapasztalat ellenére is: tudom! Egyedül ő a vigasztalás minden szenvedésben, és egyedül ő az erő is minden szenvedés elviselésére!

A keresztény hit az élő, a halált feltámadásával megsemmisítő Jézusban való hit. Ha a mi hitünk nem jut el odáig, hogy Jézus Krisztus nemcsak meghalt, hanem fel is támadt, és megnyitotta előttünk is a halálon át az utat az örök életbe – ha ezt nem hisszük igazán, akkor olyan a hitünk, mint egy híd, amelynek a túlsó parton még nem készültek el a pillérei. Még nem vezet sehova, még a semmibe ível.

A feltámadt Jézus összekapcsolja a két partot, a földi életet Isten örökkévalóságával, hogy felülről lássuk azt, ami életünkben érthetetlen, és lássuk azt, ami most még láthatatlan. Ezzel a hittel írta Babits Mihály az *Ádáz kutyám* című versében:

Tudod, hogy itt valaki hatalmas gondol veled, büntet és irgalmaz, gyötör olykor, simogat vagy játszik, hol apádnak, hol kízódnak látszik: de te bízol benne. Bölcs belátás, bízni abban, kit nem értünk, Ádáz.

Óh, bár ahogy te pihensz lábamnál, bizalommal tudnék én is Annál megpihenni, aki velem játszik, hol apámnak, hol kízómnak látszik, égi gazda, bosszú, megbocsátás, s úgy nem értem, mint te engem, Ádáz!

Bízni abban, kit nem értünk, tudni azt, hogy ő él, és értünk él: ez a mi hitünk.

■ BALICZA IVÁN

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

csapások: vagyonának elvesztése, gyermekeinek a halála, kízó betegség gyötrelme. Miért? Mi rosszat tett? Mi bűnt követett el? Ő úgy tudja, hogy semmit. De akkor miért kell szenvednie? Miért engedi ezt, vagy veri őt az Isten? Igazságtalan? Vagy gonosz, és kedvét leli az emberrel való játszadozásban? Esetleg nincs is?

Jób a szenvedő ember típusa. Mint ilyen ma is itt él közöttünk: egy rákos beteg, egy házastársát, gyermekét gyászoló, egy elhagyott, szociális otthonban tengődő öreg, egy lakásába zárkózó magányos, valaki, aki elveszítette a munkáját, egy megkeseredett ember. Holnap akár én is lehetek, te is lehetsz Jób. És holnap akár mi is feltehetjük a kérdést: Miért értek a bajok? Miért szenvedek? Mi értelme van így az életemnek? Miért haragszik

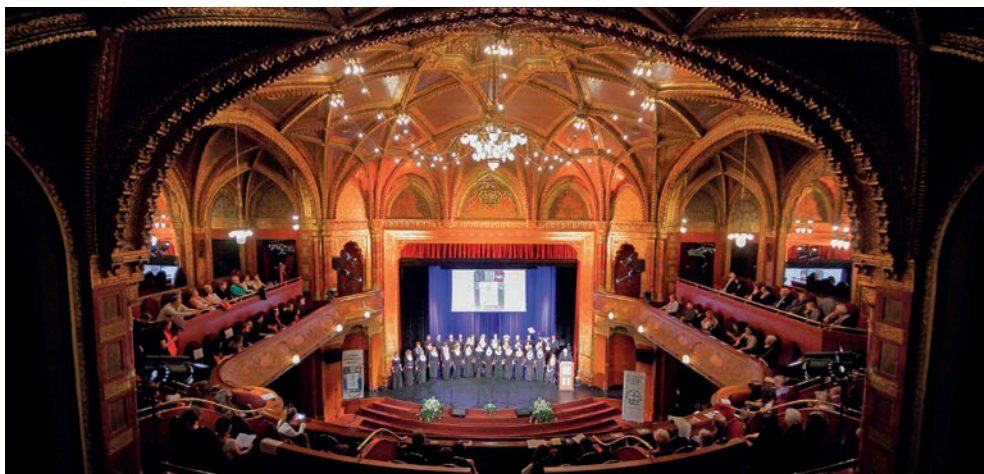
A hit mindig dacos. Tűnhetnek a körülményeink, az események bármilyen elkieserítőnek és reménytelennek, a hit azt mondja: „De! Mégis!” A hit nem adja meg magát, hanem tovább zaklatja Istent, ahogy Jézus tanítja az imádságról: kérjete, keressetek, zörgessetek!

Sokféle kemény élethelyzetbe juthatunk, és mindenkinek az életében vannak fájó dolgok. Mindezeket csak hitünk győzheti le. Ezen nem azt értem, hogy a hit mindent megold, és megszűnnek a gondok-bajok. A hit nem minden bajt elmulasztó csodaszer, olyan, amilyeneket kétes reklámok ezerszám hirdetnek. Inkább hasonlítanám az immunerősítő gyógyszerhez, amelyik a szervezet védekezőrendszerét serkenti. A hit megerősít, általa Isten gyógyító ereje árad életünkbe.

Egyetértés és érték a fókuszban

A reformációi gálán jártunk

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának szervezésében október 20-án rendezték az idei reformációi gálaestet a budapesti Uránia Nemzeti Filmszínházban. A telt házas rendezvényen Steinbach József református püspök, az ökumenikus tanács elnöke tartott áhítatot, majd Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter mondott beszédet. A műsor gerincét a különböző stílusú zenei szolgálatok adták.

Agála nyitásként a „Tebened bízunk eleitől fogva...” kezdetű zsoltárt énekeltek el az egybegyűltek, majd a Vox Savariae ökumenikus vegyes kar szolgálatát hallgathatta a közönség. A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke köszöntőjében a reformáció hónapja programsorozat idei igéjét vette alapul. A Róm 15,5-ből vett idézet így hangzik: „A türelem és vigasztalás Istene pedig adja meg nektek, hogy egyetértés legyen közöttetek...” Minderre nagy szükség van a mostani polarizált világban – tette hozzá a püspök.

Egyetértés és szolgálat

Steinbach József kiemelte: az egyetértés „felülről kapott” ajándéka mindazoké, akik hisznek benne, hogy Jézus Krisztus megváltotta az emberiséget, és az emberi halandóságra Jézus Krisztus a megoldás.

Ökumenikus missziói nap Pápán

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának missziói napja idén is egyik kiemelt eseménye volt az Október a reformáció hónapja rendezvénytornak. A református és evangélikus kezdeményezésre 1943-ban alakult felekezetközi szervezetnek jelenleg – a két nagy protestáns felekezeten kívül – teljes jogú tagja a hazai baptista, pünkösdi, metodista, anglikán egyház, valamint a szerb, a bolgár, a román és az orosz ortodox közösségek és a konstantinápolyi patriarchátus magyarországi exarchátusa. Különböző státuszban tagja további húsz felekezet, illetve egyházakhoz kötődő szervezet. A missziói napot minden évben másutt tartják, Pápa most október 13-án adott először otthont a találkozónak.

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) Missziói és Evangelizációs Bizottságának lelkészei – az ökumené szellemében – a város különböző gyülekezeteiben, más-más felekezet templomában szolgáltak vasárnap délelőtt. A MEÖT főtitkára, Fischl Vilmos evangélikus lelkész egy katolikus kápolnában és a református gyülekezetben is ígét hirdetett. Mint mondta, Pápán híresen jó a felekezetek közti együttműködés – ezt bizonyította a missziói nap is. „Fontosnak éreztük, hogy ezt mi is megtapasztalhassuk, és így abban erősítsük meg az itt szolgáló lelkészeket,

hogy Jézus Krisztust együtt hirdetni nagyszerű dolog. Mert bár különböző felekezetekhez tartozunk, de Jézus Krisztus mindannyiunkat összeköt, katolikusokat, ortodoxokat, anglikánokat, protestánsokat egyaránt” – mondta a főtitkár.

A református Ótemplomban tartott délutáni közös istentiszteleten együtt szolgáltak a missziói lelkészek. Itt Steinbach József református püspök, a MEÖT elnöke hirdetett Isten igéjét. Mint mondta, a misszió egyetemes, felekezetektől független keresztény ügy. Hangsúlyozta, hogy meg kell találni azokat a módszereket, amelyekkel az egyház vonzó lehet az emberek számára, ugyanakkor nem szabad, hogy a mai igények olcsó kiszolgálói legyenek Jézus Krisztus követőinek közösségei. Úgy nyitni, hogy mindeközben ne adja fel önmagát és hagyományait az egyház: ez a 21. század kihívása. „Én azt látom, hogy az a módszer, amit a nyugati egyházak követnek, hogy ismerjük meg a helyzetet, és alkalmazkodjunk, az csak egy bizonyos határig működik. Mi azt tapasztaljuk, hogy ez visszaüt, és üressé teszi a ránk bízott üzenetet. A jó értelemben vett konzervativizmus viszont gyümölcsöző. Nyilván ismernünk kell a mai életet, közéletet, problémákat, de a több ezer éves evangélium üzenetét kell hirdetnünk. Szent és nyitott konzervativizmus, ez az, ami működik” – figyelmeztetett a református püspök. Az istentisztelet után szeretetvendégségre invitálták a résztvevőket.

■ Forrás: Horváth Andrea / Papa-ma.hu

Hozzátette: Isten népe gazdagon megáldott nép, de szolgáló nép is. „Egyetértünk abban is, hogy a megváltás szolgálatra kötelez, azért kaptuk az evangéliumot, hogy továbbadjuk azt a világnak” – fogalmazott a püspök.

A köszöntő után a Lakner-Bognár Nóra vezette Vox Savariae kórus Szokolay Sándor *Örvendjete az Úrnak*, Gárdonyi Zoltán *Szívemnek kősziklája* című művét, Felix Mendelssohn-Bartholdy 42. zsoltárának első tételét, valamint Helmut Walcha *Áldjad, én lelkem* című darabját énekelte.

A zenei szolgálatot az est főelőadójának, a Miniszterelnökséget vezető miniszternek a beszéde követte. Gulyás Gergely (*felső képünkön*) kiemelte: „Európát a kereszténység kultúrája tette otthonunkká”, a reformáció pedig számtalan területen tett hozzá ehhez. Nemcsak a hitéletet, a teológiát vagy éppen az egyház intézményrendszerét újította meg, de új fejeze-

tet nyitott a társadalmi berendezkedésben és a mindennapi élet számtalan területén is. A miniszter hozzátette: a reformációnak fontos szerepe volt abban, hogy újra megszülessen az egyensúly a hit és az értelem viszonyában, újra éles határvonal válassza el a hit és a tudomány kutatásának eszközeit.

Bizonyágtétel és értékrend

Gulyás Gergely hangsúlyozta: a közéleti kereszténydemokrácia képviselőinek együtt kell élniük azzal, hogy rajtuk azok is számonkérnek a (*keresztényi - a szerk.*) mérce betartását, akik nem fogadják azt el létezőnek, helyesnek vagy követendőnek. A miniszter egyúttal – ahogy már 2016-ban a *Kötőszó* evangélikus közéleti blognak adott interjúban is – megjegyezte: közéleti szereplőként bizonyos helyzetekben fon-

tos a bizonyágtétel, de ha valaki a közélet mindennapjaiban vesz részt Magyarországon, akkor legalább ennyire fontos, hogy a cselekedeteiből látsszon, miben hisz, vagy hogy van-e bármilyen magasabb rendű érték, amelyet irányadónak tart a mindennapokban. Ha van ilyen értéke, akkor fölösleges naponta hangsúlyoznia hitét, ha pedig nincs, akkor nemcsak felesleges, hanem kifejezetten kontraproduktív is.

A Magyar Pünkösdi Egyház zenei missziójának Égi Szólamok kórusa fiatalos, keresztény könnyűzenei koncertje következett ezután. Az első rész zárásaként az „Erős vár a mi Istenünk...” kezdetű „evangélikus himnuszt” énekeltek az egybegyűltek.

Reményik és Sztéhlo emlékezete

A gála második részében a szombathelyi Reményik Sándor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola diákjai szolgáltak műsorral. Elsőként tíz fiatal tehetséges fiú táncolt széki legényest, majd Grünwald Dávid mondta el Reményik Sándor *Kegyelem* című versét fuvolakísérettel, illetve Szabó Laura a költő *Akarom* című alkotását hegedűkísérettel. Az iskola diákjai egyúttal előadták és rövid jelenettel illusztrálták a Sztéhlo Gábor evangélikus lelkész által mentett gyermekek dalát. A szombathelyi műsor zárásaként pedig – drámai képsorok vetítése mellett – elhangzott a *We Shall Overcome (Győzni fogunk)* című dal, emlékeztetve a különböző okokból ma is üldözöttekre.

Az este folytatásaként a Protestáns Újságírók Szövetségének elnöke, Nagy Katalin és a szövetség titkára, dr. Bóna Zoltán adta át a szervezet Rát Mátyás-díját az idei kitüntetettnek, Vitéz Ferenc újságírónak (*alsó képünkön*), a Debreceni Hittudományi Egyetem docensének. Vitéz Ferenc 1965-ben született Kisvárdán, felsőfokú tanulmányait magyar-francia szakon végezte a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Eddig több mint ötven önálló kötete jelent meg: verseskötetek, tanulmányok, esszék, irodalmi összeállítások. Ma is szinte naponta publikál a *Magyar Hírlapban* és saját kulturális, irodalmi lapjában, a *Néző Pontban*.

A díjátadás után a Tabulatúra régizene-együttes reformáció korabeli énekekben gazdag, Istent dicsérő minikoncertjét hallgathatták meg az egybegyűltek.

■ K. B.

FOTÓK: KALOCSAI RICHÁRD

Nyíregyházi vágyódás Isten temploma után

Az 1753-ban Nyíregyházára települt tirpák ősök „kövekbe épített hitvallása” a Nagytemplom; főbejárata felett és az orgonakarzaton máig ragyogó aranybetűk hirdetik: „Erős várunk az Úristen!” A templomszentelési évfordulót évek óta gyülekezeti nappal ünneplik meg a mai utódok. Idén a felújításra váró istenháza mellett a megújult gyülekezeti házáért is hálát adtak október 19–20-án.

Nyitóáhitatában szombat délelőtt Kovács László Attila igazgató lelkész – Zsolt 42,1–12 alapján – szólt arról, hogy a nyíregyházi evangélikusok tirpák őseiben annak idején nagyon erősen égett a templom utáni vágyakozás. Harminc éven át küzdöttek hitvallásukért, evangélikus identitásukért, majd két és fél év alatt saját erejükből építették fel a város

az igazgató lelkész szeretetvendégségre hívta a jelenlévőket a Túróczy Zoltán evangélikus püspök nevét viselő általános iskola éttermébe.

Délután Csepregi Zoltán egyháztörténész-professzor, az Evangélikus Hit-tudományi Egyetem rektora különleges kérdést tett fel már előadásának címében is az *Ötvárosi hitvallás* megszületésének négyszázhetvenedik évfordulója kapcsán: *Klónozható-e az Ágostai hitvallás?* (Az öt felső-magyarországi szabad királyi város, amely a hitvallást elfogadta, nagyság szerinti sorrendben: Kassa, Eperjes, Lőcse, Bártfa és Kísszeben.)

Vasárnap délelőtt az aznapra kijelölt textus (Jak 2,1–8) alapján tartott igehirdetést Kovács László Attila. A bűn ott suttog a szívünk mélyén egész életünkben – hangsúlyozta az igazgató lelkész. Jézus azonban már legyőzte a bűnt, és vele együtt mi is győzhetünk. Krisztus követése azt jelenti, hogy küzdünk bűneink és kísértéseink ellen. Nála van a bocsánat minden bűnre a benne hívők számára.

Délután a gyülekezeti házat felszentelő ünnepi istentisztelet liturgiájában a nyíregyházi gyülekezet mind a négy parókus lelkésze részt vett az egyházkerület püspökével együtt. Dr. Fabiny Tamás elnök-püspök Zsolt 147,11 versét választotta igehirdetési alapigéjéül: „Az istenfélőkben gyönyörködik az Úr, azokban, akik az ő szeretetében bíznak.”

Az istentisztelethez csatlakozó rövid közgyűlésen az összugyülekezeti felügyelő, Veczánné Repka Jolán határozatban rögzítette a felújítás és a felszentelés tényét, és a gyülekezet köszönetét tolmácsolta a munkában részt vevő szervezetek jelen lévő képviselőinek. A gyülekezeti ház felújítását, bővítését és korszerűsítését a magyar kormány támogatta.

■ Forrás: Garai András (Garainyh.hu)

Az Úr tervét is hirdeti a harangszó

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

Új lélekarhangot szenteltek a nemespátrói temetőben október 20-án, vasárnap, az ezt követő istentiszteleten pedig a templom fennállásának százötvenedik évfordulóját ünnepelték az evangélikus gyülekezet tagjai. Mindkét alkalmon Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígését. A liturgiában Veres József helyi lelkész mellett Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna, a Somogy-Zalai Egyházmegye esperese működött közre.

A köztemetőben Szemerei János Zsid 3,7 alapján a lélekarhang különleges szerepéről beszélt. „A harangok szava figyelmet életünk mulandóságára, de felhívja a figyelmet arra is, hogy a kegyelmes Isten az ember törekvéséért átérzi, és tervet készített megmentésére Jézus Krisztusban” – fogalmazott. A harangszentelés után a jelenlévők átvonultak hálaadó istentiszteletre az evangélikus templomhoz.

Az evangélikusok története a településen az 1500-as évek közepén kezdődött. A most százötvenedik születésnapját ünneplő gyülekezési helyük a sorban a negyedikként épült fel.

„A templom lényege nem az, hogy elkülönül a mi életünk tere meg az Istené – hangsúlyozta a meghívón is szereplő Zsolt 23,6 alapján tartott prédikációjában a püspök. – Nem vendégségbe megyünk alkalmanként Isten házába. Folyamatosan nála vagyunk, az ő világában” – tette hozzá.

A falu kórusának éneke után következett a közgyűlés. Veres József helyi lelkész egy fenyőpalántát, a környék „virágát” adta át ajándékként az egyházkerület lelkészi vezetőjének. Köszöntőt mondott Szmodics Zoltán felügyelő, Smidéliusz Zoltán nyugalmazott lelkész, a közösség korábbi pásztora, Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna esperes, valamint Sikter János, a szomszédos porrogszentkirályi egyházközség lelkésze.

■ AM

FOTÓ: CSUTKAI CSABA

legrégebbi műemlék épületét. Mindez arra kötelez bennünket, hogy Istenbe vessük bizalmunkat, és minden külső feltételt biztosítsunk gyermekeinknek hitre jutásuk érdekében.

Waldemar Jesse, az oroszországi evangélikus-lutheránus egyház lelkésze a Liebenzelli Misszió ottani szolgálatáról szólt; vetített képes, német nyelvű előadását Adámi Márta tolmácsolta. Az orgona mögött kialakított kiállítóterben F. Molnár Zoltán fotóművész evangélikus templomokat megörökítő képeiből nyílt kiállítás a szerző tárlatvezetésével, majd

Új templomot szenteltek Vásárosfaluban

Három évvel az alapkőletétel után elkészült a **Beledi Evangélikus Egyházközséghez tartozó vásárosfalui leánygyülekezet temploma. Az október 19-én tartott ünnepi istentiszteleten Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke átadta a kulcsokat Ihsz Beatrix helyi lelkésznek, a Soproni Egyházmegye esperesének, majd felszentelte az új épületet. A belső teret megtöltötte a népes vendégsereg, akik pedig nem fértek el bent, az udvaron felállított sátor alatt követhették az eseményeket.**

Zsolt 42,2–3 alapján tartott prédikációjában a püspök a templom hármasköréről beszélt: Isten háza találkozási hely, ahol a jelenlévők az Úrral és egymással vannak közösségben; menedékhely, ahol biztonságot talál az ember Krisztus közelében; és áldások forrása, ahol erőt, vigasztalást meríthetünk.

Az épület megáldását és a *Confirma* éneklését követően az általános könyörgés kérései a helyi presbiterek részvételével hangoztak el. Az alkalomhoz kapcsolódó közgyűlésen Buthi Gyula felügyelő köszöntötte a megjelent vendégeket, majd Németh László jegyző, az építési bizottság vezetője ismertette a gyülekezet történe-

tét, és beszámolt az építés folyamatáról. Elmondta, hogy a faluban eredetileg az 1874-ben épült evangélikus iskola szolgált imaházként. Ezt 1948-ban államosították, majd 1973-tól újra istentiszteleti helyként használhatta a gyülekezet. 2011-ben azonban felébredt a vágy a hívekben arra, hogy saját templomuk legyen. 2015-ben le kellett bontani a régi imaházat, és annak helyén 2016-ban tették le az alapkövet.

A templomot Józsa Dávid soproni építész tervezte. A közel ötvenmillió forintba kerülő építkezés költségeihez a saját forrás és a magánszemélyektől, szervezetektől kapott adományok mellett hozzájárult többek között a Soproni Egyházmegyétől, a Magyarországi Evangélikus Egyháztól, a helyi önkormányzattól, az országgyűlési képviselőktől, valamint a burgenlandi és a németországi Gusztáv Adolf Segélyszervezettől kapott támogatás, illetve az Emberi Erőforrások Minisztériumának egyik pályázatán nyert összeg is. A fa tetőszerkezetet Vásárosfalu erdélyi testvértelepüléséről, Székelyvajáról érkezett mesteremberek húzták fel, az oltár fölött elhelyezett kereszt pedig a régi imaház gerendáiból készült. A belső berendezésre további adományokat vár a gyülekezet.

Egyházi részről köszöntőt mondott a házigazda, Ihsz Beatrix esperes, Karsay Lajos beledi származású lelkész, Pápai László, Székelyvaja református pásztor, Bőjtös József sopronnémeti volt felügyelő és Mészáros Tamás, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület felügyelője. A világi vezetők közül Osváth Csaba, az erdélyi Ákosfalva polgármestere, Baksa Tibor, a kárpátaljai Csongor polgármestere, Menyhárt József székelyvajai tanácsos, Molnár Sándor vásárosfalui polgármester és Jakab István, a magyar Országgyűlés alelnöke adta át jókívánságait.

Az ünnepséget szeretetvendégség és kulturális műsor követte a helyi faluház udvarán. Fellépett többek közt a kapuvári fúvószenekar, a beledi általános iskola énekkara és a kapuvári Dr. Barsi Ernő Alapfokú Művészeti Iskola néptáncosai. A faluház nagytermében gyülekezettörténeti kiállítást lehetett megtekinteni.

■ – ADÁMI –

FOTÓK: ADÁMI MÁRIA

Hitvalló óvodapedagógusok továbbképzése

Több mint két évtizede találkoznak bajor és magyar evangélikus óvodapedagógusok, hogy egymástól tanuljanak, egymást gazdagítsák, közösen dolgozzák föl szakmai kihívásaik aktuális témáit. A továbbképzéseket a bajor–magyar egyházi testvérkapcsolat keretei között szervezi Sigrid Schmidts, a Bajorország öt esperességének területén működő több száz evangélikus óvoda szaktanácsadója. Munkáját évek óta segíti Susanne Menzke lelkész, akinek a valláspedagógia a szakterülete, és napi kapcsolatban áll az intézményekkel. Ebben az esztendőben e sorok írója is örömmel kapcsolódott be a tartalmi munkába Benediktbeuernben.

A találkozó helyszíne az Alpok lábánál festői környezetben fekvő, Don Bosco alapította szalézi rendhez tartozó kolostor ódon épületegyüttese volt. Az október 13-tól 16-ig zajlott eseményre gazdag programmal készültek a szervezők. A továbbképzés középpontjában a szülőkkel való együttműködés állt. Közösen kerestünk választ arra, hogyan lehetnek társaink a szülők a nevelésben, főképp a vallásos nevelésben.

Az előadások, beszélgetések, helyzetgyakorlatok során gyorsan kiderült, mely feladatok, gondok és örömök közzékesek óvodáinkban, s melyek a teljesen különböző kihívások. Az óvodapedagógusok egyetértettek abban, hogy fontos együttműködni a keresztyén hitet megélő és értékeinket tisztelő, de ugyanígy az útkereső szülőkkel is, hiszen ez a kölcsönösség türelemre inti a partnereket, bizalmat ajándékoz mindkét félnek.

A kisgyermek evangélikus, illetve keresztyén nevelése óvodáinkban ter-

mészetes gyakorlat, a mindennapi élet része, tudatos missziós szolgálat is egyben. Bajorországban pillanatnyilag másra helyezik a hangsúlyt, újszerű feladatokkal kell megbirkózniuk a családoknak és a nevelőknek. Néhány óvodában túlsúlyba

kerültek a migrációs háttérű kisgyermek, van olyan óvodai csoport, amelybe hat-nyolc különböző országból érkezett apróság jár. Óriási nyitottsággal, nagy szeretettel, körültekintően fogadják őket családjukkal együtt bajor testvéreink, akik diakóniai munkájukra és a vallásközi nevelésre helyezik a hangsúlyt.

A vallások békés egymás mellett élésének érzékeltetésére elvittek bennünket a közeli Penzbergben található mecsetbe, ahol a helyi muszlim gyülekezet imámjának szociálpedagógus felesége részletesen bemutatta vallásgyakorlatukat, és beszélt hitük lényegéről.

Hitvalló magyar óvodapedagógusainkat mélyen megrázta az ottani látogatás. Aggodalmuknak nyíltan hangot is adtak a beszélgetések során. Őszinte vallomásaik Jézus Krisztusról, gazdag bibliaismeretük, Luther Márton tanításaira való hivatkozásaik meglepték vendéglátóinkat. Bár ebben a témában kevésbé közeledtek az álláspontok, mégis megállapítottuk, hogy hálásak lehetünk a nyitott légréért, amelyben mindenki beszélhetett az érzéseiről anélkül, hogy a régóta fennálló testvéri kapcsolataink sérültek volna.

A tartalmi munka további részét dr. Frieder Harz lelkésznek, a valláspedagógia professzorának előadásai, bibliai történetei színesítették. Lelki feltöltődést jelentett mindnyájunk számára a penzbergi evangélikus gyermekház, gyülekezet és a helyi templom meglátogatása.

Óvodapedagógusaink zenei felkészültsége mindenütt elismerést váltott ki. Szépen, tisztán, őszintén hangzott az imádság zengő hangjuk nyomán.

Mint minden egyházi konferenciánkon, most is az áhítatok keretérték napjainkat. Bajor testvéreink alkalmait a békesség lelkülete és az áldás hangulata határozta meg, míg magyar oldalról a reformáció hagyományát komolyan vevő, igeközpontú áhítatok hangzottak el Lázárné Skorka Katalin lelkész szolgálataival.

■ HALLGATÓNÉ HAJNAL JUDIT

bajor–magyar partnerkapcsolati referens

Forrás: Evangelikus.hu

A cigánykérdésről Szarajevóban

Az Amerikai Egyesült Államokban élő kínai pünkösdi keresztények kezdeményezésére tartották 2014-ben Budapesten az első európai cigány konferenciát, a másodikat pedig – két évvel később – Békésen. Az idei, harmadik találkozót Bosznia-Hercegovina fővárosában, Szarajevóban rendezték meg, ahol október 9–12. között több mint kétszáz delegált gyűlt össze.

A szervezők nem azért választották a konferencia színhelyéül Boszniát, mintha itt „akut” lenne a kisebbségben élő cigányság és a bosnyákok, szerbek, horvátok alkotta többség kapcsolata, hiszen ebben az országban a cigányok a lakosságnak legfeljebb egy-két százalékát teszik ki. Sokkal inkább a praktikusság volt az ok, mégpedig a megközelíthetőség. Bosznia ugyanis a nagy létszámú cigány népességgel bíró balkáni országok – mondjuk így – ölelésében helyezkedik el. Ennek megfelelően sok cigány résztvevő érkezett Szerbiából, Horvátországból, Romániából, Bulgáriából, Macedóniából, Koszovóból. Ám a cigányok mellett – akik elsősorban már a misszióban szolgáló keresztények – nagy számban voltak jelen a cigánymisszióban tevékenykedő nem cigányok is. Európai konferenciának indult a találkozó, de nyugodtan lehetett volna világtalálkozó is nevezni, hiszen – Afrika kivételével – minden kontinens képviseltette magát.

Egészséges missziói partnerség volt a tanácskozás témacíme. A témaválasztás háttérben az a felismerés állt, hogy miként minden nagyobb szabású terv megvalósításához vagy cél eléréséhez összefogásra van szükség, úgy a keresztény szolgálathoz, ezen belül a cigánymisszió-

hoz is. A különböző felekezetek, missziós társaságok, civil szerveződések csak akkor lehetnek hatékonyak, ha megtalálják a közös utat az Úrtól kapott ajándékaik, tapasztalataik, felismeréseik és erőforrásaik egyesítéséhez.

A három fő előadás a partnerség elindításáról, építéséről és fenntartásáról szólt, majd a regionális alapon szerveződött kis csoportokban zajlott az elhangzottak megbeszélése. A kérdéskörhöz kapcsolódtak a szolgálatban erősítő igehirdetések és a megdöbbenő – a figyelmet Isten nagyságára irányító – bizonyágtételek is.

Különösen emlékezetes és tanulságos volt az Indiából érkezett, kaszton kívüli, zömében nagy szegénységben, társadalmi kizártságban élő – húsz-harmincmillióra becsült lélekszámú – bandsára néphez tartozó lelkész története. A magát cigánynak valló K. Srinivas Naik a megtérése után különböző településeken hozott létre keresztény gyülekezeteket. Az egyik faluban meglehetősen hamar megjelent egy másik keresztény szervezet is, amely sokakat elvont tőlük, ám ő – nehéz döntés eredményeként – inkább befejezte ottani szolgálatát. Lépése szép gyümölcsöt hozott, mert a békesség útján járva megin-

dult a bandsárák közt folytatott missziók egymáshoz közeledése, amelynek utóbb ő állhatott az élére. Évek óta sok közös rendezvényük van, összehangolják szolgálatukat, közösen építik Isten országát. Naik elcsukló hangon részletezte a családját ért tragédiát: idén egy tűzvészben meghalt három gyermeke. Ugyanakkor ez a tragédia a többszáztagú, egykor rivalizáló csoportot még közelebb hozta egymáshoz. Osztotva vezetőjük fájalmában, keresztény szeretetben, lelki erősítésben, anyagi támogatással álltak mellé...

Átütő erővel szólt az éneklés a harmadik európai cigány konferencián, hol valamelyik délszláv nyelven, hol valamelyik cigány dialektusban, hol angolul, hol románul. Az éneklést vezető zenekar Romániából, a szintisztán cigányok lakta, hétezer lélekszámú Tofleából érkezett. Arról a településről, ahol a lakosság kilencven százalékára megtért gyakorló keresztény!

A konferencián részt vett és köszöntőbeszédet mondott Balog Zoltán református lelképásztor, romaügyekért felelős miniszterelnöki biztos, aki elmondta, hogy miniszterként sok fontos lépéssel segíthette a cigányok felemelkedését, de most lelkészként megkapta azt a lehetőséget, hogy a legfontosabbat ossza meg velük: Jézus Krisztus feléjük is megmutató végtelen szeretetét.

A fő téma kibontása mellett a konferencia nagyszerű alkalmat teremtett a cigánymisszióban nagy lelkesedéssel szolgáló, sikereket és kudarcokat megtapasztalt, odaszánt keresztény testvéreknek a személyes találkozásokra is.

Az adódó némi szabadidőben megékkentő volt mecset- és minareterdőben sétálni Európában, látni a radikalizálódó iszlám jeleit és reggelente a műezzin énekére ébredni. Nem könnyű küldetés ebben a környezetben keresztényként élni, mohamedán cigányok felé szolgálni.

E töredékes beszámoló talán felvethet egy lényegi kérdést: hogyan viszonyuljunk egyházunkban, a Magyarországi Evangélikus Egyházban – a cigánykérdéshez?

■ BAKAY PÉTER

A szerző egyházunk országos cigánymissziói referense

Forrás: *Evangélikus.hu*

Kétség és bizonyosság

Országos evangelizáció a Deák téren

Az istenhit kérdései – a bizonytalanság, a magabiztosság – és az Úrtól kapott kegyelem ajándéka is fókuszba került október 12-én a budapesti Deák tér „lutheránus szigetén” tartott országos rendezvényen. A Magyarországi Evangélikus Egyház Missziói Bizottságának szervezésében idén is itt zajlott az egész napos evangelizáció, amelyen több mint ezren vettek részt.

Dél előtt 10 órakor Szeverényi János köszöntötte az evangélikus templomban a hazánk legkülönbözőbb pontjairól érkezett lutheránusokat. Az országos missziói lelkész rámutatott, hogy mindannyian az igazságot keressük, de a valódi igazságot csak a Szentírás üzenete és Krisztus kegyelmi áldozata által találhatjuk meg.

A bibliaolvasó *Útmutató* napi ószövetségi igéjéből (Zsolt 93,4) kiindulva Szemerei János püspök fejtette ki, hogy még egy szép erdei séta esetén is idő kell ahhoz, hogy lélekben is megérkezzünk oda, ahol vagyunk, hogy felfedezzük a látottak szépségét. Így van ez az üzenetével is. „Mindennél sokkal fensé-

gesebb az Úr a magasságban” – fogalmazott a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület lelkészi vezetője, hangsúlyozva, hogy nemcsak zúgó és harsány hangokban, hanem szelídségben és megtörtségben is elérhet hozzánk az az üzenet, amely közelebb vihet minket az Úrhoz és embertársainkhoz.

A köszöntéseket követően Pintér Béla énekes, zenész, dalszövegíró és zeneszerző, a Debreceni Szabadkeresztény Gyülekezet tagja tett szóban és énekben tanúságot.

„*Kétségkedünk, de nem esünk kétségbe*” (2Kor 4,7–18) címmel Kondor Péter szolgálatával hangzott el az országos

evangelizáció nyitó igehirdetése. A Déli Egyházkerület püspöke Pál apostolra utalva leszögezte, hogy az Úr számunkra is kincset adott. „Ez a kincs az evangélium, a Jézusról szóló örömhír” – fogalmazott a püspök, majd rákérdezett: „Vajon sáfárkodunk-e az evangéliummal? Mikor hallottak tőled legutóbb mások örömhírt?” Kondor Péter ugyanakkor arra is figyelmeztetett, hogy „Istenről beszélni bárki tud, de Isten által szólani csak az ő szolgálatában álló emberek képesek”. Az emberek kétségeivel, próbatételeivel kapcsolatban a püspök elmondta, azok legtöbbször azt szolgálják, hogy ráébredjünk: nem mi vagyunk tökéletesek, hanem Isten.

Az igehirdetés után a jelenlévők kis csoportos szekcióüléseken beszélgethettek a nap témájáról a templomban, illetőleg az Insula Lutherana épületegyüttesének helyiségeiben, főként a Deák Téri Evangélikus Gimnázium kijelölt termeiben lelkészek vezetésével. A bibliakör-

ket – *Kívül harcok, belül félelmek* címmel – Kondor Péter és Szemerei János püspökök vezették. *Misszió a templomon kívül* címmel Horváth-Csitári Boglárka Flóra várta az érdeklődőket, Deák László csoportos alkalmán a hitre jutás, a megtérés mibenléte került fókuszba, míg a Weltler Gábor vezette szekciónak *Luther kétségei és bizonyosságai* volt a címe.

A kételkedés biblikus értelmezésébe Grendorf Péter vezette be a résztvevőket, a csüggedés kérdését Zsarnai Krisztiánnal lehetett megvitatni. *Kincs cserépedényben* címmel Kósa Gergely tartott kis csoportos alkalmat. A kétség és bizonyosság témáját Horváth-Hegyi Áron vezetésével vitatták meg egy szekciójában, míg Baranyay Csaba *Ne vígy minket kísértésbe!* címmel vezetett beszélgetést. Az aktív evangélikus lelkészekon kívül dr. Garádi Péter gyülekezeti munkatárs, volt gyülekezeti felügyelő *Kíváncsiak, kételkedők, keresők* címmel hirdetett szekciójában is igeközpontú megközelítésben beszélgettek a résztvevők.

Kiss Tampu Tatiana népdalénekes a csángó hagyományokba és a hit kérdéseibe vezette be előadásával és éneklésével a hallgatóságot. A szociális segítségnyújtás megélt és gyakorolt lehetőségére az önkéntes munkát végző Bonnyai Anna és Bonnyai Sándor hívta fel a figyelmet, a szenvedélybetegségből való gyógyulásról Duszka József nyugalmazott nyomozó, míg az újjászületésről Iltés István nyugalmazott lelképásztor vezetett beszélgetést az egyik szekciójában.

Az ebédszünet után ismét templomi közösségben folytatódott a program. Az

országos evangelizáció idej tanúságtevői Olaj-Rabóczy Anett és Lackfi János voltak. „Az élet Istene babát adott nekem, akit én eldobtam” – kezdte tanúságtételét a Piliscsabáról érkezett Olaj-Rabóczy Anett, akinek élettörténetén keresztül elgondolkodhattak a jelenlévők arról, hogy mit jelent, ha egy anya lemond magzatáról. Az *Abortusz.hu* internetes oldal elindítója

és főszerkesztője az élet értékére, az Istentől kapott ajándék megbecsülésére hívta fel hitelesen a figyelmet.

„Mi az Isten használati utasítása a kegyelemhez? Kapd el!” – summázta tanúságtételét Lackfi János. A hatgyermekes

Az országos evangelizáció úrvacsorás istentisztelettel zárult. Gáncs Péter „*Hiszek! Segíts a hitetlenségemen*” (Mk 9,14–29) címmel elmondott prédikációjában a megdicsőülés hegyéről, a megszégyenülés völgyéről és a kegyelem általi megbocsátás lehetőségéről beszélt a Deák téri evangélikus templom oltárképe alapján. A nyugalmazott püspök rámutatott, hogy „Jézus Krisztus által a megtérő bűnös számára van gyógyulás, van feltámadás, van élet”. Az egyház nem a tökéletes emberek gyülekezete, hanem a gyógyulásra vágyó emberek közössége. „Azért vagyunk együtt, hogy az Úr gyógyító szeretetével találkozzunk, hogy megtapasztaljuk a bűnbocsánat örömét. Van út, ha nem is a csúcsra, hanem a völgyben, de Krisztussal” – mondta.

Az országos evangelizáció egész napos zenei szolgálatát Győri János Sámuel nyugalmazott lelkész vezette, míg a gyermekfoglalkozásokért a Keresztény Önkéntesek Szövetsége az Ifjúságért (KÖSZI) volt felelős.

■ G. Á.

FOTÓK: GALAMBOS ADÁM

LUTHER ÉS MELANCHTHON GUSTAV KÖNIG METSZÉSEN (1847)

JONATÁN ÉS DÁVID AZ EDINBURGHI SZENT EGYED-KATEDRÁLIS Ó-LOMÓVEG ABLAKÁN

Barátok

Fabiny Tamás püspök
Északi Evangélikus Egyházkerület

Ez a lapszám a reformáció emlékünnepe és Márton napja között jelenik meg. Ebből az alkalomból egy 1540-es eseményt idézek fel, amelynek alapján a barátságról szeretnék szólni. Közgyűlésekre, zsinatra, felügelőtalálkozóra készülve talán van ennek értelme.

Történt pedig, hogy a választófejedelem Luthert Wittenbergből Weimarba hívatta, ahol Melanchthon betegen feküdt. Amint Luther lóhalálában megérkezett, látta, hogy a helyzet valóban nagyon súlyos. Melanchthon szeme egészen megtört fényű volt, beszéde lelassult, hallása eltompult, arca sápadt és beesett volt. Senkit nem ismert meg, nem evett és nem ivott semmit. Amikor Luther ebben az állapotban látta barátját, így szólt: „Egek, hogy tönkretette az ördög ezt az embert!” Ezután az ablakhoz lépett, és hangosan imádkozni kezdett: „Mindedig megtartott engem az Isten. Igaz, hogy a nyakára jártam, a fülét cibáltam, és számonkértem tőle a Bibliában tett ígéreteit. Mondtam neki, hogy meg kell hallgatnia, ha azt akarja, hogy ígéreteiben bízzam. Ó, Isten, Istenem, én Istenem! Állj mellém minden világ és okosság ellenében, hiszen nem az én dolgomról, hanem a tiedről van szó. Ó, Isten, Istenem, nem hallasz? Meghaltál, én Istenem? Nem. Te nem halhatsz meg, csak elrejtőztél. Állj mellém Jézus Krisztusnak, szeretett Fiadnak nevében, aki az én védelmem és oltalmam, erős várom.”

Ezzel Luther megragadta barátja kezét, és így szólt: „Bátorság, Philippus! Nem halsz meg. Bár Istennek lenne oka, hogy elvegye az ember életét, ám ő nem a bűnös halálát akarja, hanem hogy megtérjen és éljen. Ó az életben leli kedvét, nem a halálban. Ezért ne ess kétségbe, ne légy önmagad gyilkosa, hanem bízzál az Úrban!”

Az ilyen mély barátságnak alapja az lehet, hogy maga Jézus is ezt mondta tanítványainak: „Ti barátaim vagytok...” (Jn 15,14a) A barát az *alter ego*, a másik önmagam. Arisztotelész szerint a barát jelentősége abban rejlik, hogy az ember könnyebben megismeri a hozzá közel állót, mint önmagát. Az irodalom számos nagy költőbarátságot ismer. Elég, ha Vergiliusra és Horatiusra vagy Goethére és

Schillerre utalok, a magyar irodalomból pedig Petőfire és Aranyra.

Az *Őszövetségben* Dávid és Jonatán barátsága különösen is erős. A 122. zsoltárban pedig ezt olvassuk: „*Testvéreimért és barátaimért mondom: Békesség neked! Istenünknek, az Úrnak a házáért is jót kívánok neked!*” (8-9) Továbbá az apokrif *Jézus Sirák fia* könyve így fogalmaz: „*A hűséges barát erős támaszod, kincset talál, aki ilyen baráttra szert tesz. A hű barátoknak egyszerűen nincs ára, nincsen, ami vele értékben fölérne. Mint az élet balzsama, olyan a jó barát; akik az Urat félik, találhatnak ilyet.*” (Sir 6,14-16)

Érdekes, hogy János harmadik levelének végén nem a testvérek, hanem a barátok köszöntéséről van szó: „*Békesség neked! Köszöntenek barátaid. Köszönts te is barátainkat név szerint.*” (3Jn 15) Máté evangéliuma szerint Jézust vámszedők és bűnösök barátjának nevezik (Mt 11,19). Akiket mindenki ellenségnek tekint, annak Jézus a barátjává válik. Ezzel pedig azt valósítja meg, amit Isten is tesz: a vele szemben álló, ellene háborút folytató embert lefegyverzi, megszelídíti, és a maga oldalára állítja. Isten „*Krisztusban megbékéltette a világot önmagával*” (2Kor 5,19), és „*abban mutatta meg rajtunk a szeretetét, hogy Krisztus már akkor meghalt értünk, amikor bűnösök voltunk*” (Róm 5,8).

Ennek nyomán az egyház feladata kettős. Egyrészt minden tanítvány éljen boldogan és büszkén mint Krisztus barátja, másrészt igyekezzen másokat is barátá tenni. Ellenségből barátá. Isten ellenségéből Isten barátjává és a magunk ellenségéből a magunk barátjává. Mindez a missziói felelősséggel is együtt jár. Ez megragadható abban a feliratban, amely a második világháború után, az úgynevezett ébredési mozgalom idején egy missziói otthon falán volt olvasható: „*Jól tetted, hogy eljöttél, de hol van a barátod?*”

A keresztény spiritualitás abban áll, hogy elmélyítjük a barátságot egymással és Istennel. Ha nem hordozzuk a másikat rendszeres imádságban, akkor gyorsan elveszítjük a barátság tudatát. Luther szenvedélyes imádsága barátjának a gyógyulásáért példa lehet lelkésznek, presbiternek, minden egyháztagnak. ■

Iskolát keresett, munkahelyet is talált

Dr. Márkusné Győri Johanna
a biztonságot adó evangélikusságról

Sorozatunkban a Magyarországi Evangélikus Egyház intézményeiben szolgálatot végzőket szólaltatjuk meg indíttatásukról, munkájukról, céljaikról. Dr. Márkusné Győri Johanna tanító, német szakos tanár két éve dolgozik a Sztehlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnáziumban. Lelki csapatot is alkotnak a kollégákkal – mondja az iskola szellemiségéről.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– Korábban világi iskolában dolgozott. Hogyan talált rá a Sztehlo-iskolára mint leendő munkahelyére?

– Valójában a gyermekeimnek kerestem olyan iskolát, ahol nem „ciki”, ha hittanra járnak és nem etikára. Közben családommal Vecsésre költöztünk, így találtunk rá a Sztehlo-iskolára. Nagyon örültünk, hogy ez az oktatási intézmény evangélikus, hiszen mi is ehhez a felekezethez tartozunk. Amikor gyermekeim megkezdték az iskolát, az egész családnak szimpatikusnak és színvonalasnak találta az itteni légkört és a tanítást. Miután a főállású anyasági időszakom lejárában volt, megfogalmazódott bennem a gondolat, hogy én is szívesen dolgoznék itt. Immáron két éve tanítok az iskolában, aminek szívből örülök.

– Mit jelent önnek a tanítói szolgálat?

– Számomra ez valóban szolgálat. Öröm, hogy a kollégáimon is azt látom, elhivatottsággal végzik feladataikat. Pedagógiai hivatásomnak fontos részét képezi az a személyes kapcsolat, amit a gyermekekkel alakítok ki, valamint a közösségformálás. Vallom, hogy a pedagógiai munka nemcsak az oktatásról, a tananyag átadásáról szól, hanem számos plusztartalomról és a példamutatásról is.

– Mire szükséges figyelni, hogy a tantárgyi ismeretek közvetítése sikeres legyen?

– Tanítóként nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy milyen az adott osztály. A Sztehlo-iskolának területi ellátási kötelezettsége is van, gyermekotthonok tartoznak a körzetünkbe, ahonnan ne-

hez sorsú gyermekek is járnak hozzánk. Emellett ép családokból jövő diákjaink is vannak. Osztályainkban egymás mellett tanulnak hívő és felekezethez nem kötődő családok gyermekei. Sikeres munkánk előfeltétele, hogy jó csapatot, befogadó közösséget alakítsunk a tanulókból, mert valljuk, hogy csak így tudunk jól együtt dolgozni, eredményesen haladni.

– Miben mutatkozik meg, hogy evangélikus az intézmény?

– Számunkra nem válik külön a vallásos élet, nálunk nincs a templom falai közé zárva a hit, jelen van a hétköznapjainkban, így az iskolában is. Luther Márton számára nagyon fontos volt, hogy mindenféle ember számára érthetővé tegye a Biblia üzenetét. Nekünk, tanítóknak szintén lényeges, hogy úgy szólítsuk meg a gyermekeket, hogy megértsék, amit mondunk. Annak nagyon örülök, hogy itt ökumenikus szellemiségben dolgozunk együtt a kollégákkal. Mi nemcsak szakmailag próbáljuk egymást erősíteni, hanem lelki csapatot is alkotunk. Beszélgetőkört tartunk, iskolán kívüli rendezvényeink is vannak. Az iskolai hittanon, az áhítatokon és mindennapi tevékenységünkön túl utóbbi esetekben is hangsúlyos, hogy a hit kérdései előkerüljenek.

– Miért jó ön szerint evangélikusnak lenni?

– Én ebbe a felekezetbe gyökereztem bele, családommal gyermekkoromtól fogva evangélikus templomba jártunk. Sokáig meg sem fogalmazódott bennem, hogy miben más a különböző felekezetek felfogása... Az evangélikussághoz tartozás egyfelől a magyarországi evangélikussághoz való kötődést is jelenti, ami biztonságot, erőt ad számomra. De fontosnak tartom a hitem megélését a kisebb közösségekben is. Erre ad lehetőséget az iskola és a gyülekezet is, ahova családommal együtt járunk.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Kell ott fenn egy ország...

Aznap, április 11-én, hétfőn reggel hat óra után egy perccel szólalt meg a telefon. Akkor már egy hete minden este úgy aludtam el, párnám mellett a mobillal, hogy tudtam: valamelyik hajnalban meg fog érkezni „az” a telefonhívás. Az orvossal való megegyezés szerint ha éjszaka megy el, akkor hajnali hatig nem értesítenek, hadd aludjak, pihenjek tudatlanul, amíg lehet. A testi-lelki végkimerültség határán ezek az éber alvások szükségesek is voltak. Három és fél hónap kemoterápia után nem volt kérdéses a végkifejlet, csak az időpont.

A tomboló tavaszban aztán eljött az a hajnal, és akkor láthatatlan tintával azonnal rám tetováldott a dátum, beégett a lelkembe a nap, az óra, a perc. És a kapott információ: a hívás előtt egy órával, hajnali ötkor, napkelte idején ment el az édesanyám. Kiszámoltam gyorsan: abban az évben száz napot volt még velem. Azóta a nélküle töltött időt mérem, a napok száma már a háromezerhez közelít.

Előző délután láttam utoljára életben, akkor már nem volt eszméleténél. Ezzel az emlékekkel indultam el egy úton nyolc és fél évvel ezelőtt, és a mai napig hatalmas botlásokkal, megtorpanásokkal, visszaesésekkel és önkínzó, „csakazértis” visszazsaladásokkal haladok előre. De sosem egyedül.

Nincs a kezemben a bölcsek köve, de tapasztalataim vannak. Nem az internetről származnak: a sajátjaim. Ezekkel talán segítséggel szolgálhatok valakinek, aki e napokban friss gyászával vagy évek óta nehezen feldolgozható veszteségével jár most a színes őszi avar borította temetőben.

A kimondott szó ereje. A halálos ágynál döbbenetes ereje van az elengedésnek, a kimondott szónak. Akkor is, ha úgy látjuk, szerettünk már nincs kapcsolatban a külvilággal. Az útra, amelyre indul, a mi bátorító, szeretettel teli hangunkat hallva léphet rá, a megbizonyosodással, hogy „elengedtük” őt. Ne láncoljuk magunkhoz, köszönjük meg neki, hogy a létezésével megajándékozta az életünket, kérjünk tőle bocsánatot, és biztosítsuk őt szeretetünkről. Egy édesanyától végső búcsút venni végtelenül nehéz, mert soha nem lesz többé, akinek azt mondjuk: „anyukám”, és nem leszünk többé senkinek a

gyermeké. De legyünk tudatában, hogy a hívó ember olyan elementáris erőt kap odafentről, az Úr Jézustól, hogy képes ezt megtenni. Nem a magunk törekeny erejére vagyunk utalva. Ha ebben a helyzetben többre nem telik az erőnköből, mondjuk el a legegyszerűbb, pár szavas imádságot és a *Miatyánkot*.

be jut, noha fényképet azóta sem vagyok képes róla megnézni. Mégis élesebben látom, mint bármilyen filmet valaha. Ott is, akkor is, szinte tapinthatóan éreztem a teremtő Isten jelenlétét, áldását, rajtunk nyugvó kezét, ránk sugárzó erejét, ahogy magához ölelt kettőnket: a hazatérőt és a még itt maradót.

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

A békesség érzését, amely ott, a halálos ágyánál eltöltött, soha nem fogom elfelejteni. Mert én is onnan indultam el az utamra, csak ez innentől már az övével ellentétes irányba vezetett.

A létra alsó fokán. A gyász stációit a tagadástól a talán csak évek múlva bekövetkező elfogadásig sokan ismerik. Ezen a nehéz úton igazi mérföldkő a temetés. Óriási vigasztalás a sírnál elhangzó ige, a közösségben mondott imádság, a lelkész jelenléte, kézszerítése. Olyan dimenzió nyílik meg, mint Jákóbnak a létrán, az ég és a föld között (1Móz 28,12). Kicsit mi is rálépünk a legalsó létrafokra, feltekintünk, s ahogyan a magyarul *Kell ott fenn egy ország* címmel ismert, Zorán által énekelt dalban (*az eredetije Chris Rea brit énekes Tell Me There's a Heaven [Mondd, hogy van mennyország] című szerzeménye – a szerk.*) elhangzik, érezzük: az ég magas.

A végső búcsú órája örökre rögzül, és – mint a földi találkozások sorában az utolsó az elhunytal – vigasztalás forrásává válik. Mert ez találkozás – könnyekkel, feltörő emlékekkel, felfakadó érzésekkel. Ez a találkozás felkavaró és megtisztító, emberlétünk komoly állomása. Sokszor eszem-

„A fonalat nem vágta el semmi...” – olvashatjuk az interneten több helyütt is megtalálható, a halálról szóló szövegrészletben. Ennél nagyobb vigasztalást nem találok, ebbe bele lehet kapaszkodni. Az a kötelék, amellyel Isten összeköti az egymást szerető embereket, nem szakad el.

Nem feledem egyik riportalanyomat, aki gyermekként elveszített édesanyjáról a hetvenes éveiben járva úgy mesélt, hogy közben potyogtak a könnyei, olyan elevenen élt benne a lénye. Lehet, ez fájdalmas, mégis: a felejtés az igazi halál. A kötelék nem foszlik szét, Istennek ezt a gyászoló számára megnyilvánuló erőforrását már a kezdeti, sokkoló napokban is meg lehet tapasztalni.

Hogy a szakirodalom említi-e vagy sem, nem tudom, mert előre nem készültem fel életem legnehezebb félórájára. De ott volt Isten, és minden egyes lépésnél támogatott. Szinte öntötte belém az erőt emberek, a temetői atmoszféra és a korábban ismert, ám új értelmet nyert igék által.

„Kell ott fenn egy ország” – szól ilyenkor a dal a rádióból. A „kell”-t „van”-ra cserélem.

■ S.-K. D.

Jézus nem szégyellte a könnyeit, nekünk sem kell

A halál, a gyász, az elengedés az élet része. A legfájdalmasabb... Megváltónk, Jézus is sírva fakadt barátja, Lázár halálhírének hallatán (Jn 11,35). Elengedni valakit az egyik legkomolyabb lecke, amelyet meg kell tanulnunk. Mindenszentek, halottak napja táján bizonyára sok olvasónk is elindul szerettei sírjához, vagy otthon gyújt mécsest, gyertyát emlékükre. Írásunkban két evangélikus lelkészt, gyakorlati lelkipályozót kérdeztünk meg a témáról. Ribár János nyugalmazott esperes, tanatólógus évtizedek óta kutatója és előadója a tudományterületnek, számos ilyen tárgyú tanulmánya, cikke jelent meg egyházi és világi fórumokon. Börönte Márta lelkésznő pedig *Veled vagyok, fogom a kezed – Csendes percek gyászolóknak című kötetében és a hozzá CD-n mellékelt hangzó anyagban újít vigaszt.*

„A halál fájdalmas elszakadás, a gyász drámai erejű veszteség. A halált azonban ne mint végzetet közelítsük meg, hanem – ősi igazságként – úgy, hogy »minden végben kezdet rejtjezik«. Így máris nyitotabbakká válhatunk a folytatás lehetőségére, és ez megkönnyíti a gyászban átélt veszteség élményét is” – mondja Ribár János. A lelkész az élő Úr Jézus követségében járva az üdvösség ajándékba kapható üzenetével jár a gyászolók között.

Körbeölelő közelség

A kórházak steril világába száműztük a halált, s félünk szembenézni az élet végével. A lelkész-tanatólógus azonban így bátorít: „A haldoklótól elváltató érzést fel kell dolgozni, le kell győzni, ám ehhez valóban komoly lelkierőre van szükség. Erre külön fel kell készülni, szellemileg is, fizikailag is. A haldokló közelében mindig arra kellene gondolni, hogy neki milyen nagy szüksége lenne a szeretetteljes, körbeölelő közelségre. Mert ebben a folyamatban a haldokló egyik legnagyobb terhe a magány, a kiszolgáltatottság, rettenetes félelem az ismeretlentől. Tudva azonban azt, hogy él az Úr, hozzátartozóként áldást kérek a segítségemre, tőle kérem a szeretetet is, mert az én emberi erőm kevés.”

A haldoklásnak is megvannak a maga fázisai, stációi, és óriási jelentősége van hozzátartozóként a jelenlétünknek. „Nemcsak a halál kezelésének a kultúrája hiányzik, ma már szinte semminek sincs

kultúrája. A halál gondolatát pedig különösen is betegesen kezeljük: cinikusak vagyunk vagy neurotikusak. Szomorú, de kereszténységünk radikális elerőtlenedése okozza ezt a sántaságot” – véli Ribár János.

Későbbi életünkre is kihat, hogy ott voltunk-e egy-egy szeretettünk mellett a végső időkben. Nem kell „nagy tetteket” véghez vinnünk: „Segítőkéssz figyelemmel, finom hozzáéréssel, intelligens tapintattal legyünk jelen. Szabad megfogni a kezét, megsimítani a homlokát. Nem a beszéd, a szövegelés a fontos, hanem a légkörteremtés. Ehhez kell a testtartásunk, arcunk, hogy leolvasható legyen rólunk, mi komolyan vele vagyunk. Ehhez már nem a hétköznapi kliséi kellene,

hanem a szép és szent dolgok megjelenítése – halk ima, ének –, de mindent csak mértékkel. Hívó szellemiséget sugárzó jelenlétünk a döntő, a haldoklónak is, de a hozzátartozóknak is.”

Jézusra mi is számíthatunk

Ribár János rámutat: „Nagyon fontos a halálos beteg komolyan vétele. Sértő az olyan fordulat, hogy »fogsz te még táncolni«. A beteg ebből tudja, hogy nem vesszük komolyan, csak védekezünk vele, illetve a halállal szemben. Se a beteget, se magunkat nem szabad áztatni, mert az sértő és megalázó!”

Az elengedés kulcsa pedig, hogy legyen erőnk és bátorságunk felvállalni a

fájdalmainkat. „Ha Jézus nem szégyellte a könnyeit, akkor nekünk sem kell” – hívja fel a figyelmet Ribár János. A sírásra fakadt Jézustól sokat tanulhatunk: „Elsősorban azt, hogy Jézus, Isten Fia ennyire emberi is volt. Másodsorban azt, hogy mennyire együttértett a gyászolókkal, és két gyászoló, sőt majdnem vádaskodó nőt is megtisztelt megrendítő kinyilatkoztatásával. Harmadsorban, hogy Jézus az övéit nem hagyja a sírban, a halálban. Negyedszer pedig, hogy számíthatunk rá

mi is. Azért íratott meg mindez” – sorolja Ribár János.

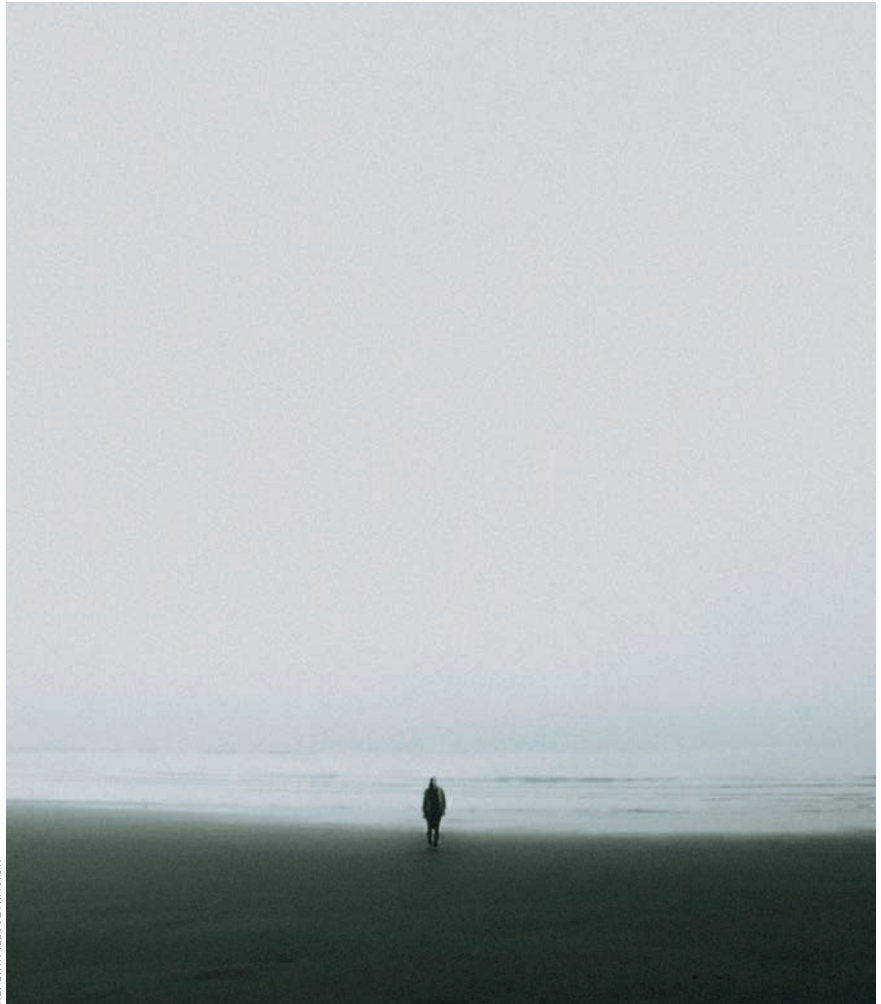
Ugyanakkor a veszteséget – tehát azt, ami a gyászolót éri, ami számára fájdalmas – a hívő ember sem éli meg másként, mint a hitetlen, a veszteség azonos. A gyász munka folyamatának különböző fázisai vannak – szögezi le a lelkész. Yorick Spiegel német kutató négy fázist különböztet meg: sokk, kontrollvesztés, regresszió, adaptáció. „Gyász munkát mindenkinek végeznie kell, mert a veszteség a személyes létezés jelentős megváltozásával jár. Mindent újra kell építeni. De ha él bennünk az örök élet reménye, akkor a gyász feldolgozása könnyebb lesz – ezért könnyebb a hívő embernek. Számos olyan orvosi kutatásról olvastam, amely azt bizonyítja, hogy még a műtét utáni seb is gyorsabban gyógyul, ha valakinek bizalom, hit lakik a lelkében” – teszi hozzá a tanatólogus.

Isten segítségét kéri

Börönte Márta lelkészként az általa írt könyvvel is segíti a haldoklók kísérését, a gyászolók gondozását. „Tapasztalom, hogy a rohanó világban a veszteség megélése kapcsán találkozunk először az ember a Teremtőjével, sokéves Isten-hiány után, és felsóhajt: »Istenem, segíts!« – mondja. – A hívő ember pedig a gyász folyamatából megerősödve, elmélyültebb hittel kerül ki fohászával: »Mennyei Atyám! Fájdalmamban teljesen rád bízom magam, mert mindig megsegítesz, és érzem szereteted.«”

A kulcsot az érzés megfogalmazásában látja a lelkész: „A gyászban kulcsszerepet játszik az érzés kimondása. Itt kezdődik a probléma: nem tanították meg kimondani az érzéseinket. Hízsem, hogy mindenkinek van egy kincsesládája, tele érzésekkel. Nyissuk ki... Az érzésekkel kapcsolódhat az ember önmagához, Istenhez, a másik szívéhez. Isten kegyelméből a zsolttárok igéi gyógyíthatják sebeinket: »Bár reggel, délelben, este gondban vagyok és sóhajtozom, ő meghallja hangomat.« [Zsolt 55,18] »Nyomorúságomban az Urat hívtam segítségül. Az Úr meghallgatott, tágas térre vitt engem.« [Zsolt 118,5]”

Kérésre a lelkész a lelkigondozói eseteiből is említ egy példát: „Egy fiatal nő beszélt a kettőtört életéről. Szíve alatt hordta gyermekét, amikor párja a külföldi utazásán gyilkosság áldozata lett. Beszél-

KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓK

getés közben az egyik pillanatban dühös, vigasztalhatatlan volt, fájdalommal teli a szíve. A másikban édes emlékezéssel gondolt a párjával tett erdei sétákra, amikor boldogok voltak. Nagyon nehéz ilyenkor a csapongó érzéseinkkel, a hirtelenség erejével megküzdeni. Beszélgetéseinkben megerősödtem abban, hogy a gyászolót segíti a kedves emlékek felidézése; enyhíti a bénító üresség érzését. Ezek elvehetetlenek tőlünk, segítenek előbbre lépni.”

A lelkész dr. Sarungi Emőke pszichiátertől – a Gyógyulás a Gyászból Magyar Központ létrehozójától – több technikát is tanult a gyász feldolgozásának elősegítésére: „A gyászban a tehetetlenség időnként elviselhetetlen. Az ember szeretne cselekedni. Készíthetünk például veszteségdiagramot. A módszer alapját John W. James és Russel Friedman *Gyógyulás a gyászból* című könyvében olvastam. A szerzőpáros harminc évvel ezelőtt gyászfeldolgozási központokat hozott létre világszerte; elvégeztem a képzésüket néhány évvel ezelőtt Budapesten. John a kisfiát veszítette el, Russel

a válását nem tudta feldolgozni. Azt vallják: minden ember, minden gyász egyedi. Jó szívvel ajánlom az említett diagramot. Egy fehér lapon vonalzóval húzzunk egy egyenest párhuzamosan a lap hosszabb élével, aztán felosztjuk tizenkét hónapra. Isten előtti csendben bejelöljük rajta az elmúlt egyházi esztendő veszteséggel teli napjait. A megjelölt pontokból merőlegesen lefelé nyilat húzzunk. A nyíl hossza megmutathatja, hogy mennyire érintett meg a történet. Utána felírjuk a lapra az érzéseinket, és imádságos szívvel Gondviselőnk kezébe helyezük.”

A lelkész végül felteszi a kérdést: „Az magától értetődő, hogy az autóvezetéshez jogosítványt szerzünk – ellenben a gyász folyamatához hol és mit tanulunk, tanulunk?” Egyszerű és kipróbált módszere másnak is segítségül szolgálhat: „Számomra sokat segített a sok költésben megélt veszteségek feldolgozásában az élő párbeszéd Istenrel. Minden reggel olvasom az evangélikus bibliaolvasó *Útmutató* mellett a *Csendes percek* című áhítatoskönyvet is.”

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

Mit tehet a szülő, ha bántalmazták a gyermekét?

Terjed a bullying címmel közöltünk cikket lapunk ez évi 37–38. számában. Vitális Judit részletesen szól írásában a bántalmazás formáiról és lehetséges következményeiről, a csoportdinamikai folyamatokról, a zaklató pszichés gondozásáról és az áldozattal való támogató beszélgetésről. Írásunk szerzője – gimnáziumi tanár – azt tekinti át, milyen módszereket ajánlanak a szakemberek a szülőknek: miként előzhetik meg, hogy gyermekük rendszeres vagy alkalmankénti bántalmazás áldozata legyen, vagy ha már az lett, akkor milyen beavatkozási lehetőségei vannak a nem kívánt helyzet kezelésére.

A szakirodalom szerint fontos, hogy a szülő már a kisgyermek nevelése során igyekezzen fejleszteni a leendő felnőtt empátiás készségét, törekedjen az előítéletektől és sztereotípiáktól mentes toleráns gondolkodás kialakítására. Erősítheti a gyermek önbizalmát is, például úgy, hogy dicsérgeti spontán is, nem csak akkor, amikor valami jót csinált. Az is hasznos lehet, ha a gyermek olyan tevékenységet választ magának – például a zenélést vagy más alkotótevékenységet, sportot –, amelynek a végzése közben nőhet az önbizalma.

Miként előzhető meg?

Amikor a gyermek már iskolás, jó, ha a szülő információgyűjtés céljából beszélget vele az iskola és az osztályközösség légköréről, az iskolai eseményekről és programokról. Érdeklődhet az osztálytársairól és a barátairól, segíthet kialakítani köztük szorosabb, baráti kapcsolatokat, például úgy, hogy meghívja őket vendégségbe, vagy születésnapjára ünneplést szervez. Ez azért lehet fontos és hasznos, mert az elszigeteltebb fiatalokból hamarabb válik áldozat, mint a társas kapcsolatokkal rendelkezőkből.

A tanárok felkeresése is fontos: a szülő tudja meg, ők hogyan látják gyermekének a helyzetét az osztályközösségben, az iskolai viselkedését, hogyan jellemeznék kapcsolatait a többi diákhöz. Talán a tízenkét évesnél fiatalabb gyerekek eseté-

ben még kivitelezhető, idősebbeknél már megkérdőjelezhető, bár kétségtelenül hasznos, ha a szülő megismeri gyermeke internethasználati szokásait: milyen internetes oldalakat látogat, miket tesz közzé magáról a világhálón, kikkel létesít és tart fenn kapcsolatot. Ezt elősegítheti azzal, ha a gyerek által használt számítógépet a lakás egyik forgalmas helyiségébe, jól látható helyre rakja. Mindemellett ma ez egyre kevésbé lehetséges, mert manapság a gyerekek elsősorban vagy kizárólag a saját okostelefonjukat használják.

Érdemes időközönként rákeresni a gyerek nevére, becenevére az interneten. Ha a szülő ilyenkor bántó tartalmat talál, mentse el, például készítsen róla képernyőképet, hogy később ennek segítségével jelenteni tudja az esetet.

Próbáljon meg minél többet megtudni az agresszió és a *bullying* jelenségéről. Olvasson (online is elérhető) szakirodalmat, ismerjen meg kutatási eredményeket vagy a témát feldolgozó ifjúsági regényeket (például Eve Ainsworth: *7 nap*; Wéber Anikó: *Az osztály vesztese*; Rácz-Stefán Tibor: *Fogadj el!*). Ezek jól

KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓK

bemutatják a *bullying* egész folyamatát, a szerepeket, a motivációkat, a közösséget, ahol ezek előfordulnak. Megrendítő, de egyben tanulságos filmek is készültek a témában (például *Az osztály*; *Elefánt*; *Spíjt!*; *A Girl Like Her*).

Vegye komolyan, ha gyermeke arról számol be, hogy valakik (alkalmanként vagy rendszeresen) bántalmazzák, zaklatják, fenyegetik! Ha megbizonyosodott róla, hogy ez tényleg így van, ne essen pánikba. Számítatlan lehetőség áll rendelkezésére, hogy kezelje-kezeljék a problémát.

Nem eszköztelen a szülő

Ha már megtörtént a baj, ha panaszkodik a gyerek, hallgassa türelemmel, álljon a pártján. Legyen megértő, és támogassa gyermekét. Erősítse meg benne, hogy ő nem feltétlenül tehet a kialakult helyzetről. Ne hibáztassa, ne csináljon belőle bűnbakot.

Ha megtudja, miket mondanak a gyermekének, ne háborodjon fel. Mutasson példát azzal, ahogy reagál az üzenetek tartalmára. Ahogy a szülő kezeli a „beszólásokat”, nagy valószínűséggel a gyermeke is úgy fogja kezelni őket.

Tudatosítsa gyermekében: az agresszorok célja a verbális támadással egyrészt az, hogy a kiszemelt személy rosszul érezze magát, másrészt az, hogy átvegyék a viselkedése feletti irányítást, harmadrészt pedig hogy rajta vezessék le saját feszültségeiket. További motivációik közé

tartozik, hogy a másik fölé kerekedjenek, hangoztassák hatalmukat, és eltereljék a figyelmet az esetleges saját gyengeségeikről.

Nyugtassa meg a gyermeket: az is gyakran előfordul, hogy az agresszorok pontosan nem is tudják azoknak a szavaknak a jelentését, amelyeket a másikra mondanak. Kérdezze meg gyermekét, hogy amit mondanak, az szerinte igaz-e rá. Mivel az esetek többségében nem igaz, hanem butaság vagy túlzás, tudatosítsa benne, hogy ő nagyszerű lány/ fiú, és a családot nem érdekli, hogy mit mondanak rá.

Ha az, amivel az agresszor szóban támadja a gyermekünket, netán igaz, akkor azt kell hangsúlyozni, hogy mindenki másban jó, és nagyon ritka, hogy valaki mindenben jó. Emelje ki az ő erősségeit és egyéni készségeit. Mondja el, hogy van, aki szépen énekel, a másik ember szépen rajzol, a harmadik szépen olvas, a negyedik a sportokban jó. Nincs értelme hasonlítani magát másokhoz, mindenki más ütemben fejlődik, mindenkinek mások az adottságai. Gondolják együtt végig, hogy akik őt bántják, azok sem tökéletesek.

Rasszista tartalmú megnyilvánulásokat csak erős öntudattal lehet kivédeni, anélkül hogy a gyermek magát a többiekénél jobbnak vagy magasabb rendűnek tüntetné fel. Ha a gyermek egy bizonyos jól körülhatárolható csoporthoz, kisebbséghez (is) tartozik – cigány, zsidó, keresztény stb. –, legyen büszke erre az iden-

titására is, ápolja, tudatosítsa azokat az értékeket, amelyeket a csoport képvisel.

Taníthat a gyermekének olyan szóbeli válaszokat, amelyeknek a segítségével ő verbálisan meg tudja magát védeni. Sőt együtt gyakorolhatják is, hogy az egyes „beszólásokra” hogyan tud frappánsan reagálni, hogy majd éles helyzetben jobban sikerüljön leállítani a kellemetlenkedő(ke)t.

Az igazán kemény, támadó megnyilvánulások kezelése az ignorálás. Tehát az a megoldás, hogy levegőnek nézi a másikat; ha azt érzékelik az agresszorok, hogy nem hat az illetőre, amit mondanak vagy tesznek, remélhetőleg előbb-utóbb abbahagyják a zaklatást.

Elérhető a szakmai segítség

A gyermeket ért sérelemért szülőként semmiképp se akarjon bosszút állni! Megpróbálhatja például rendezni a gyermekek közötti agressziót az agresszor szüleivel egy személyes találkozón. Az *öldöklés is-tene* című, Roman Polanski rendezte film éppen egy ilyen esetet mutat be. Bár itt hamar kiderül, hogy nem csökken a felek közötti feszültség, nem megoldódik a konfliktus, hanem minden éppen fordítva történik, és nem csupán a gyerekeik, de a szülők is összevesznek.

Ha úgy érzi, elakadt a dolgok kezelésében, ha nem találja a megoldást, folyamodjon szakmai segítségért. Intézményen belül felkeresheti az iskolapszichológust, a gyermekvédelmi felelőst vagy az igazgatót. Mindezek mellett ajánlható az UNICEF Magyar Bizottság által kifejlesztett mobiltelefonos alkalmazás (HelpAPP), amely erőszakos helyzetekben azonnali segítséget nyújt a gyerekeknek. Másik lehetőség a Kék vonal (116-111) elnevezésű ingyenes lelkisegély-vonal, amely azal a céllal működik, hogy a gyerekeknek legyen hova fordulniuk, ha bajban vannak, ha figyelemre, segítségre van szükségük.

■ DR. BATÁR LEVENTE

A szerző az Aszódi Evangélikus Gimnázium angoltanára

Az írás a *Conflict Management, Emotional Intelligence and Bullying Prevention* című, angol nyelvű, az Erasmus+ pályázat keretében megismert pedagógus-továbbképzés tananyaga alapján készült. Továbbvezető irodalom található írásunk online változatának végén, az Evangelikus.hu/honlapon.

Fiatalok és a hitélet

Egy átfogó ifjúsági kutatás tanulságai 3.

Cikksorozatunk első részében beszámoltunk az egyházunk gyermek- és ifjúsági bizottságának égisze alatt zajlott átfogó kutatásról – Grendorf-Balogh Melinda angyalföldi másodlelkész, bizottsági elnök összefoglalója alapján –, és a legkisebbeknek szóló gyülekezeti alkalmakra vonatkozó eredményekről szólunk. A második részben a kisiskolás korosztályra fókuszáltunk néhány ifjúsági munkában jártas pedagógus és lelkész megkérdezésével. A mostani, egyben befejező részben pedig a konfirmáció időszakának áttekintésétől eljutunk az egyetemista korosztályig.

Egyházunk gyermek- és ifjúsági bizottsága a minden egyházközséghez eljuttatott kérdőívében arról is érdeklődött a kutatásban részt vevőktől, hogy a konfirmált ifjúságot milyen alkalmak szervezésével próbálják a gyülekezetben megtartani. A rövidebb és hosszabb válaszokból is kiderült, hogy a tizenkét-tizennyolc év közöttiek jelentik a legnagyobb kihívást a lelkészeknek. A heti rendszerességű alkalmakra sokkal kevésbé van igény, a kétheti ifjúsági órák, klubszerű találkozások jellemzőek, illetve a közös projektekre való meghívásra nyitottabb ez a korosztály.

Ha nem a beérkezett válaszok alapján vonnánk le következtetéseket, hanem gyülekezeteink számát hasonlítanánk

össze az eredménnyel, akkor – Grendorf-Balogh Melinda vélekedése szerint – sok aggodalomra lehetne okunk. És ha további felmérést végeznénk arról, hogy fiataljaink közül fészekrakás után hányan térnek vissza az evangélikus egyházba, számolva a társadalmi (kivándorlás) és a munkahelyi mobilitás realizálásával, a jövőképünk rémisztő lehet.

A bizottsági elnök helyzetértékelése szerint nincs garancia rá, hogy a középiskolás ifjúság a továbbtanulás éve alatt nem kallódnak el. Probléma, hogy a legtöbb esetben nincs nyomon követés, a szolgáltatók nem tudnak a gyülekezetből kirepült ifjakról, vagy csak virtuális formában értesülnek élethelyzet-változásairól. Ilyen módon se a lelkészek nem

kapnak elég visszajelzést munkájukról, se a fiatalok nem reflektálnak kellőképp lelki életük, hitük megélésének alakulására.

Belső motiváció kell

A konfirmáció, bár szigorú értelemben nem életkorhoz kötött esemény, mégis valamiféle határkőnek, a „felnöttségbe”, felnőtt hitéletbe való beavatásnak tekinthető. Bár egy hetedik-nyolcadik osztályos gyermek még koránt sincs készen sem szellemi-lelki, sem fizikai értelemben a felnőtt életre, a konfirmáció során meghívást, ideális esetben elhívást kap a Krisztus-követő életformára egy olyan védett közegben, ahol őt a talentumai kibontakoztatásának, a saját út megtalálásának tekintetében egy egész közösség segíti, támogatja a maga tapasztalataival, hitével, példájával.

Sokszor azonban úgy tűnik, a fiatalok nem érzik ezt a támogatást és megtartóerőt. Számptalan ellenerővel kell megküzdeniük ahhoz, hogy valódi benső motivációjuk legyen a gyülekezetben maradáshoz.

A kamaszkor a mai korszellemnek megfelelően talán még nagyobb terhet ró a gyermekekre és a családokra a lehetőségek és a szolgáltatások végtelen piacán, ahol alaposan el lehet veszni. A Kálvin Kiadó gondozásában idén megjelent, *Együtt a hit útján* című gyülekezetpedagógiai kézikönyv külön fejezetet szentel a pubertáskor lélektani folyamatainak. Rendkívül érdekes szociológiai adatokat és pszichológiai nézőpontokat oszt meg az olvasókkal, amelyek minden hitoktató és gyülekezetépítő javára válhatnak, ha a kamasz korosztállyal kívánnak foglalkozni, párbeszédet indítani.

Kisgyermekkel való foglalkozáskor is alapvető, hogy a felnőtt tudatosítsa: a gyerekek ellenállása vagy együtt nem működése nem az ő személye ellen irányul, hanem életkori sajátosság, amely számos okra vezethető vissza, és külön koncepció és attitűd kidolgozását igényli. A mai kamaszok ellenállása azonban, ahogy erről az érintett pedagógusok nyilatkoznak, sokszor súrolja a „személyeskedés” határát. Számos pedagógus nem is tud megküzdeni a tekintélytisztelet hiányával, a közömbösséggel, a „kütyümániával” mint korjelenséggel, és pályaelhagyó lesz. Mások pedig maguk is támogatásra, mentorálásra szorulnának, a kiégés tüneteit mutatják, önértékelési zavarokkal küzdenek, nem érzik munkájuk és erőfeszítéseik hatékonyságát, ezáltal értékeségüket.

Megfoghatatlan fiatalok?

Hasonlóképp a lelkészek számára is ennek a korosztálynak a megszólítása jelenti a legnagyobb próbatételt. Hajdúch-Szmola Patrik, a Pécsi Evangélikus Egyházközség lelkésze arról számolt be, hogy bár a konfirmációs korosztálytól az érettségizőkig nagy tömegben kötődnek a gyülekezetükhöz fiatalok, a kötődésük lazának és kiszámíthatatlannak mondható. Ez egyszerűen a nagyvárosi lét kulturális és szabadidős lehetőségeinek, a programok sokaságának tudható be, másrészt a korosztályi jellegzetességeknél.

A „megfoghatatlan” fiatalok csoportját a lelkész „különleges korosztálynak” nevezi, és megvallja: annak ellenére, hogy tudnak róluk, hívogatják őket, sőt nyaranta akár húsz ifis segítőt is feltűnik a különböző táborokban, év közben – a korábbi tapasztalatok tanulságai miatt – nem

tartanak számukra heti rendszerességgel külön alkalmat, de projektszerűen megszólíthatók.

A Nagyvelegi Evangélikus Egyházközség lelkésze, Bence Győző úgy látja, hogy a fiatalok nagyon is leköthetők, sőt vágnak a kihívásokra, a felelősség gyakorlására, az egyéni kreativitás kibontakoztatására, az aktivitásra. Ha ezekkel az igényükkel számolnak a gyülekezet vezetői, és valódi szolgálattevő lehetőséget adnak nekik, akkor hasznos és hűséges tagjai lehetnek egyházuknak. Mindezt persze a lelkész is kísérleti úton tapasztalta meg: a korábbi benyomásai arra sarkallták, keresse a fiatalok gyülekezetbe vonásának lehetőségeit. Úgy látta, hogy a heti rendszerességű ifis beszélgetés kevés, nem elégíti ki a legtöbb fiatal tudásvágyát és ambícióit: ugyanazok a témák kerülnek elő évről évre, és jószerevel ugyanazok a válaszok hangoznak el egyházi oldalról.

Alternatív utak

Bence Győző két évvel ezelőtt hívott először fiatalokat tágabb körből, az egyházmegyéből a gyülekezetükbe, és két hétvégén át tartó képzést tartott nekik. A célja az volt, hogy a képzésben részt vevők a saját gyülekezetükbe visszatérve olyan szolgálattelvők legyenek, akik alapos felkészítést kaptak a rájuk váró feladatokra. Inspirációt mindehhez a korábbi, cserkészvezető-képzésben szerzett tapasztalatai adták. Rájött arra, hogy a fiataloknak konkrét iránymutatásra van szükségük ahhoz, hogy aztán hasznos-

nak érezhessék magukat, és önállóan is kezdeményezni tudjanak a korosztályos alkalmakon. Mostanra a kísérlet ott tart, hogy az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Tanszékén a teológushallgatók tantárgyként is felvehetik majd a tavasz folyamán.

A nagyvelegi lelkész bízik benne, hogy Pángyánszky Ágnessel, az egyetem gyakorlati intézetének vezetőjével egyeztetve a gyülekezeti gyermekszolgálatra felkészítő képzés módszertanának megismerése gyakorlati segítséget nyújthat majd mind a gyülekezeti lelkészeknek, mind pedig a gyermekfoglalkozások teológiai-pedagógiai háttérét megismerni vágyóknak.

Bence Győző szerint egy jól felkészített fiatal sokkal több energiát és kreativitást tud akár egy táborig, akár egy gyermek-bibliaórára alkalomra magával vinni, mint egy mindezt rutinból működtető felnőtt. Nem nehezednek még rá úgy az életgondok, a napi kötelező feladatok, ezért teret tud engedni a fantáziájának. „Ha egy fiatalot megbízol egy feladattal, az lesz a mindene” – állítja a lelkész. Bízunk benne, hogy ezt egyházunkban minél többen megtapasztalhatják az új stratégia minél szélesebb körű megismerésével.

Talán épp ezt a hatékonyabb „bevonást” tudják alkalmazni azok az alternatív keresztény közösségek, illetve karizmatikus gyülekezetek, amelyek sok fiatalot magukkal ragadnak, és akár a felekezetiükkel való teljes szakításra készítenek. Hangsúlyozzuk, hogy bár ez a jelenség nyomokban érintheti az evangélikus egyházat is, tömeges elvándorlásról azért nem beszélhetünk. ►

Az erről való gondolkodásban az az út bizonyulhat hatékonynak, mely megpróbálja az új közösségek sikeressége mögötti tényezőket minél összetettebb formájában meglátni és ebből saját létére és működésére vonatkoztatva a megfelelő konzekvenciákat levonni.

Kapunyitási pánik

Az egyetemi évek beköszöntével új világ nyílik, és egyre több lehetőség adódik a hitélet alternatív megélésére, vagyis egyre nagyobb a hagyományos gyülekezeti valósággyakorlási forma alternatívája. Az evangélikus gyökerű Tamás-mise, a kételkedők és keresők istentisztelete például a leleményes misszió kortárs megnyilvánulása, amely sok képi és zenei elemmel be is vonja a hallgatóságot a vasárnapi ünnepelésbe, és még csak konkurens alkalomnak sem mondható, hisz rendre délután zajlanak ezek az istentiszteletek egy hónapban egyszer.

A pályaválasztás, később a munkába állás, illetve a párválasztás és elköteleződés időszaka napjainkban igencsak bonyadalmakkal teli. Az egyik legérdekesebb jelenség a fiatal felnőtt korosztállyal kapcsolatban az, amit az *Együtt a hit útján* című könyv úgynevezett „kapunyitási pániknak” nevez. Ennek egyik jellemzője a döntések, a lépések, a cselekvés, az önállósodás elhalasztása. „2014-ben a 18–34 éves korosztály kétharmada a szüleivel élt Magyarországon” – szembesít a könyv a megdöbbentő adattal.

Bár a nagyvelegi kísérleti projekt célcsoportja a tizenhét- huszonöt éves korosztály, a legtöbb gyülekezetben a nagyifit és az egyetemista korosztályú ifit külön tartják számon, és heti rendszerességgel – az egyetemi városokban értelemszerűen a legnagyobb részvételi aránnyal – tartanak számukra alkalmakat. Két egyetemi város egyházközségét, a pécsit és a szegedit kérdeztük meg tapasztalataikról.

Bár mindkét helyen jó hatásokkal működik az egyetemista korosztályi csoport, mindkét egyházközség lelkésze némi létszámcsökkenésről számol be az előző évekhez képest. Pécsen tizenháromezer diák tanul, ennek köszönhetően nagy a lehetőség a merítésre, ugyanakkor történelmi okai is vannak gyülekezetükben a jól működő egyetemi ifinek – számol be Hajduch-Szmola Patrik lelkész. Már a hatvanas években is működött ugyanis erős

egyetemi ifjúsági óra, sőt már Káldy Zoltán – későbbi püspök – pásztorolása alatt is létezett. A tradíció kívül muníciót ad a folytonos megújuláshoz az ifiből kinőtt „gyümölcsök” sokasága is, mint például a Pécsi gospelkórus.

Ami Pécsen még kuriózum, az az egyetemi ifi utóélete, amely az úgynevezett „öfiben”, vagyis az örökifjak alkalmában ölt testet. Az egyházunkban egyedülálló alkalom a negyven-, ötven-, hatvanéves korosztályé: az ifjúsági és a bibliaóra műfaji keveréke. A „rég motoros” ifisek még szívesen élnek újra az egykori alkalmak lazább, beszélgetősebb keretét, ugyanakkor közös szellemi-lelki élményekre is igényük van az ige tükrében.

Sallangmentesen a kollégiumban

Budapest XIII. kerületében 2000 óta működik az evangélikus értelmiség kinevelésére, szakmai képzésére koncentráló Luther Otthon – Szakkollégium (igazgatója Barthel-Rúzsa Zsolt lelkész). Az itt lakó kollégistáknak kötelező a szakkollégiumi munkában való részvétel. A szakmai programok között olyan általános érdeklődésre számot tartó kurzusok szerepelnek, amelyek bármilyen területen tanulmányokat folytató diáknak hasznosak lehetnek a későbbiekben. Köztük természetesen teológiai kurzusok is helyet kapnak, bár elsősorban az ismeretterjesztés mint a „misszió” célzatával – ez utóbbi külön „munkaágot” jelent, a diákok lelkivezetése elsősorban az intézmény lelkészének feladata a kollégiumban.

Megkérdeztük tehát az illetékes lelkészt, Grendorf Pétert a kollégiumban

végzett ifjúsági munka tapasztalatairól. Gyülekezeti feladatai mellett kezdetben nagy kihívást jelentett számára a Luther otthoni szolgálat, amelyet 2015 áprilisa óta lát el. A képzett fiatalok, kiváltképp a természettudományokban jártasak „alaposan meg tudják izzasztani az embert” – mondja az önróniát sem mellőzve. Ugyanakkor elárulta azt is, hogy az utóbbi évben nagyon megugrott az áhítatok látogatottsága. Lehetséges, hogy ez az intézményi „szigorításnak” is köszönhető: a korábbi fakultatív részvétel helyett immár kötelező a diákok számára az év elején esedékes, lelkipásztorral folytatott beszélgetés és három áhítaton való részvétel. De – tegyük hozzá, amit a nyilatkozó nem tett – valószínűsíthetően jelentős mértékben köszönhető az otthonlelkész személyének, hozzáállásának, stílusának is.

Grendorf Péter állítja: annak ellenére, hogy a fiatalok a szélrózsa minden irányából érkeznek, és sok különböző tudományterületen folytatnak tanulmányokat, közösségüket tekintve homogénnek mondhatók. A legtöbben vidéki városokból vagy falvakból jönnek, és itt kezdik meg önálló, felnőtt életüket – hasonló kihívásokkal néznek tehát szembe. Ugyanakkor különlegesnek mondható ez a missziói terep, mert a fiatalok még relatíve szabadnak mondható élethelyzete lehetővé teszi, hogy tapasztaljanak, találkozzanak, beszélgessenek, hogy kérdéseket tegyenek fel.

A Luther Otthon – Szakkollégium lelkésze kiemeli: fontos, hogy az otthonban a fiatalok mindenféle egyházi külsőség nélkül szembesülhetnek az evangéliummal, és ez újszerűségével, egyszerűségével

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON / KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓK

vel, sallangmentességével inspiráló lehet számukra. Így a lényeg felől indulva megérkezhetnek a hagyományos gyülekezeti közösségbe is.

Persze a kollégiumban végzett lelkipásztori szolgálat eredményessége nem mérhető, és utánkötése szinte lehetetlen, jóllehet sokan Budapesten maradnak munkába állásuk után is. A lelkész biztatni igyekszik az otthont elhagyókat, hogy menjenek tovább a hitben való erősödés útján, ápolják a már létrejött hitbeli kapcsolataikat, találják meg közösségüket és szolgálatukat egy helyi gyülekezetben.

Erősítik az egyházi kötődést

A Luther Otthon – Szakkollégiuménál jóval kisebb, családiasabb, három éve működő Melancthon Evangélikus Szakkollégium légköréről és célkitűzéseiről a kollégiumvezetőt kérdeztük. Szabó B. András lelkész, az Evangélikus Hittudományi Egyetem adjunktusa elmondta, hogy az egyetem kollégiumának égisze alatt a szakkollégium önszerveződésre épül, és kifejezetten demokratikus intézménynek mondható: a közösség maga alkotja meg a saját szabályait, és dönt a következő félév tematikájáról, meghívott vendégeiről, tehát kifejezetten felnőttkivívások elé állítja a kollégistákat.

Bár a kollégiumba való felvétel és a benmaradás is teljesítményhez kötött, a diákok – kiváltképp félév elején – lelkesnek és kezdeményezőnek mondha-

tók. Elsősorban amolyan – tudományos igényességgel működő – „önképzőkörként” írható le tehát a szakkollégium; három különböző hitéleti vagy teológiai kurzus közül kettőt kell választaniuk a résztvevőknek.

A lelki élet a kollektív kollégiumi áhítatokhoz és a közös ünnepekhez kapcsolódik, hiszen a cél az evangélikus egyetemen tanulókkal való közösségteremtés. Ennek kötetlenebb formája a szakkollégium által szervezett kvízesteken valósul meg, de idén megnyitják a kapukat a külsősök előtt is. A kortárs irodalomra helyezve a hangsúlyt olyan vendégeket hívnak körükbe, mint Tóth Krisztina, Dragomán György és Háy János.

A szakkollégium működésének legfőbb célja a más egyetemeken tanuló, az evangélikus egyházhoz valamilyen formában kötődő fiatal bentlakók egyházi kötődésének megerősítése és egy tudásalapú, keresztyén értékrendű közösség létrehozása.

Meghatározó szerepben a lelkész

Ami az egyházi kötődés fenntarthatóságát, a kapcsolatok alakulását illeti: több, fiatal felnőttekkel foglalkozó lelkész is beszámol arról, hogy a csoportjaikban egymásra talált párok őket kérték fel esketőiknek. Grendorf Péter otthonlelkész mellett ifj. Cserhádi Sándor, a Szegei Evangélikus Egyházközség lelkésze is említi ezt az egyébként nem meglepő

jelenséget. Ami ebből számunkra érdekes lehet, az az, hogy mennyire meghatározó a fiatalok számára a lelkész személye.

A másik pedig, hogy a manapság igen nehézkesnek bizonyuló párválasztást mennyire segíteni tudja egy jó közösség kialakulása. Arról az örömteli jelenségről, hogy „nagyifisei”, elhagyva a helyi gyülekezet kötelékét, más településen található gyülekezetben is otthonra találtak, tehát megtartották szoros kapcsolatukat az egyházzal, és nem morzsolódtak le, a megkérdezettek közül egyedül ifj. Cserhádi Sándor számolt be.

A kamaszkor megrázó határtapasztalat a gyermekkor és a felnőttkor küszöbén. A felnőtté válás fogalma és mibenléte pedig igen relatív fogalom kortalanságot hirdető napjainkban. Mivel az iskolai oktatás (beleértve a kötelezően választható hit- és erkölcs tant is) elsősorban a lexikális tudás megszerzésére koncentrál, az értelmi intelligencia fejlesztését tekinti feladatának, ezért az egyházaknak, azokon belül pedig a gyülekezeteknek igen nagy hiánypótló szerepük lehet. Olyan tanulási és fejlődési lehetőséget tudnának kínálni a fiataloknak, amelyre máshol – kiváltképp, ha az otthoni közeg sem ad elég municiót számukra – nincs módjuk. Elmagányosodott társadalmunkban valódi közösséget, a kérdések és a problémák artikulálásakor valódi figyelmet, a bajban támaszt, a válaszüton biztatást, az önkezesben valódi tükröt, az istenkeresésben valódi iránytűt adhatnának.

■ KINYIK ANITA

Jegyzetlapok

Ötvenhárom évesen tért meg. Falusi szatócsboltba lépve nagy szakállú, ortodox rabbira emlékeztető külsejű bácsit láttam meg a pult mögött ülve. Feltűnt nyugodt, tiszta tekintete. Kereszttyén liturgikus zene szólt a rádióból, a pulton ingyen elvihető evangéliumi újságok, szórólapok feküdtek.

Könnyen indult a beszélgetés. „Ötvenhárom évesen tértem meg – mondta. – Előtte jól éltem, több vállalkozásom volt, mégis tönkrementem. A lakásomból is ki kellett költözni, hajléktalanná váltam. Összetört a házasságom is. Idővel Isten megszólított egy emberen keresztül, újjászülettem. Teljesen új életet kezdtem, minden megváltozott. Hívó házastársat kaptam Istentől, öt gyermekünk született. Örömöm és békességem van.”

A 269. ének. Katolikus festőművész-szerzetesnővér kért segítséget tőlem egy imában. Rendszeresen látogat egyházi szeretetotthonban egy idős, beteg református lelkipásztort. Állapota miatt nehezen megy a beszélgetés. Alig hallhatóan, suttogva a 269. éneket emlegeti. Orsolya nővér azt kérte tőlem, hogy keressem meg számára a református énekeskönyv 269. énekét, mert gitárral kísérvé elénekli majd a lelkésznek. Néhány órán belül már küldtem is a szöveget és a kottát.

Megérintett ez a történet. Katolikus nővér evangélikus lelkész segítségét kéri, hogy egy református lelkipásztort erősítsen élete utolsó szakaszában. Ez több mint ökumené, ez Isten országa a földön, egység Istennel és emberrel.

Két versszak az énekből:

*Istenre bízom magamat, magamban nem bízhatom.
Ő formált, s tudja dolgomat, lelkem ezzel biztatom.
E világ szép formája az ő keze munkája.
Mit félek? – mondom merészen:
Istenem és Atyám lészen!*

*Öröktől fogva ismerte, hogy mire lesz szükségem.
Éltem határát kimérte, szükségem s elégségem.
Lelkem, hát mit süllyedsz? A hitben mit csüggedsz?
Egy kis bajt nem győznél-e meg? Hogy tántorítana ez meg?*

Tánc az oltárnál. A magyar házaspár egy távoli arab országban élt. Nagyon szerettek volna gyermeket. Több év után orvosi segítséggel megfogant az új élet. Az édesanya autoimmun betegsége miatt sok nehézséggel járt a várandósság. Abba kellett hagynia egy erős fájdalomcsillapító gyógyszer szedését, hogy ne károsítsa a magzatot. A szülés rendkívül nehéz, kritikus lefolyású volt.

Nyáron hazajöttek, hogy családi körben megkereszteljék gyermeküket. Azt tervezték, hogy néhány hónap magyarországi tartózkodás után egy másik országban telepednek majd le. Az anyuka abban a kis hegyi faluban szerette volna megkeresz-

tetni gyermekét, ahol nyolcévesen egy nyári konferencián a forrásnál saját kérésére ő maga is részesült a keresztség szentségében.

Örömmel vállaltam a keresztelés szolgálatát. Mivel a falucskában csak katolikus kápolna van, ott tartottuk az alkalmat. Csendben vártam a családot a templom előtt sétálgatva. Szaladt felém az anyuka, boldogan újságolta, hogy a születés óta a fájdalom is elmúltak, nincs szüksége gyógyszerre, és a második baba

SZEVERÉNYI MIHÁLY FESTMÉNYE

is megfogant, ezúttal természetes úton. Kavargó érzésekkel léptünk be Isten házába. A nagymama gitáron vezette az éneklést, a nagynéni fuvolázott, és mindenki könnyekkel küzdött. A különleges úton földre érkezett fiúcska pedig az énekelt ároni áldást táncolva fogadta az oltártérben.

Hivatása szerint ember. Élt egy nagyszerű ember Békéscsabán. Foglalkozása szerint rajztanár, hivatása szerint ember volt. Szerette tanítványait, a művészetet, az életet. Gazsy Endre 1982-ben hunyt el ötvenhét évesen. Tanítványai, rokonai, barátai azóta is emlékeznek rá. Bátyám, Szeverényi Mihály is tanítványa volt. Szeptember 27-én nyílt meg a mesterének emlékére rendezett kiállítása Medgyesegyházán. (Gazsy Endre tanítói pályája a Medgyesegyháza melletti Bánkúton kezdődött.)

Az itt látható festmény jól ábrázolja a tanár és a tanítvány kapcsolatát. A kép középső része Gazsy Endre alkotása. Mihály ezt később körbefestette, kiegészítette az eredeti képet.

A megnyitón öcsém, Barnabás – irodalomtanár – mondta el néhány versét. Én többek között arról beszéltem, hogy egy értékvesztett világban minden szeretettel kimondott, jó szónak ereje van, és emlékül nem csupán szívünkben él, hanem hatással vannak az egész világra.

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

Védőhálóval is szolgálnak

Gyarapodó közösség Pestszentimrén

Rövid idő alatt pezsgő közösségi helyszínné vált a Budapest XVIII. kerületében tavaly tavasszal felszentelt Luther-kápolna. Felkeresve a pestszentimrei evangélikus gyülekezetet, örömmel állapíthatjuk meg, hogy a „rohamos” közösségépülés magyarázata nem más, mint az alapvetően családbarát szemlélet a mindennapokban, a nyitott és befogadó légkör, Isten átölelő szeretetének barátságos képviselése.

Budapest XVIII. kerületét két egykor önálló településnek, Pestszentlőrincnek és Pestszentimrénnek a fővárosához csatolásával hozták létre 1950-ben. A kerületben működik a közel ezer gyermeket oktató-nevelő Sztehlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium. A Pestszentlőrinci Evangélikus Egyházközséghez tartozik főkegyházként a pestszentimrei evangélikus missziói gyülekezet, ennek otthona pedig – 2018. április óta – a Krizsán András Ybl-díjas építés-

tervei alapján épült Luther-kápolna. (Az építész a kápolnával elnyerte az Equitone szálcement homlokzatok az építészetben 2018 építészpályázat első díját.)

Folyamatos jelenlét

A pestszentimrei missziói gyülekezet lelkészét, Horváth-Csitári Boglárkát először a Luther-kápolna építését megelőző időszakról kérdeztük. Mint mondta, akkor is aktívan működött a közösség. Régeb-

ben a református templomban tartották az alkalmukat, majd a helyi katolikusok segítségével a cserkészotthon épületét használhatták.

Mivel a környéken egyre több a család, a lelkész fontosnak tartotta, hogy a reggel nyolc órai istentiszteletet későbbi, tíz órai kezdéssel hirdesse meg. Már ez az apró változtatás is azt eredményezte, hogy megduplázódott az istentiszteletre járók száma. „Csodaként életem meg, hogy a Luther-kápolna felépítése után hétről hétre érkeztek új családok a templomunkba” – mondja a lelkész. S hogy mi lehet ennek a háttérben? „A legfontosabb az állandó jelenlét. Különös figyelmet fordítunk arra, hogy új család érkezésekor ne tolakodóan, de kapcsolatot keressünk velük, megszólítsuk őket.” ▶

Horváth-Csitári Boglárka

Horváth-Csitári Boglárka jelenleg szülési szabadságon van, a szolgálatban Győri János Sámuel nyugdíjas lelkész helyettesíti őt, de a gyülekezet lelkészneje gyermekeivel együtt jelen van a gyülekezet ünnep- és hétköznapijaiban is.

Egész napos formálódás

„A gyülekezetépítésben arra törekszünk, hogy minden generációt megszólítsunk” – mondja a lelkész, de mindezt a témérdek program is bizonyítja: a közösség hétköznapijait a bibliórakon, hittanórakon, filmklubon túl leginkább a családbarát és korcsoportokra fókuszáló szemlélet jellemzi.

Havonta tartanak családi napot. Ekor Deák Ildikó a papírszínházával báb-

Szunyoghy Zsolt

előadást tart a gyermekeknek, miközben a szülőkkel gyermekneveléssel kapcsolatos témákat dolgoznak fel. „A nap folyamán együtt főzünk, majd közösen ebédelünk. Délután pedig társasjátéklklubot tartunk. Ez egész napos együttlétet, közösségépítést, gyülekezetté formálódást jelent” – tudjuk meg Szunyoghy Zsolt másodfelügyelőtől.

Szintén havi program a Férfiak eledele névvel meghirdetett, testet-lelket tápláló alkalom, a férfikör. „Ilyenkor Korányi András lelkész, az összejövetel vezetője hoz egy izgalmas témát, amiről bevezető előadást tart, majd közösen beszélgetünk a kérdésvetéseiről – mutatja be a kört a gyülekezet egyik tagja, Domján Attila. – Ezután a lelkész nő férje, a férfikör házigazdája, Horváth Máté lep meg minket vacsorával, amit közösen elfogyasztunk, és megbeszéljük az élet kérdéseit.” A férfikör sikerét mutatja, hogy a gyülekezet hölgyei jelezték: számukra is szükség lenne hasonló összejövetelre. Harcosok klubja névvel ősszel tartották első alkalmukat.

De nem csak külön férfi- és külön női kör jön össze a Luther-kápolnában, házaskört is tartanak. „Mély beszélgetések zajlanak a párkapcsolat örömeiről és kríziseiről” – meséli az egyik résztvevő, dr. Petrovics Zoltán. Az együttlétet ők is közös vacsorával zárják.

Amint a lelkész nőtől megtudjuk, fontosnak tartják, hogy az alkalmak idején legyen gyermekfelügyelet; ezt az ifisek bevonásával oldják meg.

Sajátjuknak érezhetik

„Mivel nem tradicionális gyülekezetről beszélünk, vallom, hogy a gyülekezet tagjaival együtt alakítjuk ki, hozzuk létre a pezsztentimrei közösséget. Ennek nagyon nagy ereje van. Aki ide belép, azt érzi, hogy számít. Nem kiszolgálva van, hanem a közösség aktív tagja lesz, aki maga is cselekvő részese a gyülekezetnek. A közösség erejét ez képezi: hogy mindenki a sajátjának érezheti a gyülekezetünket” – fejt ki Horváth-Csitári Boglárka.

Az istentisztelet hangulatát a közös zenélés határozza meg. „Győri János Sámuel lelkész felkapja a gitárt, és játszik, énekekkel köszönt, vidáman hirdeti Isten igéjét. Az a dinamika, ahogy ő prédikál, és nyugdíjasként is alázattal és örömmel végzi a szolgálatát, olyan hiteles és vonzó, hogy másokat is arra bátorít, hogy elkezdjen ne csak a gyülekezetbe járni, hanem akár ze-

nélni is – meséli örvendezve a lelkész. – A visszahúzódozóbb, de zenélni szerető gyülekezeti tagjaink közül többen mára aktív zenei szolgálói az istentiszteleteknek.”

Itt élet és zsongás van az istentiszteleten is. Bár sokan úgy szocializálódtak, hogy a gyermeknek „vigyázzulásban” kell az istentiszteletet végighallgatniuk, itt erről szó sincs. Arra törekednek – mondja Horváth-Csitári Boglárka –, hogy ezt feloldják, hogy elmagyarázzák a szülőknek: ne „görcsöljenek” azon, ha a gyermek egy kicsit fickándozik. „Amíg nem kiabálnak, addig nincs ezzel semmi gond, itt akár sétálhatnak is a picik az istentisztelet közben” – teszi hozzá a lelkész.

Dr. Petrovics Zoltán

A családi közösségnek köszönhetően átélhetik a korosztályok közötti kapcsolat örömeit is. „Akinek távol él a nagymamája, itt találkozik idősekkel. Ez a gyülekezet olyan, mint egy kis társadalom. Talán ez is az oka annak, hogy egyre többen jönnek hozzánk, néha már megtelik a templomunk” – teszi hozzá Domján Attila.

Segítség a családoknak

Családi istentisztelet havonta egyszer van, és ezen a születésnaposokat is köszöntik. „Olyan témát választunk, és úgy dolgozzuk fel a prédikációt, hogy az valóban gyermekcentrikus legyen” – mondja a lelkész. A többi istentisztelet közben párhuzamosan gyermekbiblikört tartanak az apróbbak számára. A gyerekek az úrvacsoránál ismét kapcsolódnak a gyülekezet teljes közösségéhez, ők is kimennek az oltárhoz, és áldásban részesülnek.

Domján Attila

„A gyermekek bevonásán túl arra törekszünk, hogy azok az új tagjaink is, akik még távolabb vannak a gyülekezettől, minél inkább átéljék a szeretetközösséget, ezért őket is megszólítjuk, hogy jöjjenek ki, és részesüljenek Isten áldásában.”

A családok leterheltségét felismerve a gyülekezetben Védőháló elnevezéssel megszervezték a gyermekfelügyeletet. „Azért Védőháló, mert hálót tart a családok kapcsolata alá. Ilyenkor a szülők elhosszabb hozzánk a gyerekeket, ők pedig elmennek »randevúzni«. Így időről időre minőségi időt tudnak együtt tölteni.”

Ha azt gondolnánk, hogy a családcentrikusság ennél jobban már nem fokozható, tévednénk. Működik ugyanis a Védőháló extra gyülekezeti szolgáltatás. Ebben az esetben a gyermekfelügyelet nem fél-, hanem egész napos. „Ez a

gyermekeknek olyan, mint egy napközis tábor. Négyzteri étkezést kapnak, kézműveskedünk, bibliai történetekről beszélgetünk, énekeket is tanítunk” – tudjuk meg a lelkésznőtől.

Mindezeket túl a pezsztentimrei evangélikusok ősszel közösségépítő csendeshévtvégét is szerveznek, nyáron gyermektábort tartanak, Balatonszárszón pedig immáron hetedik éve rendezik meg családi táborukat. És hogy mindennek mi a hatása? Erre Domján Attila adta meg a választ: „Mi szoros közösség vagyunk, hétköznap is találkozunk, keressük a közös alkalmak lehetőségét.”

Még tovább tární a kapukat

A jövőre nézve Horváth-Csitári Boglárka így nyilatkozik: „Azon dolgozunk, hogy létrehozzunk egy mentálhigiénés központot. Ez olyan előadásokat, műhelymunkát, csoportfoglalkozásokat fog kínálni, amelyek segítik az itt élő embereket mind a gyermeknevelés, mind a házasság, mind a mindennapi élet vonatkozásában.”

Mint megtudjuk, abban bíznak, hogy ezek a rendezvények később nemcsak alkalmi látogatókat, hanem leendő gyülekezeti tagokat is eredményezhetnek majd a közösségnek. „Mivel kis gyülekezet vagyunk – teszi hozzá a lelkésznő –, azt is szükségesnek tartjuk, hogy keressük azokat a lehetőségeket, amelyek révén stabil forrásaink lehetnek.”

És ha még ezután is azt kérdezné valaki, hogy miért jönnek az emberek a gyülekezetbe, álljon itt Horváth-Csitári

Boglárka válasza: „Mert közösséget és megtapasztalható sorstársi létet keresnek. Mindezt meg lehet élni az isteni szeretetből történő merítkezésből és az abból formálódó közösségből.”

A lelkésznő szerint evangélikus tempomba legtöbbször úgy jönnek az emberek, ha van valami múltbéli kötődésük a felekezetükhöz. Ennek most nagyon jó alapja

Szijártó-Tihany Annamária

lehet a hitoktatás. Szijártó-Tihany Annamária nemrég konfirmált, két lánya pedig megkeresztelkedett. Ők az evangélikus hitoktatás által találtak rá a gyülekezet közösségére. Az édesanya azt mondja, neki korábban nem volt kapcsolata az egyházzal, de fontosnak tartotta, hogy gyermekei egyházi nevelésben részesüljenek. „Onnan pedig egyenes út vezetett számunkra a Luther-kápolnába. Itt valóban otthon érezzük magunkat, megérkeztünk!”

■ GALAMBOS ÁDÁM

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Kávét a könyvesboltból

Október közepétől már nemcsak könyvek között böngészhetnek a Luther Kiadó budapesti, Üllői út 24. alatti könyvesboltjába betérők, hanem különleges kávét is találhatnak a polcokon. A Coffer kávé pedig nem csupán a tasak tartalma miatt egyedi. Matusik Edinát, a Coffer kávé egyik ötletgazdáját és társtulajdonosát kérdeztük az egészséges kávézásról, a jó kávé kritériumairól és evangélikus kötődéséről.

– **Hogyan jut el egy fiatal magyar evangélikus hölgy odáig, hogy saját kávémárkája legyen?**

– A kávé iránti rajongásom már a gyerekkoromban kezdődött. A szüleim nem kávéztak, de az egyik nagymamám igen, így a kávé szeretete onnan ered. Volt egy kávézóm is hét évig Kiskőrösön, de aztán másfelé vitt az életem, ám a kávé szeretete megmaradt. A kávékészítés után a fejlődésben a következő lépés a

som, így kapcsoltuk össze a két dolgot, és úgy döntöttük, hogy együtt csináljuk a kávépörkölést.

– **Magyarország nagy kávéfogyasztó, de nem kávétermelő vidék. Honnan szerzik be az alapanyagot?**

– Most éppen Hollandiából, nagykereskedőtől. Egy brazil és egy vietnámi alapanyaggal dolgozunk, de reményeim szerint hamarosan jóval többfélével foglalkozhatunk majd.

pörkölés, és mivel a hét év alatt igen jó kapcsolatokat alakítottam ki a szakmán belül, úgy gondoltam, ebbe az irányba szeretnék elindulni, jobban belelátni a kávé előállításába.

– **Szabó Tímea, a munkatársa és jóbarátja egy külföldi úton ismerkedett meg egy afrikai kávétermelő családdal, az ő kávé iránti elköteleződése innen ered. Mikor döntötték el, hogy együtt vágnak bele a Coffer kávé előállításába?**

– Régi keletű a barátságunk. Az említett malmói találkozás után Tímea elkezdett nyers kávékat felkutatni. Amikor én már nem vittem a kávézót, összefogtunk. Neki volt alapanyaga, nekem szaktudá-

– **Megteheti a Coffer, hogy egy kis-kereskedővel vagy akár egy-egy említett afrikai családdal tartsa fenn a kereskedelmi kapcsolatot?**

– Meg lehet tenni, de nem ez biztosítja a magas minőséget. Először érdekesebb egy megbízható nagykereskedővel együtt dolgozni. Azután már lesz egy olyan rálátás a területre, hogy tudom, kihez kell menni, milyen farmokat kell felkeresni. Az a célunk, hogy farmszelektált kávékat tudjunk kínálni.

– **Ma a fenntartható fejlődés és a fair trade, a méltányos kereskedelem fontos hívószavak a kávétermelésben is. Mennyire lehet erre figyelni valójában?**

– Nagyon fontosnak tartjuk a méltányos kereskedelmet és a környezettudatosságot is, de ezt amilyen fontos, olyan nehéz betartani. Nem szabad azonban azt gondolni, hogy egy vállalkozásba csak akkor lehet belevágni, ha egyből minden környezettudatos és fair trade. Kis lépésekkel kell kezdeni. Mi például fogunk kávékapszulákat is gyártani, mert van rá igény, de figyelünk rá, hogy első lépésként a kapszulacsomagolás legyen lebomló anyagból. Amikor már biztos háttérünk van, akkor tudunk erre nagyobb mértékben figyelni. Akármennyire fontos is a környezettudatosság, azt tudjuk, hogy a környezetbarát alapanyagok és áruk sokkal drágábbak. A fair trade-nek is ez a lényege: drágább, de biztos, hogy korrekt kereskedelem áll mögötte. Szerintem az a fontos, hogy mindig egy kicsivel többet tegyünk, kicsivel zöldebbek legyünk. Egy-két éven belül teljesen átfordítható a folyamat, és akkor már meglesz a biztos háttérünk, amire alapozva már nálunk is minden ezek szerint az elvek szerint működik majd.

– **Miben más a Coffer kávé, mint a többi?**

– Nálunk az alapanyag minősége kiemelten fontos, nem a mennyiségi termelésen van a hangsúly. Maga a pörkölés személyes felügyelet mellett zajlik, és szakértőkre bízva javítjuk folyamatosan, amikor szükség van rá.

– **Aki nem iszik kávét, annak miért ajánlaná a kávéfogyasztást?**

– A kávé alapvetően egészséges ital, ha jó alapanyagból jól készítik el. Nagyon sok olyan visszajelzést kaptam a vendégektől a kávézós időszakom alatt, hogy attól a kávétól, amit nálam ittak, nem égett a gyomruk. Hiába van közepes alapanyag, ha rosszul készítik el, mert

Sztehlo Gábor nyomában

Tematikus városi sétával emlékeznek az embermentő lelkészre

FOTÓK A COFFER KÁVÉZÓ ARCHÍVUMÁBÓL

olyankor akár olyan csersavak is kivonolódnak a kávéból, amelyek gyomorfájáshoz vezetnek, vagy a túl sok koffeintől „bedobog” a szívünk.

– **Ha jó az alapanyag, és jól is készítik el, akkor több kávé is lehet inni egy nap, vagy van egy határ?**

– Természetesen fontos a mértékletesség, de ha belegondolunk, az olaszok akár nyolc ristrettót is megisznak egy nap, mert abban nincs sok koffein. A jó erős, magyar feketéből nem feltétlen szabad meginni nyolcat.

– **Miért volt fontos önöknek, hogy a Luther Kiadó budapesti, központi elhelyezkedésű, könnyen megközelíthető boltjában is lehessen kapni a Coffer kávé?**

– Egyrészt valóban fontos szempont a helyszín is, mert a kiadó könyvesboltja tényleg a város központjában található. Számomra pedig különösen is fontos, mert magam is evangélikus vagyok, mindig is részt vettem a kiskőrösi gyülekezeti ifjúság életében. Amíg pedig a felsőoktatásba jártam, a Luther Otthonban laktam, aztán ott is dolgoztam, ezért evangélikusként is fontos számomra, hogy így is kapcsolódhatok az egyházhoz – egy teljesen más irányból, a kávé felől.

(X)

Sztehlo-sétát tartottak a Sétafesztivál keretében október 19-én, szombaton Budapesten. Öröm, hogy a nagy érdeklődésre való tekintettel az első alkalmat további követi majd. Az embermentő evangélikus lelkész és az általa alapított gyermekotthonok nyomában Laborczi Dóra evangélikus teológus, újságíró vezette a sétát Andrási Andor egykori Sztehlo-gyerek társaságában. A kétórás alkalom a Rózsadombról indult, és a Budakeszi úton fejeződött be.

„Egy évek óta tervezett ötlet valósult meg a sétával” – árulta el Laborczi Dóra, aki a népszerű tematikus városi séták sorában most egy egyházunk tagjai számára is fontos és érdekes barangolást tervezett meg.

A gyaloglás folyamán nyomon követhetjük, hogyan ismerte fel Sztehlo Gábor a helyzet súlyosságát, miként kezdte el a

gyermekotthonok kialakítását, melyik ház hogyan vált menedékké. De arra is fény derül, hogyan történhetett meg az, hogy német katonák zsidó kisfiúkat kísértek át – a sétálók által is bejárt helyszíneken – Budapest ostroma alatt Sztehlo Gáborékhoz. Személyes visszaemlékezésekből tudhatják meg a sétálók meg azt is, hogyan telt a karácsony az otthonokban, hogyan és hol alakult meg a Gaudiopolis gyermekköztársaság.

A harmincöt gyermekotthon, a kétezzer megmentett ember – közöttük ezerhat száz gyermek – története máig példaként áll előttünk, ezért lenne fontos, hogy evangélikusként ezeket a helyszíneket bejárjuk. Ahogy Laborczi Dóra fogalmazott: „Mert vannak történetek, amiket újra és újra el kell mesélni. Vannak helyek, amiket újra és újra be kell járni.”

■ K. B.

FOTÓ: DEZSO WIKLÓS

Kálvin és Luther tényleg testvérek voltak?

Közös református–evangélikus hálaadás Gödöllőn

Vajon el tudjuk képzelni, hogy egy evangélikus templom több tízmillió forintos felújítása után az egyházkerület püspöke, esetleg az egyházmegye esperese helyett a helyi református lelkész hirdesse az igét? Október 20-án megtörtént ennek a szokatlan eseménynek a tükörképe: a gödöllői reformátusok zsúfolásig megtelt templomában Albert Gábor evangélikus lelkész prédikált abból az alkalomból, hogy féléves munka után átadhatják a megújult épületet.

FOTÓ: SZÉKELY GERGELY

Vasárnap volt, 10 óra, amikor Gödöllőn az evangélikusok és a reformátusok is istentiszteletet szoktak tartani. Ezúttal a város evangélikus templomában azonban elmaradt az istentisztelet, a gyülekezet is „elkísérte” lelkészét a reformátusokhoz a közös hálaadó alkalomra.

Bevallom, emberileg és szakmailag is elfogult vagyok az evangélikus–református kapcsolatok irányában. Gyerek- és ifjúkoromat olyan gyülekezetekben töltöttem, ahol hagyománya – és ami fontosabb: élő gyakorlata – volt a reformáció testvéregyházai közötti őszinte és valóban testvéri együttműködésnek. Történekműködésről írtam. Így tudom azt is, hogy történelmünk során voltak

már a mainál jobbak az egyházaink közötti kapcsolatok.

Valamikor a 20. század elején gyűjtötték néprajzosok azt a népi szájhangományt, hogy Kálvin János és Luther Márton testvérek voltak, és természetesen mind a ketten magyarok. A gödöllői templomban ezen a vasárnapon hihetőnek is tűnt ez a hagyomány.

Egy másik – sokkal közismertebb – népi bölcsesség azt mondja, hogy „lakva ismerni meg a másikat”. Gödöllőn teszteltük a mondás igazságát. Márciustól egészen október közepéig az evangélikus templomban tartották istentiszteleteiket a reformátusok. Úgy terveztük eredetileg, hogy az „ünneptelen félév” néhány hónapjában zajlik a felújítás, és lesz vendégünk a református gyülekezet. A Gondviselés, az építőipar kiszámítha-

tatlansága, a régi épületek megbontásánál óhatatlanul kiderülő, nem várt műszaki problémák azonban kiterjesztették és meghosszabbították a „társbérlet” idejét. A nagyhét, a húsvét, a pünkösöd és a konfirmáció hosszabb ideig tartó és több embert megmozgató alkalmai alatt is egy templomon kellett megosztozni.

Az érdekek ütközésével bőven lett volna alkalom a súrlódásra, konfrontációra. Istennek hála, az „együttlakás” nem rombolta a kapcsolatokat, hanem építette a bizalmat. Amikor kiderült, hogy a többletmunkák miatt pénzügyileg is veszélybe került a felújítás, akkor az evangélikus gyülekezet egy vasárnapi ofertóriumát ajánlotta fel a reformátusoknak. Nem ez a „két fillér” oldotta meg az anyagi problémákat, de az evangélium példájából tudjuk, hogy a „két fillérnek” nem is a közgazdasági értéke számít. Ennek a féléves kíséretnek köszönhető, hogy Albert Gábor evangélikus lelkész prédikált a református templom felújítását követő hálaadó istentiszteleten az evangélikus Agenda alapján kijelölt igeszakaszról *Jakab leveléből*.

Százhetvenhét évvel ezelőtt komoly törekvések voltak arra, hogy Magyarországon is egyesítsék az evangélikus és a református egyházat. Tudjuk, hogy nem sikerült, részemről ezt nem is tartom tragikus fejleménynek. Jó azonban, ha legalább a reformáció hónapjában megemlékezünk arról, hogy mindkét felekezet a reformáció örökösének, az Ige egyházának tartja magát. Hála Istennek, elég gazdag ez az örökség ahhoz, hogy jusson belőle mindenkinek. Ha az örökösök nemcsak megszokásból nevezik testvéreknek egymást, hanem erről tanúságot is tesznek, akkor abból mindenki gazdagodni fog. Ezért volt felemelő egy ilyen közös alkalmat átélni. Bizakodom benne, hogy ez az állapot 2019-ben nem csak Gödöllő történeti protestáns gyülekezeteinek kiváltsága.

■ KERTÉSZ BOTOND

Engedjük szabadon a ketrecbe zárt oroszlánt!

A cím Michael W. Goheen *Keresztyén misszió ma* című kötetének egyik legizgalmasabb idézetére utal, amelyet Luther Mártonnak tulajdonít a szerző: „Az evangélium olyan, mint a ketrecbe zárt oroszlán: nem megvédeni kell, csak szabadon engedni.” Valójában ez lenne a misszió lényege – az evangélium kommunikálása. Ahogyan a kanadai missziológus, református lelképásztor fogalmaz: „Az egész egyház az egész evangéliumot az egész világon az egész embernek viszi.”

A szerző éveken át gyülekezetplánáló lelkészként szolgált, jelenleg missziológiát oktat, 2015 óta hazánkban is többször tartott előadást lelképásztori továbbképzéseken. Több mint négyszáz oldalas könyve korunk missziói paradigmaváltásába, a korszerű missziológiába kínál alapos bevezetést.

Michael W. Goheen az ekkleziológiába (egyháztanba) gyökereztetni a missziót: a misszió az egyháznak, az egyháznak pedig misszióinak kell lennie. A misszió nem az egyház egyik szolgálati ága, hanem lényegi identitása, létjogosultságának alapja. Korunkban elkerülhetetlen a misszió biblikus újraértelmezése, mivel a nyugati kultúrában tektonikus változások mennek végbe. Philip Jenkins professzor szerint „a nyugati keresztyénség kora saját szemünk előtt múlt el, és ma a déli keresztyénség napja pirkad”. Mindezt statisztikai adatok is alátámasztják: az európai keresztyénség napjainkra már csupán tizenöt (!) százaléka a világkeresztyénségnek.

A könyv kiemelkedő értéke az első rész bibliai, teológiai alapozása. A szerző látása szerint „maga az egész Biblia missziói jelenség”. Valójában egyetlen történet, sajátos kifejezéssel: „metanarratíva, közgazság”, amely Istennek a teremtést helyreállító, az embert megváltó munkájáról szól. Ennek érdekében választja ki Isten Izraelt, küldi el Jézust, majd pedig az egyházat a pünkösdi Lélek erejével, hogy napjainkban is részt vállalhassunk a Szentháromság missziójában.

Ugyanakkor elkerülhetetlen a misszió történetének az újraértékelése. Ebben az összefüggésben szellemes afrikai bölcsességet idéz a könyv: amíg az oroszlánoknak nincs saját történetük, addig minden vadászkaland pozitív hőse a vadász lesz...

Goheen munkájának második része közel száz oldalon igyekszik átfogó, reális képet adni időben és térben a misszió történetéről és jelenéről. A harmadik rész hat fejezetben bontja ki korunk legsürgetőbb missziói kihívásait, feladatait. Ezeket érdemes pontokba szedve, néhány jellemző gondolattal együtt felidézni.

Holisztikus misszió: tanúskodás élettel, szóval és tettel. Ezen belüli izgalmas témák: a hiteles evangélizáció – irgalom és igazságosság kérdése – a hívők társadalmi szerepvállalása. A szerző nem kerüli meg az úgynevezett evangélikál és ökumenikus szemlélet, illetve gyakorlat kritikus elemzését és összehasonlítását.

A hűség kontextualizáció: egyház, evangélium és kultúra. Itt sem marad el az etnocentrizmus, a relativizmus, a szinkretizmus biblikus értékelése. Bemutatja és elemzi a szerző a legjellemzőbb kontextualizációs modelleket, majd felvázolja a biblikus, hiteles kontextualizáció lehetőségének néhány fontos elemét.

A nyugati kultúra missziológiája felé. Ezen a területen is sürgető a megújulás. Goheen diagnózisa szerint „a keresztyén kultúra mítosza továbbra is kényelmessé teszi a nyugati egyházat... Az evangélium nem olyan üzenet, amit beszuvaszthatunk az élet parányi vallásos magánszférájába... Az evangélium megköveteli, hogy egész életünket üzenetének rendeljük alá.”

Missziói találkozás a világvallásokkal. A globalizáció és a migráció miatt igencsak aktuális és kényes kérdésekkel szembesít ez a fejezet. A szerző hangsúlyozza: „Az egyház többé nem engedheti meg magának, hogy figyelmen kívül hagyja a többi vallást, vagy gyámkodóan lépjen fel velük szemben, ahogy a múltban tette.” Ugyanakkor kritikusan vizsgálja a pluralizmust,

Michael W. Goheen: *Keresztyén misszió ma*. Kálvin Kiadó, Budapest, 2019. Ára 4500 forint.

rámutatva, hogy az csupán egy újabb álláspont az igazságról a többi mellett. Goheen vallja, hogy „az evangélium igazságához való ragaszkodás nem az evangéliumon kívüli kijelentés tagadását jelenti, hanem azt, hogy az igazság legteljesebben Jézusban jelentetett ki”.

Városi misszió: meghódítandó terület. A szerző leszögezi: „Városi jövőnek nézünk elébe, és ez a jövő gyorsan jelenné lesz, akár tetszik, akár nem.” Ezért fontos, hogy felkészüljünk az urbanizáció missziói kihívásaira és esélyeire, hiszen egyre több embert csak a városokban érhetünk el az evangéliummal.

Missziói munka: tanúskodás az evangéliumról új területeken. Az utolsó fejezet hangsúlyozza, hogy a missziók kora nem járt le, csupán új utakat kell keresnünk, komolyan véve a Szentírás vezetését és a világ szükségét. „Fontos a helyi gyülekezet újralfedezése a misszió területén...”

Többek között ezért merem ajánlani ezt az igényes teológiai munkát nemcsak lelkészeknek, hanem minden felelősen gondolkodó, „nagykorú” gyülekezeti tagnak is.

■ GÁNC S PÉTER

Szerezzük vissza élő közösségi életünket!

Szlaukó-Bobál Orsolya az egyházi újratervezésről

Lapunk új állandó rovattal gazdagodik novembertől. Küldetés rovatcím-mel elsőként a három egyházkerület, majd egyházunk országos missziói lelkésze mutatkozik be. E számunkban Szlaukó-Bobál Orsolya, az Északi Evangélikus Egyházkerület missziói lelkésze, az evangelizációs és missziói bizottság tagja vall a missziói munkáról és saját feladatairól, terveiről.

– Elsőként, kérjük, röviden mutakozzon be, szóljon a tanulmányairól és lelkészi pályájának eddigi állomásairól.

– 1989-ben születtem Budapesten. Anyai ágon csömöri, apai ágon cinkotai-nagytarcsai vagyok. Gyermekkoromat a cinkotai evangélikus gyülekezetben töltöttem, itt kereszteltek, itt konfirmáltam, és itt vettem először úrvacsorát. Középiszkolai tanulmányaimat a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban végeztem, itt határoztam el, hogy teológiára jelentkezem. Éreztem, hogy a Mindenhatónak célja van velem, és szerettem volna átadni mindazt az embereknek, amit Isten jelent számomra. A gimnázium után rögtön folytattam tanulmányaimat az Evangélikus Hittudományi Egyetem teológus-lelkész szakán. A fasori évek alatt különös hatással volt rám a latin nyelv és a római kultúra, így a teológia második évében megkezdtem tanulmányaimat az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának klasszika-filológia – latin, ógörög – szakán. Mellette az ELTE-n minor szakként elvégeztem a néprajzot és a pedagógiát is. Két szemeszteren át Németországban, a heidelbergi egyetemen hallgattam teológiát. A gyakorlati teológiai évemet az újpesti gyülekezetben töltöttem Solymár Péter Tamás mentor lelkész támogatásával és vezetésével. 2014-ben szentelt lelkésszé Gáncs Péter püspök Cinkotán. Két besztott lelkészi szolgálati évet töltöttem Szegeden és Makón ifj. Cserháti Sándor mellett. A szegedi térségben végzett lelkészi feladatok nagyon sokrétűek voltak, hálás vagyok Istennek, hogy ott élhettem meg az ő érthetetlen kegyelmét a szolgálatban: feladataim közé tartozott a

hitoktatás, gyerekek és fiatalok tanítása, ifjúsági alkalmak szervezése, idősök látogatása, értelmiségi körök vezetése, kórházi istentiszteletek, missziós feladatok Makón és fiatalok között. Részt vehettem az ökumenikus Tágas tér fesztivál megszervezésében; ez a rendezvény egész Szegedet átfogta, több ezer emberhez érhetett el Isten igéje és vigasztaló szeretete. Ezután Ceglédre vezetett az Úr, immár a negyedik lelkészi évemet kezdem meg itt parókus lelkészként. Rengegetet tanultam és tapasztaltam ezekben az években, és bár nem sok esztendő áll mögöttem, annál nagyobb lelkesedéssel végzem szolgálatomat. A gyülekezeti lelkészség mellett két éve vagyok az Északi Egyházkerület missziói lelkésze.

– Miként látja a missziókat, a küldetésnek a szerepét, feladatát? Miért tartja ezt az egyházban fontosnak?

– Számomra a misszió az, amikor az evangéliumot képesek vagyunk otthonosan, nem tolakodva, közvetlenül nemcsak a saját közegünkbe, hanem idegen közegbe is vinni, hirdetni és átadni ott, ahol az emberek vannak. Ma ez történhet az online térben, lehet az eszköze blog, de éppígy lehet fesztivál, városi alkalom, színpad, újság, és így tovább. Jézus is ezt tette: oda ment, ahol az emberek voltak, képes volt feladni a megszokott közeget azért, hogy akikhez beszél, azok a saját környezetükben legyenek. A mai egyház számára ez a legnehezebb feladat: biztonságosan, otthonosan a saját közegében mozog, ám idegen környezetben nehezebb kapaszkodókat találni. Aki azonban képes együtt lélegezni a változással, az tudja „bizonytalan” közegben is biztosan hirdetni a „vagyok, aki vagyok”-ot.

A misszió egyházunk egyik legfontosabb feladata, hiszen rengeteg olyan ember van, akik neveltetésükből fakadóan nem találkoztak az egyházzal, ha pedig igen, csak felszínesen, így nem tudtak elmélyülni a hitben és tartósan kapcsolódni egy-egy gyülekezethez. Sokan vannak, akik valamilyen rossz élményt hordoznak az istentisztelettel vagy valamelyik felekezettel kapcsolatban; vagy akik nem találtak válaszokat az egyháznál a lelki kérdéseikre. Feladatunk megszólítani az embereket, lehetőséget adni nekik, hogy tartozzanak valahová, Valakihez – ez a misszió.

– Mik a céljai missziói lelkészként?

– A fiatalok megszólítása, akik ma már egy teljesen új generációhoz tartoznak. Egyre nagyobb igény mutatkozik az online térben szervezett és kommunikált, de nem az online térben zajló közösségi élményekre. Ezek lehetnek nagy, fesztivál jellegű rendezvények is, de ebben az esetben inkább ifjúsági csoportokra gondolok, amelyeknek a tagjai heti rendszerességgel találkoznak a gyülekezetben, lelkészen keresztül. Mindezeknek a szervezése és a közösségi alkalmak résztvevői közötti kapcsolattartás továbbra is online zajlik. Ezenkívül szerintem ehhez a fajta digitális misszióhoz hozzátartozik például applikáció készítése, amely a gyűjtőhelye lehetne egyházi témájú videóknak, cikkeknek, mémeknek, képeknek, igehirdetéseknek, ifjúsági témájú interjúknak és alkalmaknak – mint például a Szélrózsa országos evangélikus ifjúsági találkozó, a missziói napok, egyházkerületi napok, mint a Találkozó Veled című az északi kerületben – és egyéb online tartalmaknak. Ezeket keresztül sokkal hamarabb el lehet érni a fiatal generációt és vezetni őket a hit felé minden kényszer vagy noszogató nélkül.

– Meglátása szerint mely területeken kell erősíteni az egyházi missziói munkát?

”

Reményünk van arra, hogy készek és képesek leszünk egy „új reformáció” elindítására, hogy a mai fiatalok alkossák majd a jövőben a gyülekezeteket.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– Ma a technológia teljesen behálózta a hétköznapjainkat – ha az egyház nem akar kimaradni az emberek életéből, akkor újratervezésre, erősítésre van szüksége a személyes alkalmakon és a digitális térben is. Már megszoktuk, hogy a dolgaink egy részét praktikusán az interneten, még hozzá elsősorban a telefonunkon intézzük. A szervezési feladatok, a kapcsolattartás, az információk elérése, cserélése, az igei szolgálatok egy része 2019-ben már igazán átkerülhet az online térbe, mert a faliújságok és a fénymásolt szórólapok osztogatása már nem olyan hatékony, mint korábban. Az egyház fél a változástól, és úgy érzem, félreérti ezt a kulturális változást. Nem arról van szó, hogy a 21. században megszűnnek a vasárnapi istentiszteletek, mert mindenki majd a *YouTube-on* fog prédikációkat nézni, hanem arról, hogy milyen minőségű egy prédikáció, egy bibliaóra vagy ifi. Tegyük fel magunknak őszintén a kérdést: találunk válaszokat a saját konkrét, személyes kérdéseinkre abban a vasárnapi prédikációban, ami egyszerre akar megszólítani és lelkileg táplálni fiatalot és időset, egyedülállót és háromgyerekes szülőt, friss hívőt és

negyven éve presbiteri szolgálatot végzöt? A vasárnapi prédikációra nagy szükség van – de már nem a 20. századi módon és nem a 20. századi tartalommal! A közösségi élet megélését vissza kellene szereznünk a *Facebooktól*, és a valódi térben zajló alkalmainknak a valóban közös élményekről kellene szólniuk. Az „élő” alkalmainkon másra van szükség, olyasmire, amit nem lehet a neten megkapni. Ez pedig a próféta szó, a szívnek szóló és tettekre inspiráló üzenet. Az az érzés, hogy nem akarok kimaradni belőle, mert személyesen kell átélnem ahhoz, hogy igazán az enyém legyen, és átjárjon. Nem akarok kimaradni, mert a közösséget, a hangulatot, az élményt neten keresztül nem lehet úgy megélni, mint a valóságban.

– **Melyik az az ige, amely ebben a munkában irányt, erőt ad az ön számára?**

– A *Zsidókhöz írt levél 6,19* verse: „Ez a reménység olyan a lelkünk számára, mint a csónak számára az erős és biztonságos horgony.” Jézus Krisztus a mi reménységünk abban a kihívásban is, amit a mai korban a misszió jelent. Nagyon nehéz folyamatosan megújulni, jelen lenni, válaszokat adni, példát mutatni vagy

vonzónak lenni az emberek számára. Nehéz népegyházi keretek között egyszerre megőrizni és megújulni. Reményünk van arra, hogy készek és képesek leszünk egy „új reformáció” elindítására, hogy a mai fiatalok alkossák majd a jövőben a gyülekezeteket.

– **Lelkészi gyakorlatában bizonyára van módja testközelből megtapasztalni a misszió fontosságát, hatását. Említene erre egy példát?**

– Egy fiatal anyuka – nem gyakorló keresztény családból – keresett meg, először csak beszélgetni jött el hozzám, kezdetben ritkábban, majd egyre sűrűbben. Aztán a hívásomra elkezdett istentiszteleti alkalmakra is járni, majd egy év után felnőttként keresztelkedett meg a gyülekezetben, és konfirmált is. Azóta is aktív tagunk, és egyre szorosabb szálak fűzik a gyülekezeti szolgálathoz, a gyermekmunkához. Otthonra talált nálunk ő és a családja is, sőt azon gondolkodik, hogy elkezdje a hitoktató szakot a teológián. Hihetetlen érzés megtapasztalni egy édesanyán keresztül a Szentlélek munkáját, és csodálatos látni, hogy mekkora változást tud hozni egy-egy ember életében.

■ E. É.

Ha hívek nélkül marad Isten háza

Mentendő erdélyi evangélikus templomok

Amikor Erdélyre és magyar vonatkozású épített örökségére gondolunk, elsősorban a református, aztán az unitárius és a katolikus emlékek jutnak eszünkbe, az evangélikusok talán legutoljára. Az erdélyi evangélikusság, gondolnánk, „szász ügy”. Pedig csak részben az. Ami pedig az evangélikus templomokat illeti, bőven akad közöttük gyönyörködni- és megmentenivaló.

Hazánkban a műemlékvédelem egyik első kezdeményezőjeként az 1815-ben Pozsonyban született, 1889-ben Nagyváradon elhunyt Rómer Flórist tartjuk számon. Katolikus pap volt, régész, művészettörténész, egyetemi tanár, az Akadémia tagja. A róla elnevezett tervet 2015-ben indította útjára a magyar kormány a határon túli (leginkább szakrális) műemlékek felújítására, karbantartására. A projekt lebonyolítója a Teleki László Alapítvány.

A Rómer Flóris-terv keretében elsősorban olyan kisebb templomok, haranglábak, egyéb épületek újulnak meg, amelyek nagyobb európai uniós vagy országos pályázatokon kevés eséllyel jutnának támogatáshoz. A Rómer-terv korábban évi kétszázötven, 2019-től évi ötszázmillió forintból működik.

Állagmegóvás szórványlétben

Evangélikus templomok főként Erdélyben kerülnek az alapítvány látókörébe. Az erdélyi magyar evangélikus egyházhoz ma hozzávetőleg harmincezer hívő tartozik, akik harminckilenc gyülekezetben és száztizennyolc szórványközösségben gyakorolják hitüket. A szász evangélikusok száma jóval alacsonyabb: 2011-ben alig több mint ötezen vallották magukat az egyházhoz tartozónak.

A szórványlétből, illetve a hívek csökkenő számából adódóan sok evangélikus templom kihasználatlan, olykor gazdátlan. A műemlékvédelem örök kérdése, mi az, amit érdemes megmenteni, és mi az, amit – lehetőleg megfelelő dokumentálás után – „fel lehet adni”. A Teleki László

Alapítvány az utóbbi években több erdélyi evangélikus templom állagmegóvását, felújítását végezte el – ezeknél a fő szempont a művészettörténeti-kulturális érték volt.

Világraszóló lelet

Különösen igaz ez a kiszsolnai templomra. A Besztercétől nyolc kilométerre délre fekvő, egykor többségében szászok lakta település temploma a 14. század derekán épült. Egyhajós, torony nélküli épület. A 18. században felújították. Kiszsolna szász lakossága a 20. század utolsó harmadára elfogyott, a templom az 1970-es

falról a csapadék következtében lemáloló festésrétegek fokozatosan láthatóvá tették a templom falképeit, amelyekről csakhamar kiderült, hogy a 14. század második felében keletkeztek. És nemcsak különlegeseek, de különösen értékesek is: másolatai ugyanis a *Navicellának* (a szó jelentése „hajócska” – a szerk.), vagyis az egyház hajóját ábrázoló mozaikképnek, amelyet Giotto di Bondone festett a vatikáni Szent Péter-bazilika előcsarnokában. A rendkívüli művészettörténeti szenzációnak számító képek fennmaradása ezért kiemelten fontos.

És hogy hol itt az Erdély határain jócskán túlnyúló szenzáció? A *Navicella* egykor a mai Szent Péter-bazilika elődjében volt látható, de az épület lebontásakor teljesen megsemmisült. Ám mivel a középkorban bevett dolog volt a másolás, ennek a műnek is akadnak másolatai szerte a világon, igaz, a kiszsolnai

Ennyi áll még Kiszsolna 14. századi templomából

évek óta romosodik. Tetőzete mára teljesen elpusztult, hajójának falai részben ledőltek. A szentély falai is erősen pusztulnak, de boltozata még áll.

Tipikus erdélyi szász épületsors – egy nagyon fontos csavarral. A pusztulás, a

előtt csak hármat ismertek (Firenzében, Pistoiaiban és Strasbourgban). Ezek közül a legrészletesebb másolat a firenzei – illetve, most már, a kiszsolnai.

A képek mentésébe bekapcsolódó Teleki László Alapítvány szakértői megál-

FOTÓ: TELEKI ALAPÍTVÁNY.HU

Oltszakadát on megkezdték a 13. századi templom felújítását

lapították, hogy megóvásukra az egyetlen lehetőség az épület mielőbbi lefedése. Az alapítvány 2016-ban megállapodott a Beszterce-Naszód megyei tanács elnökével, hogy a templom szentélyének helyreállítási, valamint a kiemelkedően értékes falképek restaurálási költségeit fele-fele arányban a Beszterce-Naszód megyei tanács, illetve a Rómer Flóris-terv kereteiből az alapítvány vállalja.

A védőtető megépült, a falképek sürgősségi konzerválását elvégezték, restaurálási tervük elkészült, a helyreállítás folyik.

Béletes kapu, szász rokonság

A Nagyszebenhez közeli, valaha döntően szász többségű települések közé ékelődött Oltszakadát magyarok által alapított helység, ahol kicsiny, alig több mint száz lelket számláló magyar közösség él együtt évszázadok óta a többségbe került románsággal. A falu központjában állnak a magyarok lakta házak és a 13. század elején épült templom.

Utóbbi eredetileg háromhajós bazilika volt, ám oldalhajóit lebontották. Főhajójához nyugat felől zömök, erős torony csatlakozik. Értékét leginkább oszlopbéletes nyugati kapuzata jelzi, amely szoros rokonságot mutat több környékbeli szász templom kapuzatával. Az épület a

18. század derekán jelentős felújításon esett át. Ekkor újjáépültek boltozatai, s új tetőzetet, valamint értékes berendezést kapott.

A maroknyi magyar gyülekezet komoly erőfeszítéseket tesz ugyan, ám az értékes középkori épület felújítása, karbantartása meghaladja az erejét. A Teleki László Alapítvány vállalta a helyreállítási munkák koordinálását. 2015 óta elkészült a tetőzet helyreállítása, vízvezetési és feltárási munkák zajlottak, nemsokára megkezdődik a kőkeret helyreállítása.

Bazilika Halmágyon

Dél-Erdélyt a 12. században népesítették be német bevándorlókkal, ám akadt egy-két stratégiai jelentőségű település, amelyet II. Endre király nem akart átadni a német telepeseknek. Ezek egyike a Brassó megyei, Fogarastól tizenkilenc kilométerre fekvő Halmágy, ahol háromhajós, nagy bazilika áll. Az épületet kiváló mesterek emelték az 1230-as és 1260-as évek között, akik az 1202-ben Imre király által a Szeben megyei Kercen alapított ciszterci monostor építésén is dolgoztak, majd szerte a Barcaságban és a Mezőségen is ott hagyták a kezük nyomát.

A halmágyi templom főhajójának megvilágításáról, a kerci mintát követve, kör alakú ablakok gondoskodnak. A belsőt

finoman faragott fejezetekkel és konzollokkal ékesített támaszrendszer tagolja. Rendkívüli érték az épület, amelyet azonban a körülbelül száz főből álló gyülekezet nem képes fenntartani. A Rómer Flóris-terv segítségével a templom új tetőt kapott, elvégezték a vízvezető rendszer és a villámhárító felújítását.

Zárókövek, freskótöredékek

A Dicsőszentmártontól tíz kilométerre fekvő, szászok által alapított Szászbogács 15. században épült templomáról kiváló írás olvasható Isó M. Emesétől *Evangélikus templomok Királyföldön* címmel az *Evangélikus Élet* 2019/35-36. számában. Mint a szerző kiemeli, az egyhajós erődtemplom, melynek nyugati homlokzata előtt jellegzetes, zömök torony emelkedik, leginkább színvonalas kőfaragványai – zárókövei és pillérfejezetei –, az utolsó ítéletet és Antiókhiai Szent Margitot ábrázoló freskótöredékei, valamint az 1533-ból származó faragott faberendezése miatt érdemes a megőrzésre.

A falu szász lakossága mára jórészt eltűnt, néhány tucat magyar él itt a román és roma lakosság mellett. A Rómer Flóris-terv keretéből hamarosan állagvédelmi munkák kezdődnek az impozáns gótikus templomon.

■ WEKERLE SZABOLCS

Éneklő kötet

Felfedezőút keresztény zenei kísérettel

A Luther Kiadó érdekes és különleges kiadvánnyal jelentkezik a közeljövőben: Klaus Douglass és Fabian Vogt 40 nap alatt az Én körül című könyvvel. A német szerzőpáros korábbi művei nem ismeretlenek a hazai olvasók előtt sem, ez a kötet azonban eltér az előzőktől: rajzok, belső lelki térképek, sőt hangok és dallamok mélyítik el a Biblia üzenetével való találkozást. Smidéliusz Gábor lelkész javaslatára magyar keresztény ifjúsági zenekarok írtak szöveget és zenét a kiadvány magyar változatához. A lelkész – maga is zenész – szerzőként egy teremtésről szóló dallal is hozzájárult a zenei anyaghoz. Összeállításunkban a kiadvány hanganyagának elkészítésében részt vevő zenekarokat mutatjuk be röviden.

Gábor. A zenekar a bonyhádi evangélikus ifjúság akkori tagjaiból alakult 2008 őszén, Aradi András jelenlegi esperes

érkezése után. Elsőként Az *eredendő bűn* című könnyűzenei oratóriumot állították össze, ezt követte a táncos, képmeditációval és narrációval egybekötött előadás, a *Háttal a vonaton*. Az elmúlt években folyamatosan születtek új dalok, jellemzően akusztikus hangszerelésben, illetve Az *eredendő bűn* című előadást is kibővítették, átdolgozták. A folyamatos elfoglaltság miatt sajnos egyre kevesebb közös zenélésre van idejük, de a mostani projektre örömmel állt össze a zenekar. A kiadványban szereplő dalok témája az ember alapvető életkérdése: ki vagyok én?

Lift! Az együttes két későbbi tagja a 2013 végén Dél-Koreában rendezett ökumenikus világkongresszuson nemzetközi környezetben, keresztény fiatalok sokszínű csapatában önkénteskedett, és a találkozó hatására alakult meg a zenekar. Az első időszakban távoli

népek keresztény zenéit dolgozták át, hogy a régi, megfakult üzeneteket új erővel közvetíthessék a hallgatóságnak. Sokat koncerteztek sokfelé, kis falusi gyülekezetektől kezdve fővárosi és nemzetközi találkozókig. A budapesti Tamás-mise házi zenekaraként modern, nagyvárosi liturgiát álmodtak meg, amelyben keverednek az ősi, keresztény tartalmak és jelképek a mai ember kendőzetlen hitkérdéseivel.

Nagy örömmel fogadták a Luther Kiadó felkérését, és választották a *Sivatagban* témakörét, megírva hozzá az azonos című új szerzeményüket. A dal témája – a szabadulás és az úton levés mint a keresztény lelki élet állandó része, velejárója – régóta foglalkoztatja őket. „Az ember vagy a megtérésről, vagy pedig az Istennel való boldog, misztikus egyesülésről, színről színre látásról énekel a keresztény könnyűzenék kilencven százalékában. Arról viszont, hogy mi van a

szabadulás után, de még az üdvösség előtt, keveset beszélünk. Pedig életünk nagy részét – már ha egyáltalán valaha is függetlenné tudunk válni a hazugságok és elvárások hálójától – ez a vándorlás adja. Fűrkésszük Isten hangját, iránymutatását a sivatagi szélben” – vallják. Daluk erről az állapotról szól: az elindulás fel szabadultságáról, de az azután következő kétségekről is. Nem is olyan könnyű Isten szabad gyermekének lenni. Máshogy viszont nem éri meg.

Mandák Band. Az együttes 2016-ban Mátrafüred-Sástón, a Mátra kempingbeli Szélrózsa országos evangélikus ifjúsági ta-

lálkózon mutatkozott be a nagyközönség előtt. Mivel alapítóinak a budapesti Mandák Mária Evangélikus Gyülekezeti Házban működő diákotthon szolgált otthonául, az intézményről nevezték el magukat. Az együttes ott kovácsolódott egy csapattá, és hálásak a diákotthontól kapott támogatásért, ezért nevüket megtartva szeretnék továbbvinni a kollégium nevét a zenei szolgálatok során. Hangszereik segítségével hol komolyabb, hol lazább hangvételben élnek meg a zenélés ajándékát, felszabadítva a közönséget, gyülekezeteket az Istennel és az egymással való közösség megélésére. Repertoárjukban egyszerre jelennek meg a megszokott vagy éppen evangélikus körökben kevésbé ismert dallamok. Most arról énekelnek, hogyan legyen minden ember áldás a világ számára.

Valami Más. A „teológuszenekar” tagjai 2018 szeptemberében ültek össze az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. Szinte mindannyian az intézmény hallgatói lelkész vagy hittanár szakon, és nem titkolt céljuk, hogy zenéjükkel az egyetem hírnevét is öregbítsék. Megalakulásuk óta egyre több saját szerzeményük van, idén ősszel pedig – az egyetem lelkészével, Réz-Nagy Zoltánnal karöltve – az alföldi régió evangélikus gimnáziumait keresik fel. Törekvésük a névválasztásban is megmutatkozik: valami mást akarnak. Valami mást, mint eddig, más dalokkal, más stíluson keresztül, más hangszereket és más embereket bevonva. Valami másra akarják hangolni az embereket, és ez a Más: Isten. A kiadványhoz írt szerzeményük egy gondolat kísérlet: milyen az, amikor Isten az ember legjobb barátja?

Large Room. A bluest, funkot játszó együttes neve már régóta ismert evangélikus körökben. Az utóbbi időben változott a zenekar összetétele, új tagok érkeztek, akiknek üdesége és elszántsága megújította a zenei hangzást. Fiatal gitáros Szemerei Beni, aki a tőle megszokott frissességgel kezeli a hangszert. Vele érkezett felesége, Baintner Fanni, az ő kristálytisza hangján teljesen más összefüggésbe kerülnek a dalok.

A basszusgitárt a Lift!-ből is ismert Ábel Melinda vette át. Mellette a doboknál Plavec Joci gondoskodik a feszes ritmusról. A másik gitárnál a kíséretben, illetve a zongora mellett Füke Szabolcs játékát hallhatjuk. A cél ugyanaz maradt: tanúságot tenni az Úr Jézusban mindenki előtt megnyílt valódi szabadságról, választási lehetőségről,

tágas térről (Zsolt 31,9) és az ő munkájáról. Az újonnan megjelenő könyv mellékleteként a *Te vagy a jövő* témájához kapcsolódik daluk, amelyben egy régi-új meghívást szeretnének átadni: az őket is megérintő és mindannyiunkat az ő országába, „úrságába” hívó Jézus meghívását. Ha van még jövője az emberi „nemnek és igennek”, akkor ő az.

Közel. Egy kis jazz, egy kis rock, egy kis Pekka és rengeteg vidámság jellemzi a 2012-ben alakult zenekart. Az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE)

hallgatóiból alakult együttes elsősorban keresztény ifjúsági énekeket dolgoz fel modern, könnyen énekelhető stílusban. Utóbbi szempont különösen fontos a tagok számára, hisz nem titkolt céljuk, hogy az istentiszteleti éneklés örömteli legyen. Hálásak azért, hogy többször is felléphetek nemzetközi színpadon: a wittenbergi magyar napokon, a lengyelországi keresztény találkozókon és egy határon túli magyar gyülekezeteket végigjáró körúton a Felvidéken. A zenekar gyakran részt vesz az evangélikus oktatási intézmények életében is, ezeken az alkalmakon a zenei szolgálatok (koncertek) mellett az EHE tevékenységét is megismertetik

a hallgatósággal. A kiadványban szereplő daluk egy gondolat Istennel, a keresztény közösséghez való tartozásról.

M.is.K.A. Huszonhatezer megtett kilométer, több mint száznegyven koncert és számos vidám, felejthetetlen pillanat. Jól jellemzik ezek a szavak a Mi Isten Követői vAgyunk zenekar fiatalos lendületét és dinamizmusát, amelyet a tagok hite táplál. Szövegeikben elsősorban a fiatalok mindennapi élethelyzeteire, prob-

lémáira keresik a válaszokat Istennél, a Bibliában, a kereszténységben.

Pörgős pop-punkot játszanak, olykor a jamaicai eredetű skával fűszerezve, amelyet olykor egy tradicionális dal feldolgozása követ. De a koncerteken azon sem kell meglepődni, ha az elektromos gitárok mellett időnként előkerül a tangóharmonika is. A együttes tagjait az mozgatja, hogy mit jelent kereszténynek lenni ma. Csadó Balázs lelkész, a zenekar frontembere a következőket mondta erről: „Az élet minden területén meghatározó kell, hogy legyen a hitünk. Akár szórakozunk, akár dolgozunk, akár a családdal vagyunk, vagy épp ismeretlenek közé keveredünk. Nem lehet szétválasztani a kereszténységünket az életünk egyéb területeitől! Vagy keresztény vagyok, vagy nem... Vegyük észre, hogy felelősséggel tartozunk egymás iránt, az embertársaink iránt, a bolygónk iránt! Ne teherként fogjuk fel a felelősséget, hanem lehetőségként!”

■ NAGY SZABOLCS

A hangfelvételeket a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) stúdiójában a DéGa Sound Studio vezető hangmérnöke, Rédy Dénes rögzítette. A kiadvány a Nemzeti Kulturális Alap és az MEE Ifjúsági és Gyermekbizottságának támogatásával készült el.

A zene zarándoka

Beszélgetések Arvo Pärttel, kötetben

„A csend az Isten közelségében bennem kezdődő szünet” – vallja az 1935-ben született észt zeneszerző. Arvo Pärt nemcsak a modern egyházzene, hanem a kortárs zeneirodalomnak is az egyik legmeghatározóbb személyisége. Előadásából és interjúból a Rózsavölgyi és Társa Kiadónál jelent meg igazán izgalmas kötet.

Egyik, a kötetben olvasható feljegyzésében Pärt így ír: „A csend mindig teljesebb a zenénél. Csak meg kell tanulni meghallani.” Nem egyéb mércéhez, mint a zene és a csend viszonyához mérte a műveket. Hogy ebben milyen következetes, azt jól mutatja, hogy Martin Elste zenetudós már 1988-ban így vezeti be a Pärttel készített interjút: „Hogyan lehet olyan hangokkal megtölteni az időt, amelyek méltók az őket megelőző csendhez? Leginkább ez foglalkoztatja Arvo Pärtet, ez határozza meg esztétikai magatartását.”

A kötetben szereplő interjúból és a zeneszerző életútját bemutató kiváló tanulmányból – szerzője Fülöp József esztéta, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karának adjunktusa – megismerhetjük, hogy miből táplálkozik az egykori Szovjetunióban (Észtországban) született Pärt zenei nyelve, de az is körvonalazódik, hogy milyen hatások érték őt zenei téren, illetve személyes életében.

Például megtudhatja az olvasó, hogy a kommunista párt – amely a zenei életre is befolyást gyakorolt – miként igyekezett őt ellehetetleníteni, agyonhallgatni a *Credo* című műve miatt. A történet azonban kedvező fordulatot vett; igaz, hogy Pärt hosszú időre elhagyta szülőföldjét, de Bécsben, majd Berlinben letelepedve olyan műveket tudott komponálni – például a *Berlini mise*, a *Tabula rasa* vagy a *Cantus in memoriam Benjamin Britten* címűeket –, amelyeknek a megszólaltatása a világ leghíresebb koncerttermeiben is ünnepnek számít.

A kötetből arra is fény derül, hogy az emigráció első éveiben a nyugati zenei világ tartózkodással fogadta a zeneszerzőt, idő kellett hozzá, amíg elfogadták egyedi nyelvezetét. Erről a kezdeti időszakról kiváló diagnózist ad Fülöp József:

„Jóllehet Pärt zenéje szép sikereket ért el a Szovjetunió kivételével, neve jóformán ismeretlen maradt a szélesebb közönség előtt. A (poszt)modern nyugati áramlatok sodrában a kritika képtelen volt elhelyezni az egyik szovjet tagállamból érkező, gyökereit azonban a középkorban tudó komponistát és zenéjét.”

Arvo Pärt azonban nem adta fel, hanem tovább finomította művészi nyelvét, és többek között olyan szakrális műveket írt, mint a *János-passió*, a *Te Deum*, a *Magnificat*, a *Boldogmondások*, a *Miserere* vagy az 1982-ben komponált, a legjelentősebb egyházzenei művének tartott *Passió*. Művészete a gregoriánra épült; mint megfogalmazta, „a gregorián ének megmutatta számomra, hogy két-három hang ötvözésének művészete mögött kozmikus titok rejtőzik.”

Az észt zeneszerző darabjait idővel egyre inkább értékelték – több mint hatvan rangos zenei kitüntetéssel, díszdoktori címmel, társasági tagságokkal ismerték el munkásságát –, sőt a felekezetek is nyitottak lettek művészetére. Ennek a számos egyházi felkérésen túl példája az is, hogy a Freiburgi Egyetem Teológiai Kara díszdoktori címet adományozott a zeneszerzőnek – az ünnepségen elmondott közvetlen hangú beszéde a kötetben olvasható –, és megkapta az Orosz Ortodox Egyház Radonyezi Szent Szergiusz-kitüntetését is. A modern európai egyházzene megteremtésében vállalt szerepéért Európai Egyházzenei Díjban részesült, a Pápai Egyházzenei Intézet a díszdoktorává avatta, és a Kultúra Pápai Tanácsának tagjává is kinevezték.

Érdeemes kiemelni, hogy Arvo Pärt evangélikus családba született, a lutheri elveket vallotta, a zene azonban egy idő után a keleti ortodoxia felé terelte gondolkodását, jelenleg egy ortodox gyülekezet aktív tagja.

Arvo Pärt: *Válogatott beszélgetések és írások*. Rózsavölgyi és Társa Kiadó, Budapest, 2019. Ára 3490 forint.

Nemcsak a műveiből, hanem a kötetben olvasható előadásából és interjúból is átsugárzik az istentapasztalat megélése és keresése. Vallja, hogy „istenfélelem nélkül nincs zene – sem valódi alkotótevékenység”. Erre jó példa a *Harmadik szimfónia* is: e művét a *Zsoltárok könyvének* olvasása és az egyes zsoltárok zenei átfarmálása inspirálta. De gondolhatunk a tintinnabulira is (így nevezte el Pärt az egyedi komponálási technikáját). „A tintinnabuli létével bizonyos értelemben azt szeretném hangsúlyozni, hogy az Úr igazsága örökké tart, amivel azt szeretném mondani, hogy ez az igazság egyszerű. Közvetlenül szeretnék odajárulni hozzá – fogalmaz. – Tintinnabuli annyit tesz: engedelmesség. Lemondás saját akaratomról.”

A kötetet a kortárs komolyzene iránt érdeklődő, a vallás és a művészet kapcsolatára nyitott olvasóknak ajánljuk.

■ – GALAMBOS –

Reformátori iratok új kiadásban

Megjelent a Konkordiakönyv 4. kötete

Noha Luther Márton naponként szóról szóra elmondta a *Mityánkot*, a *Tizparancsolatot* és a *Hitvallást* – vagy ahogyan szokásosan emlegetjük, az *Apostoli hitvallást* –, zoltárokat, a saját bevallása szerint mégsem tudott úgy helytállni, ahogyan szeretett volna. Ezért szívesen vallotta magát mindvégig a káté gyermekének és tanulójának. Megfeddte az elvakult szenteket, akik úgy vélték, hogy mindennek egyszeri elolvasása által minden doktor doktorává váltak, azt hiszik, hogy kinőttek a káték tanulmányozásából, mint a gyerekcipőből. Hiszen még ha valóban tökéletesen ismernék is a kátérészeket, akkor is nagyon hasznos és termékeny számunkra mindennapi olvasásuk – állítja a reformátor –, mert az ilyen olvasásnál a Szentlélek egyre több világosságot és áhítatot ad hozzá, így egyre jobban ízlik, sőt minden képzeletet meghaladó erővel segíti olvasóját a kísértésekkel szemben a róla való elmélkedés és beszéd.

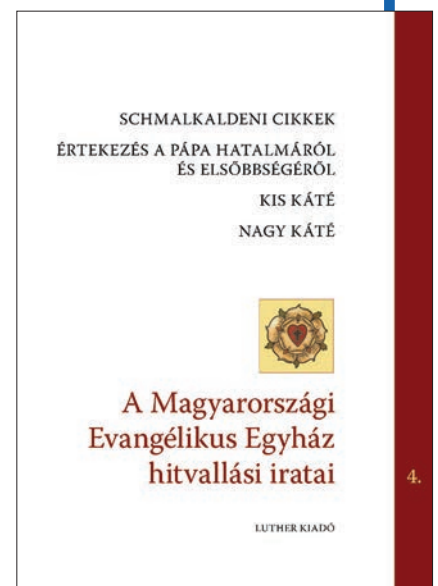
Hitvallásainkra mint az evangélikus tanítás Szentíráshoz mért normájára tekinthetünk az ideológiák és világnézetek tengerén hanykolódó egyház hajójának tökesúlyaként, amely megóvja ezt a hajót a veszélyes kilengésektől. Jóllehet a hajó nemcsak külső körülmények miatt dőlhet meg kockázatos mértékben, de akkor is, ha a benne található kincseket nem a megfelelő helyre „pakolva”, róla nem méltóképpen gondoskodva hordozza.

A Luther Kiadó által nemrégiben megjelentetett kiadvány, a *Konkordiakönyv – A Magyarországi Evangélikus Egyház hitvallási iratai* című sorozat negyedik kötete (is) azonban megfelelő alaposítással és igényes szöveggondozással kerül az olvasók kezébe. Egyszerűen szép a szöveg, amelyet jó olvasni. Elsősorban tartalmánál fogva ragadja meg a mai olvasót, de a kiegyensúlyozott és alaposan átgondolt fordításoknak köszönhetően is, amelye-

ket a kötet szerkesztője, Reuss András, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professor emeritusa, illetve a lektor, Reussné Belák Erzsébet nagy körültekintéssel pontosított, és a mai magyar nyelv támasztotta követelményeknek feleltetett meg.

Az ötkötetesre tervezett magyar *Konkordiakönyv* negyedik kötetével immár teljessé vált – az 1957-ben csónkán maradt kiadás után – hitvallási irataink gyűjteményének a reformátori iratokat felölelő része. Pálffy Miklós (*Schmalkaldeni cikkek*), Groó Gyula (*Értekezés a pápa hatalmáról és elsőbbségéről*) és Pröhle Károly (*Nagy káté, Kis káté*) fordításait Reuss András egybevetette a 2014-ben megjelent német és latin nyelvű kritikai kiadás szövegével. E kiadás figyelembevételének okán is azt mondhatjuk: rendkívül alapos munkát tarthat kezében az olvasó. A *Konkordiakönyv 4.* figyelembe veszi a kritikai kiadás, illetve az ahhoz kapcsolódó két forráskötet jegyzeteinek jelentős részét. (A heidelbergi egyháztörténész-professor, Gottfried Seebaß [1937–2008] jó néhány évvel ezelőtt kezdeményezte az új német kritikai kiadás megjelentetését, amely ugyanazokat a szövegeket kínálja ugyanabban a sorrendben, mint a korábbi kiadások, de más alapelvek szerint. A kiadvány projektmenedzsere és szerkesztője Irene Dingel protestáns egyháztörténész, a mainzi székhelyű Leibniz-Institut für Europäische Geschichte vallástörténeti intézet igazgatója volt. A gondosan kidolgozott kötet 1712 oldalas, és kiegészül az említett két forráskötettel.)

A *Konkordiakönyv* negyedik kötet tartalmazza továbbá – *Luther három hitvallása és Melancthon értekezése* címmel – Reuss András ugyancsak alapos, igényes tanulmányát, amely a három hitvallás teológiai és történeti értelmezését nyújtja. Ezt pedig a szintúgy tudományos igényű és nagyon hasznos függelék kö-

Konkordiakönyv – A Magyarországi Evangélikus Egyház hitvallási iratai 4. (Schmalkaldeni cikkek, Értekezés a pápa hatalmáról és elsőbbségéről, Kis káté, Nagy káté). Szerkesztette Reuss András. Luther Kiadó, Budapest, 2019. Ára 3700 forint.

veti, benne a kötetben említett személyek életrajzi adataival, a közölt szövegek magyar fordításainak, illetve a forrás- és szövegkiadásoknak, valamint a felhasznált irodalomnak a jegyzékével.

A *Konkordiakönyv 4.* abban a sorrendben közli a hitvallási iratokat, amely az 1580-as első latin és német kiadástól kezdve hagyománynak tekinthető, a szerkesztő viszont tudatosan eltért a korábbi magyar fordításoktól abban, hogy következetesen végigvisz két újítást. Az egyik, hogy a *Hiszkegy* helyett az *Apostoli hitvallás* vagy *Hitvallás* megnevezés alkalmazását tartja helyesebbnek. A másik, hogy a kátékban felváltotta a köznyelvben ma már nem használt, régiesnek tűnő *atya* szót az *apa* szóval ott, ahol a földi szülőről van szó; minden más összefüggésben azonban megmaradt az *atya*.

A kiadvány szerkesztőjénél szebben én sem fejezhetem be a röviden ismertetett alapmű ajánlását: „Legyen ez a kötet is sokszor forgatott eszköz kézben, fejen és szívben, hogy az evangéliumot tisztán hirdethessük és tanítsuk, s mindannyian együtt növekedjünk az igaz hit ismeretében és megélésében.”

■ OROSZ GÁBOR VIKTOR

Zárd le a múltat!

Révész Szilvia elengedésről, megbocsátásról

Aligha van olyan ember, aki az élete során ne hordozna mások által ejtett sebeket. Mindennapjainkban feladatról feladatra bukdácsolunk, küszködünk, próbálunk megfelelni az elvárásoknak, s ez néha extrém teljesítménykényszerbe csap át. Hogyan tudjuk ebben a káoszban megtalálni a valódi identitásunkat? Révész Szilvia a kommunikációs igazgatói állását adta fel azért, hogy íróként és előadóként az országot járva beszélhesen azokról a problémákról, amelyekkel maga is szembesült, és arról az Istenről, aki választ adott a kérdéseire.

– Meglehetősen színes az önéletrajza: tanított iskolában magyartanárként, a családjával Mongóliába ment misszióba, kommunikációs igazgató volt a Baptista Szeretetszolgálatnál, és most úgy jellemzi magát a honlapján, hogy Isten teljes állású kommunikációs munkatársa. Pontosan mit kell ezen értenünk?

– Amikor a honlap született, éppen nagy váltásban voltam, akkor írtam az első könyvemet, és akkor kezdtem a teljes idejű szolgálatot. Furcsa lett volna úgy aposztrofálni magam, hogy „író” vagy „előadó”. Mivel a kommunikáció világából jövök, azon gondolkodtam, hogy valójában ugyanazt fogom csinálni, amit a szeretetszolgálatnál is: emberek számára elérhetővé teszek információkat – most Isten országával kapcsolatban. Szeretném, ha minden, amit csinálok, Isten üzenetét vagy gondolatait közvetítené, nem pedig a sajátomat.

– Teljes munkaidős állást adott fel a teljes idejű szolgálatért. Hogyan született meg a döntés?

– Sokszor úgy érezzük, hogy vannak álmaink, van egy olyan út előttünk, amin szeretnénk járni, de a rutin, a felelősség, a megszokás benne tart egy bizonyos életformában vagy életmódban. Nem mindig egyszerű váltani, én is vártam, hogy talán majd egyszer ki lesz írva az égre, hogy mit kell tennem. De szabad akaratom van, és Isten a kezünkbe adta az életünket, azt, hogy mivel töltjük meg azt a hetven-nyolcvan esztendő, ami kinek-kinek adatott. Bár sokan nem értettek meg, azt mondták, hogy a legtöbb keresztény nő irigyelné ezt az állást, hiszen nagyon izgalmas munka volt a szeretetszolgálatnál dolgozni. De már tizennégy-tizenöt évvel ezelőtt beszélt nekem arról Isten, hogy van egy terve az életemmel. Azonban a négy gyermekünk,

a férjem lelkesízi szolgálata és a saját vezetői munkám mellett nem volt kapacitásom többre. Ha olyan az életed, hogy erre is vetsz magot, meg arra is, akkor előfordulhat, hogy a negyvenes éveidre olyan nagyra nő körülötted minden, hogy választanod kell. Már tíz éve írogattam a *Family* magazinba is, és a lapot gondozó Harmat Kiadó vezetője, Herjeczki Kornél felajánlotta, hogy írjak egy könyvet. Kiszámoltam, hogy erre legközelebb tizenöt év múlva, a nyugdíjas éveimben lenne esélyem. Tudtam azonban, hogy foglalkoznom kell ezekkel a témákkal, ez az, ami örökkévaló, ez az, amire Isten személyesen az én életemet választotta ki. Úgy éreztem, megérett az idő arra, hogy váltsak.

– Egyik könyve, a *Hamu helyett fejdísz – Élj a múlttól szabadon!* a lelki gyógyulásról és a megbocsátásról szól. Miért fontos önnek ez ennyire?

– A személyes életem miatt. Körülbelül húsz évvel ezelőtt találkoztam először ezzel a témával, és az én életemben olyan radikális változást hozott, hogy meggyőződésem szerint enélkül nem lennék az a nő, aki ma vagyok. Isten nagyon mély fordulatot hozott az életemben, jobban megértettem önmagamot, segített, hogy fel tudjam dolgozni a gyerekkorom, el tudjam engedni a múltat, és bele tudjak állni abba az identitásba, ahogyan ő lát, és úgy kezdjek el élni, hogy betölthessem azt, amit nekem elkészített. Számomra ez annyira látványos és akkora dolog volt, hogy úgy éreztem, tartozom azzal Istennek, hogy amivel engem megajándékozott, azt megosztom másokkal is lelki hétvégéken. A könyv pedig azért született meg, mert fontosnak tartom, hogy ezt bárki bárhol el tudja olvasni. Hogy legalább reménységet kapjon, hogy ne törődjön bele a dolgokba, ne legyen passzív a saját életére nézve, kezdjen el keresni, és akarjon változni.

– Ön szerint hogyan tudjuk keresztényként meglátni, hogy mi Isten akarata az életünkkel?

– Az a szerencsém, hogy most már egy nagyobb perspektívában látom az életemet, hiszen a nagyobb részét már

leéltem. Tényleg igaz az az íge, amit a Római levél 8,28 verse mond: „...akik Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgál...” Minden apró kis dolgot, amit én zsákutcának éltem meg, később Isten beépített a nagy tervbe, ha a szándék, a motiváció jó volt. Minden puzzle-darab egyszer összeáll. Amit most csinállok, arra nem lettem volna érett harmincévesen. Isten nagyon jól tudja, hogy mikor, miért és hol használ. Néha az identitásunknak az az oldala, amiért mi ezen a világon vagyunk, folyamatában bontakozik csak ki. Onnan tudjuk, hogy jó irányban haladunk, hogy ösztönösen érezzük: ez vagyok, erre születtek, ez az, ami megy izzadság nélkül. Természetesen lehet, hogy van feszültség bennem, mégis tudom, hogy ezért megéri.

– Ilyenkor azonban a félelmeink is be tudnak kúszni a gondolataink közé.

– Onnan indultam ki, ugye, hogy meg kell találnunk a feladatunkat, ami kétoldalú. Egyrészt ilyenkor az emberben békeség, öröm van, másrészt azonban nem lesz élénk vörös szőnyeg leterítve. Ha megnézzük Pál apostol életét, üdvtörténeti szempontból hatalmas jelentősége van a munkájának. Ha viszont látjuk a mindennapjait, azt, hogy mennyit szenvedett, akkor nem biztos, hogy mindenki ezt a sémát szeretné követni. Ezért is tartom fontosnak a lelki gyógyulást. Nemcsak azért, hogy megtaláljam az identitásomat, hanem hogy meg tudjak maradni azon a pályán, amin járnom kell. Mert ha nem gyógyultam meg, ha vannak a múltamban rendezetlen kapcsolataim, azok le tudnak kötni, vagy visszafordítanak. A gyermekkoromból én egy jókislány-sémát hozok, olyan kislányét, aki senkinek sem akar gondot okozni, mindenkinek meg akar felelni. Így azonban nem lehet embereket vezetni, hiszen nem lehetsz mindenkinek az anyukája. Ha ebből az ember nem tud kilépni, akkor nem tud felnőni ahhoz, amit Isten neki szán.

– **Nemrég egy telt házú konferencián beszélt, amelynek Megfelelnő volt a címe. Ön szerint miért ekkora az érdeklődés a téma iránt?**

– Azért is aktuális ez, mert nagyon gyorsan változó világban élünk. Főleg, ha keresztény nőkről van szó. Évszázadokon át nagyon kézenfekvő volt a szerepük, feladatuk, helyük, a dolgokhoz való hozzáállásuk a földi életben. Azonban az a pörgés, amiben ma élünk, a folyton változó környezet kihívások elé állítja a

FOTÓK: DEWMANN HANNA

nőket. Nincsenek válaszok, csak kérdések vannak, amiket talán fel sem merünk tenni. Főleg, ha az én sémámból indulok ki, amikor az ember négy vagy öt szerepben áll helyt. Ha éppen a munkájával van elfoglalva, akkor lelkiismeret-furdalása van, hogy elhanyagolja a gyerekeit. Ha a családjával van, akkor nem ment el arra a bizonyos képzésre, nem volt ott a céges hétvégén, és így tovább. Tehát soha nem tudsz mindenhol megfelelni és teljes értékűen teljesíteni. Ugyanakkor nem is nagyon beszélsz ezekről a frusztrációidról. Nincsenek kész válaszok, hiszen rengeteg életpálya van, azonban mindenki azt tartja üdvözítőnek, amelyik utat járja. Arról nem is beszélve, hogy hatalmas különbségek mutatkoznak generációnként is. Az én generációnak az a problémája, hogy nem mer időt szánni magára, nem mer kilépni egy adott helyről, nem mer változtatni. A fiataloknak ellenben már inkább a hűségre kellene figyelniük, egy évnél tovább maradni egy munkahelyen és várni, hogy ennek beérjenek a gyümölcsei. Ezekkel a különbségekkel nem mindig vagyunk tisztában az egyházban sem.

– **Honnan jön a megfelelési kényszerünk?**

– Mindannyian szeretetre vagyunk teremtve, de ha ezt nem kapjuk meg onnan, ahonnan várjuk, akkor úgy érezzük, hogy nem vagyunk elég jók, elég méltók, hogy szeressenek, hogy kitarisanak mellettünk. Rengetegen küzdenek

az elutasítottsággal, de az már személyiségfüggő, ki hogyan reagál erre. Van, aki lázadással, más teljes önelutasítással, megint más pedig azzal, hogy küzd, teljesítési kényszere lesz. Amíg nem értjük meg, hogy nem kell tökéletesnek lennünk, és az Istennek elég jók vagyunk, hiszen önmagunkért szeret, addig ez nem fog változni. Másrészt a fogyasztói társadalomban egyik napról a másikra változnak az elvárások. A munkakörnyezetünk is hatalmas tempóval alakul át, ez is nagy nyomást jelent. Ugyanakkor az információs társadalom káros mellékhatásaként folyton azt érezzük, hogy kevesek vagyunk. Mondjuk, ha Vekerdy Tamást olvasom anyaként, akkor amiatt van büntudatom, hogy vasalok, és szakörbe jár a gyeregem – pedig az üzenet célja épp ennek az ellenkezője volt. Ha mást olvasok, akkor úgy érzem, hogy le van maradva a gyeregem, mert csak egy szakkörbe jár, nem háromba. Ebben a káoszban külön áldás az, ha Istennel jársz, és nagyobb távlatokban is ismerheted a lényegét, az értéket. Akkor látod, hogy vannak dolgok, amik örökkévalók, és ha onnan merítesz, akkor lehet, hogy pillanatnyilag lemaradsz dolgokról, de ez nem olyan végzetes már, mert a lényeg túlmutat ezeken.

■ HARMATI DÓRA

Az írás eredetije október 17-én jelent meg a Kötőszó evangélikus közéleti blogon.

Ne lopj!

A míg picik voltak a gyerekeim, nagyon szerettem testközelben lenni. Sokat kísérleteztem, hogyan tudom ezt minél többször megadni nekik, kipróbáltam a babzsákot, a kengurut, a hordozókendőt, végül egy barátnóm varrt nekünk egy gyönyörű és nagyon kényelmes eszközt. *Mei tai* a neve, afféle pocaktoldás, amelyben úgy van ránk kötözve a kicsi, hogy közben szabad mindkét kezünk. A baba teljesen el tud lazulni benne, a súlya szépen eloszlik az anyukán, tehát mindenkinek jó.

Sok évig használtam ezt a szép kis hordozót, és nemcsak én szerettem, hanem a kisfiam is. A többieknek alvójátékuk volt, ő a hordozóval szeretett aludni is. Egy narancspiros, madármintás, nagyobb darab, puha textilt képzeljétek el, ahogy egy dundi kisserác öleli álmában, és rögtön megértitek a dolog jelentőségét.

Már totyogott a kicsi, amikor egyszer be kellett mennünk valami ügyet intézni a városba. Vittük az egész pereputytot. Tőlem csak egyetlen aláírás kellett, így amíg apa ügyet intézett, mi a közeli

játszóterén töltöttük az időt. A lányok hamar feltalálták magukat, szaladgáltak boldogan, és mindent kipróbáltak. A két kisebb gyerekre azonban nagyon figyelni kellett még, mert nekik is remek ötleteik voltak. A kislány mászott a nagyobb testvérei után, de elég nehezen ment neki. A fiú meg úgy döntött, hogy kipróbálja, hány tárgyat tud megszerezni és a szájába venni, amíg anya egy pillanatra nem figyel. Képzeltétek, úgy rohantam közöttük, mint pók a falon.

Közben a táskámat magammal hurcolásztam, de a hordozót egy padon hagytam. Mire végeztünk, a *mei tainak* nyoma veszett. Kerestük a hatalmas játszótér minden sarkán. Fáradtak és éhesek voltunk mindannyian, kicsit már feszültek is,

de csak futkostunk ide-oda. Hátha csak rosszul emlékszem, hova tettem le. Nem akartuk feladni. Tudtuk, hogy ez a tárgy sokkal többet jelent nekünk, mint amennyinek látszik.

Közben a két kicsi már nyűgös lett, fel kellett venni őket. Egyiküket a férjem cipelte, a másik az én hátamon aludt el. Kénytelen-kelletlen el kellett indulni, nem volt értelme tovább kutatni a madaras hordozó után. Már az autónál rájöttünk, hogy a veszteség milyen jelentős. A kisfiam nem bírta elaludni az anyaszagú ruhadarab nélkül. Hiába volt kimerült, csak sírt torkaszakadtából. Mire álomba bógte magát, épp hazaértünk, megállt az autó, ettől ő felriadt, és újrakezdte a szívet tépő zokogást. És nagyon kitértő volt. (Ma is az.)

Közben városi barátaink újra bejárták a játszóteret, a férjem is visszament ismét körülnézni, de semmit sem talált. A kicsi meg csak siratta, siratta a kedvenc hordozóját. Hiába vettünk másikat, amelyekbe éppen úgy be tudott volna fészkelődni, mint a régibe, az valamiért nem volt jó. Bizony sok idő telt el, mire nagy nehezen elfogadta a változtathatatlant.

Nem tudom, ki vitte el azon a délelőttön a mi kicsi, kopott és rágott rongyocskánkat a padról. Azt sem tudom, miért tette: kidobta, kutya alá használta fel, kitisztítva eladta, vagy maga hordozott benne egy babát, fogalmam sincs. Egy biztos: nem érezhette ennek a tettének a súlyát. Nem pénzben kifejezhető értéke volt ennek a tárgynak, hanem azon túlmutató. Vigaszt, biztosságérzetet adott egy kisfiúnak, emlék volt nekem, és valahogy benne volt az a sok szép év is, amíg a gyerekeink kisbabaként rám kötözve pihentek benne. Ennél neki biztosan kevesebbet ért.

Sokat gondolkodtam ezen az eseten azóta is. Azt hiszem, a „ne loj” parancsolatot ebből a szemszögből tudjuk legjobban megérteni: innen, a megkárosított oldaláról. Mert mindig van megkárosított. Itt az egész családunk volt az.

Máskor egy nagytól kapott rózsaszín ceruzát csejt el egy kislány az egyik gyerekem tolltartójából. Nem volt nagy értéke, egy ceruza ára, de pótolhatatlan volt, mert a nagyi akkor már nem volt közöttünk. Jó volt, hogy négy szemközt megszégyenítés nélkül tudtuk ezt megbeszélni azzal a kislánnyal, akinek csak úgy megtetszett az írószerszám. Megértette, visszaadta, helyreállt a kapcsolat is.

Sajnos olyan esetet is tudok nektek mondani, amikor a kár nem volt már helyrehozható. Kicsi lány voltam még, amikor furulya alakú csomagolásban kezdtek rágógumit árulni a boltban. Engem nem az édesség, hanem a hangszer vonzott. El is emeltem egyet. Emlékszem, hogy izzadt a tenyerem, otthon meg nem mertem elővenni, nehogy anyukám megkérdezze, honnan vettem. Csak titokban tudtam kipróbálni, szól-e. Nem volt valami nagy szám. Ráadásul akkor valahogy annyira nyomasztott az egész, hogy legszívesebben visszavitettem volna a boltba, de nagyon féltem. Mit szólnának a boltosok, a szüleim, a társaim? Győzött bennem a félelem. Nem vittem vissza. Viszont ettől kezdve mindig összerendeztem abban a boltban, akkor is, ha csak a szüleim listáján szereplő dolgokat kerestem a polcokon.

Felnőtt voltam már, amikor elég bátorságot éreztem magamban, hogy kiadjam a titkomat. Elmentem annak a boltnak a vezetőjéhez, és elmeséltem neki az egész történetet. Komolyan nézett rám, sóhajtott, és azt mondta, már mindegy, akik

akkor ott dolgoztak, nyilván kifizették a hiányzó árucikk árát, de már nem tudja visszakeresni, hogy hova kerültek el innen. Ez különösen fájt. Valahogy ritkán jut eszembe, hogy mindennek ára van. Ha nem én fizetem ki, akkor más fogja. Az ellopott dolgok árát a boltban dolgozók fizetéséből vonják le, és így az amúgy sem túl magas bérük még kevesebb lesz.

Vannak, akik a drágább gyümölcsöket, csokikat kibontják, megkóstolgatják a szupermarketekben. Van, aki gyakorlott kézzel tud elemelni dolgokat, és erről büszkén mesél is, mint egy kalandról, amelynek ő a hőse. Ám fontos, hogy ne felejtsük el: ami eltűnt egy-egy áruházból, legyen az egyetlen lufi, radír, plüssállatka vagy éppen tartós elem, mobiltelefon, pendrive, az ugyanúgy az eladók felelőssége lesz. Nekik mindezt ki kell fizetniük.

Ezzel a tudattal már sokkal inkább látjuk, miért fontos kicsinek, nagynak egyaránt tiszteletben tartani más tulajdonát. Ahogy Isten ezt meg is parancsolta nekünk, hogy a szeretet erősebb legyen bennünk még a vagányságnál is. ■

Kitüntették Szpisák Attila evangélikus lelkészt

Nemzeti ünnepünk, október 23. alkalmából Benkő Tibor honvédelmi miniszter a Honvédelemért kitüntető cím II. fokozatát adományozta Szpisák Attila tótkomlói evangélikus lelkésznek a Magyar Tartalékosok Szövetsége Békés megyei szervezete elnökének, Nagy Zoltán nyugálományú ezredesnek a javaslatára. A kitüntetést az ünnepnapot megelőző kedden az 1956. évi forradalom

FOTÓ: FACEBOOK.COM / SZPISÁK ATTILA

és szabadságharc kezdetének, valamint a Magyar Köztársaság 1989. évi kikiáltásának napja alkalmából rendezett ünnepségen vehette át a lelkész a budapesti Stefánia-palotában.

■ Forrás: Kormanyhivatal.hu

In memoriam Radnóti Miklós. Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány a Petőfi Irodalmi Múzeummal együttműködve szeretettel várja az érdeklődőket következő disputájára a múzeumba (Budapest V. kerület, Károlyi u. 16.). Időpontja: november 28. (csütörtök), 18 óra. Ferencz Győző irodalomtörténész, költő, az Eötvös Loránd Tudományegyetem egyetemi tanára, a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia ügyvezető elnöke és Galambos Ádám evangélikus teológus beszélget. Téma: „...az égre írj, ha minden összetört!” – *In memoriam Radnóti Miklós.* A rendezvényre a belépő felnőtteknek 800 forint, diákoknak, nyugdíjasoknak 400 forint. (A belépő megvásárlói a Petőfi Irodalmi Múzeumot támogatják.) A beszélgetés élőben a Petőfi Irodalmi Múzeum YouTube-csatornáján is követhető.

Meghívó kerületi közgyűlésre. Tisztelettel és szeretettel hívjuk a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület Közgyűlésének szavazati és tanácskozási joggal rendelkező tagjait, valamint minden érdeklődőt a győri egyházkerületi székházban (Győr, Bajcsy-Zsilinszky út 26.) november 15-én, pénteken 15 órakor kezdődő gyűlésre.

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület elnöksége

A nyugdíjas lelkészek szokásos összefüvetele a Deák téren most kivételesen november 8-án fél tízkor lesz. Az áhítatot és az előadást Zászkalicky Péter tartja. Előadásának címe: *Hetvenöt éve keresztyének üldöztek keresztyéneket.*

Apróhirdetés. Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt, postai képes levelezőlapot. Tel.: 1/322-8439, 20/522-5690.

Gyönk 70

Háromnapos rendezvénysorozattal ünnepelte alapításának hetvenedik évfordulóját a Gyönki Diakóniai Központ Bíró Kornélia intézményvezető szervezésében. Az intézmény 1949. november 1-jén kezdte meg működését, 2018 januárja óta a Magyarországi Evangélikus Egyház fenntartásában a Hegyhát Evangélikus Szeretetszolgálat székhelyeként működik. (A Hegyhát Evangélikus Szeretetszolgálat Tolna megye legnagyobb alap- és szakosított ellátást nyújtó intézménye.)

Az első napon szakmai előadásokat hallgattak a résztvevők: dr. Kozma Judit szociológus, a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának docense a segítő foglalkozások során felmerülő nehéz helyzetek kezelésének lehetőségeit, míg dr. Lackner Pál nyugalmazott evangélikus táborigazgató a protestáns táborigazgatói lelkész szolgálatot mutatta be. Másnap a jubileumi ünnepségre a szakma képviselői mellett az érintett települések vezetői is hivatalosak voltak. Bíró Kornélia intézményvezető idézte fel a diakóniai központ hetvenéves történetét, majd az ünnepi istentiszteleten Kondor Péter, a Déli Egyházkerület püspöke, diakóniai munkáért felelős egyházi vezető igehirdetését hallgathatták meg a résztvevők. Ezután emléktáblát avattak; ez alkalommal Posta Zoltán, a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Tolna megyei kirendeltségének igazgatója mondott köszöntőt.

A zárónap a személyes találkozások jegyében telt. Felidézve közös emlékeiket, megható pillanatokot éltek meg a Tolna megyei szociális intézmények nyugalmazott intézményvezetői és a Hegyhát Evangélikus Szeretetszolgálat nyugalmazott dolgozói. Az alkalom idős napi műsorral zárult Magyar Rózsa énekesnő közreműködésével.

■ Forrás: Diakonet.hu / Hajdú Tibor

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÖRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontode.hu

Levélcím: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 134. Pf. 10.

Telefon: 28/360-170, 30/948-9575, 30/728-8161.

E-mail: gombosmi@harangontes.hu, info@harangontode.hu.

Ötévnyi munkáért adtak hálát

Megújult a gyülekezeti ház Csesztvén

Nagy örömmel és várákozással a szívében gyűlt össze a szügyi anyaggyülekezethez tartozó csesztvei evangélikus filia minden tagja október 6-án, hálát adva Istennek a betakarított terményekért és a felújított gyülekezeti házáért.

Szabó András, a Nógrádi Egyházmegye esperese Illésről és a sareptai özvegyről szóló igehirdetésében – 1Kir 17,17–24 alapján – szemléletesen beszélt az ígértben kapott évszakok állandóságáról, az elmúlt évek sajátosságáról, az idejévé terméséről. A mindennapok örömeinek, küzdelmeinek, veszteségeinek eseményeiről szólva kiemelte, hogy nekünk van kihez

fordulnunk, van kitől új életet kérünk. Keresztény emberként a mi életünk ígérete nem a védettségünkben van, hanem abban, hogy ha mi Istentől oltalmat, (új) életet kérünk, mint Illés kérte az özvegyasszony fiának, akkor Isten segítséget ad, lehajol hozzánk, és felemel. Jézus Krisztusban ilyen hálás, megvigasztalt és új élete lehet a hozzá kiáltó embernek.

A gyülekezet lelkésze, Torzsa Tamás a liturgiában és az ifjúsági szolgálatban vett részt, míg Szvákné Széles Ildikó a gyermekek felkészítésében végzett szolgálatot.

A betakarítási hálaadó istentisztelet után rendhagyó módon a hívek, a meghívott gyülekezetek presbiterei, tagjai és a helyi lakosok nem hazamentek, hanem együtt, énekszóval betöltve az utcákat („Az Úr csodásan működik...”) elsétáltak a csesztvei evangélikus gyülekezeti házhoz.

Az elmúlt öt évben folyamatosan zajlott itt munka, egyházmegyei támoga-

tással, országos és megyei Gusztáv Adolf segélyszolgálati segítséggel, rendszeres gyülekezeti gyűjtéssel és a gyülekezet áldozatos kétkezi munkájával. Megújult a tető, megszépültek a külső falak, szigetelést és új burkolatot kapott az imaterem. A fűtést új cserépkályha segíti, használhatóvá vált a nagyterem mellett lévő vizesblokk. „Mindez nem emberi igyekezet és kitartás eredménye, hanem az Isten áldása a gyülekezeten. Az Úrnak terve van a gyülekezettel!” – mondta a helyi lelkész.

A közösség asszonyai népviseletbe öltözve, énekkel dicsérték Istent, majd Krupa Gábor gondnok felolvasta a csesztvei evangélikusság és a gyülekezeti ház történetét, kiemelve az épületben hajdanán helyet kapott iskola tanítóit. Mindezek után az ünnepség fénypontjaként Szabó András esperes felszentelte a felújított csesztvei evangélikus gyülekezeti házat.

A jelenlévők ünnepe és öröme a megterített asztalok mellett folytatódott.

■ Forrás: Facebook.com / Szügyi Evangélikus Egyházközség

Isten Patvarcon is hordozza népét

Templomszentelési emlékünnepet tartott október 13-án, vasárnap a patvarci evangélikus gyülekezet. A harmincötödik évfordulón az Isten iránti hála hangján szólaltak meg a gyermekek versei, majd az imaházépítő lelkész, az elhunyt Záborszky Csaba lelkész lánya, Hugyeczné Jánosné foglalta össze az építés szép, de rögös útját, és személyes visszaemlékezésekkel gazdagította a hálaadást.

Torzsa Tamás gyülekezeti lelkész köszöntő szavai és liturgikus szolgálata után Záborszky Csaba elszavalta Reményik Sándor *Kövek szoltára* című versét. A mély, figyelmes csendben a gyülekezet hálás szívvel emlékezett.

„Harmincöt éve szinte csoda volt az, hogy megépülhetett ez a templom, de Istennek ma is vannak ilyen csodái. Isten az ő közösségébe hív és gyűjt bennünket, mert közösség nélkül nincs gyülekezet, a hit megéléséhez is hívó közösség kell. Istennek kegyelme, hogy vagyunk, és örízhetjük az őrlángot. Isten házában a bűne-

inket letehetjük, bajainkat megoszthatjuk egymással, imádságban a mi mennyei Atyánkkal” – emelte ki Lk 14,1–11 alapján tartott igehirdetésében Szabó András, a Nógrádi Egyházmegye esperese.

A gyülekezet presbiterei és tagjai, a Patvarcra elköltözött, de erre az alkalomra meghívott hívek örömmel hallgatták a szolgálatokat.

Az istentisztelet után az örvendező, népes közösség átvonult a gyülekezeti házba, ahol megtekinthették a történeti kiállítást. Az ünnepélyes megnyitó után a régi és az új imaházat, a szolgálókat, az el-

FOTÓ: HUGYECZ BOGLÁRKA

múlt harmincöt év konfirmandusait, a gyülekezetből származó lelkésznök szentelési és első istentiszteleti ünnepeit, illetve a presbiteri, gyülekezeti és ifjúsági alkalmakat bemutató fényképeket nézhették meg a résztvevők.

A hálaadást szeretetvendégség követte. Isten a múltban, de a jelenben is hordozta, hordozza az ő maroknyi, de hű népét Patvarcon. Hála legyen érte!

■ T. T.

Mit tanulhatunk a baglyoktól?

A teremtés hete Kajárpécen

A Teremtő iránti hála és a teremtésben kapott emberi felelősség jegyében fontosnak tartjuk a teremtett világ védelmét, ezért gyülekezetünk évek óta rendszeresen megemlékezik a teremtés ünnepéről az istentiszteleten, amely egyben aratási hálaadó ünnepség is. Az istentiszteleti kereteken túl is keressük az egyéb lehetőségeket, amelyekkel ráirányíthatjuk a gyülekezet ifjabb és felnőtt tagjainak figyelmét a teremtett világ megővésének fontosságára. Idei rendezvényünk – összefogva egy civil szervezettel, illetve a helyi önkormányzattal – október 2-án ismeretterjesztő előadás volt.

Az idei teremtés heti segédanyag (címe *Hála és felelősség*) épületlakó állatok védelméről szóló tanulmánya felkeltette az érdeklődésünket; műemlék templomunk, illetve a körülötte elterülő templomkert révén érintettnek éreztük magunkat a témában.

A hasznos és érdekes információkat Bobby, az alapítvány engedéllyel tartott madara hozta még közelebb a hallgatóság – és főleg a gyermekek – számára. Az előadás után lehetőség nyílt kérdések feltevésére és a tapasztalatok megvitatására is. Kiderült, hogy többen rendszeresen

Együttműködő partnerünk a Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány volt, amely a szakmai hátteret biztosította a rendezvényhez. A vetített képes előadást dr. Klein Ákos, a szervezet ügyvezetője tartotta *Mit tanulhatunk a baglyoktól? – Baglyok és denevérek a templomtornyokban ezer éve* címmel. Előadásából megtudhattuk, hogy a hazánkban előforduló összes denevér- és bagolyfaj védett. A gyöngybagoly kifejezetten a ligetes (nem zárt) erdős területeket kedveli, régi lakója az évszázadok óta álló templomtornyoknak. Az emberi tevékenység azonban többféle módon veszélyezteti a bagolyállományt: a beépített területek növekedésével (az élőhelyek szűkülésével), a gyorsforgalmiút-hálózat rohamos bővítésével...

látnak, hallanak baglyot (és denevért) a településen. Mivel jelenleg az evangélikus templom tornyában nem laknak baglyok, a rendezvény kapcsán felmerült, hogy megvizsgáljuk annak lehetőségét, kihelyezhető-e oda egy költőláda. Ezzel kapcsolatban bármely gyülekezet fordulhat tanácsadáért az alapítványhoz, és egyéb információért is érdemes felkeresni a honlapjukat (Gyongybagoly.hu).

A rendezvény rávilágított arra is, hogy a civil szervezetek és az egyházak együtt, egymást kiegészítve, közösen is tenni tudnak a teremtett világ megőrzéséért. A projekt az Európai Unió társfinanszírozásával valósult meg a Baptista Szeretetszolgálat *No Planet B!* programjának keretében.

■ JERABEK-CSEREPES CSILLA

72 óra – evangélium gyakorlatban

FOTÓ: 72 ÓRA.HU

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat családokat és időseket segítő budapest-békásmegyéri intézményében rendezték meg október 11-én a három történelmi keresztény egyház által szervezett önkéntes ifjúsági akció sajtómegnyitóját. Idén már tizenkettedszer startolt a *72 óra kompromisszum nélkül*, amely egyszerre szolgálja a fiatalok aktivizálását és az ökumenét.

Mintegy tízezer fiatal mozdult meg idén október 10–13. között százhusz településen, négyszázféle – szociális, környezetvédelmi – tevékenység végzésére. Az egyházak partnerei az önkormányzatok és civil szervezetek, vallási-politikai hovatartozástól függetlenül.

Székely János szombathelyi megyés püspök a katolikus fél képviselőjében arról beszélt, hogy Jézus arra buzdított: viszonzást nem várva tegyük a jót, szolgáljunk másokat. Bedekovics Péter református lelkész, a Magyarországi Református Egyház Zsinati Hivatala ifjúsági irodájának vezetője szerint a „72 óra” egyik fontos szerepe az, hogy a résztvevők megélik: a hit lényege a szeretet, amely nem érzés csupán, hanem cselekvés, másokhoz való segítő odafordulás is. Lackner Pál nyugalmazott evangélikus tábori püspök (*képünkön*) rámutatott, hogy a legfontosabbnak tekintett három egyházi tevékenység az igehirdetés, az istentisztelet és a szeretetszolgálat.

Az Emberi Erőforrások Minisztériumának képviselőjében Illés Boglárka ifjúságpolitikáért és esélyteremtésért felelős helyettes államtitkár beszélt arról, hogy növekvőben az önkénteskedők száma, és a *72 óra kompromisszum nélkül* sokak számára lehet vonzó, cselekvésre indító.

■ Forrás: Magyar Kurír

Önként, egymásért, a közösségért

72 óra kompromisszum nélkül Bobán

Összefogtak a Bobai Evangélikus Egyházközség és a helyi Döbrentei Gábor Evangélikus Általános és Művészeti Iskola – a szombathelyi Reményik-iskola tagintézménye – diákjai a 72 óra kompromisszum nélkül elnevezésű önkéntes akcióban október 11-én, hogy szebbé tegyék az iskola és a bobai evangélikus gyülekezet udvarát és eszközeit. A jó hangulatú munkában közel kilencven gyerek és harminc felnőtt vett részt.

Dél előtt 10 órakor, amikor a köd egy kicsit még csípte a kezeket és az arcokat, lányokból és tanárnőjükből álló lelkes csapat érkezett a gyülekezet udvarába. Hangos csevegés és nevetgélés kíséretében rögtön hozzáfogtak az ebéd elkészítéséhez. Hagymát, krumplit, paprikát pucoltak és aprítottak, kolbászt szeleteltek, hogy aztán a két nagy üstben nemsokára foryogni kezdjen a paprikás krumpli, és az egész iskola jóllakhasson.

A többiek 11 órakor gyűltek össze az iskola futballpályáján, hogy – a program hagyományát tartva – ott tudják meg, kinek mi lesz a feladata. A legtöbb feladatot a faeszközök csiszolása és festése adta. Többek között nagy, kültéri asztalokat – amelyek a táborokban nélkülözhetetlenek –, kerti bútorokat és egy kétszárnyú kaput csiszoltak, majd festettek le a lelkes önkéntes diákok.

A lányok egyik csapata a templom és a parókia előtti minipark rózsalugasait tisztította meg, egy népes társaság pedig az udvart díszítő leandereket ültette át nagyobb cserépbe, ami igen kemény

feladatnak bizonyult, ám sikerrel megbirkóztak vele – néha szó szerint. A fiúk csákányt, madzagot, mérőszalagot ragadtak,

és az udvart átszelő járda folytatásához ásták ki a térkő helyét, majd a templom ablakain lévő szúnyoghálókat cserélték ki, méretre vágva és rögzítve a hálót a fakeretre, hogy újra teljes védelmet nyújtsanak a cseles rovarok ellen.

Ezalatt egy másik csapat tagjai az udvarban lévő nagy garázs lábait csiszolták

le, hogy festésre kész állapotba hozzák, illetve kipakolták a sörösztalokat és sörpadokat is, hogy mindannyian együtt költhessék majd el az ebédet, amelynek illata ekkorra már belengte az udvart. Az iskolában is maradt egy elhivatottan dolgozó gyerekcsapat: felnőttek vezetésével kerítésléceket és udvari kiülöket festettek, illetve az óvoda új udvari játékanak helyét készítették elő.

Az alsó tagozatosok iskolaépületük őszi díszítésével foglalatostkodtak – ennek csodaszép, színes eredményei egy szempillantás alatt mosolyt csálnak majd a borongós őszi időben is a kedves kis arcokra.

A nap utolsó etapja, a szemétszedés és a rendrakás közben több ízben előfordult, hogy gyerekek és felnőttek meg-megálltak, és elismerő tekintettel, mosolyogva pásztázták végig az udvart. Az újra szépen csillogó asztalok, a nagykapu, az új földben díszelő leanderek, a tisztán hívogató rózsalugasok, az újra teljes védelmet nyújtó szúnyogháló, a térkőre várakozó, kiásott hely és a rendbe tett garázs mind-mind a jól végzett munkáról tanúskodott.

Önként, egymásért, a közösségért – ez volt a nagy csapat jelszava erre a napra. Egytől egyig mindenki önzetlenül, odaadással végezte a feladatát a legjobb tudása szerint. Ahogy tavaly is, most ismét megtapasztalhatták, mennyire jól tudnak együtt dolgozni, és milyen szép, kézzelfogható gyümölcse lehet a közösen végzett munkának. Ha nem is pont 72, de jó néhány óra volt kompromisszum nélkül. Ez volt a cél, és itt mindenki célba ért.

Szentetornya 72 órája. Immár negyedik éve kapcsolódik be a 72 óra kompromisszum nélkül elnevezésű akcióba a szentetornyai evangélikus leánygyülekezet. Idén a lányok a templom padjait festették lazúrral, a fiúk pedig a gyülekezeti ház kerítésén cserélték dróthálót. A munka végeztével a gyülekezet ebédre látta vendégül a szorgoskodó önkénteseket.

■ SZVERLE ISTVÁN felvétele

■ NÉMETH KITTI

Kortárs közelítések Istenhez

Tóth Krisztina a Melanchthon-szakkollégiumban

A budapesti Melanchthon Evangélikus Szakkollégium október 17-én megtartott első kortárs irodalmi estjének vendége Tóth Krisztina író-költő volt. A „Ha, mondjuk, volna Isten...” címet viselő, teológiai kontextusban rendhagyó kerekasztal-beszélgetés az Evangélikus Hittudományi Egyetem kápolnájában zajlott. Az írónővel Kőszeghy Miklós történész, az egyetem ösztövségi tanszékének professzora és Horváth Csaba irodalomtörténész, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kar Modern Magyar Irodalmi, Összehasonlító Irodalomtudományi és Irodalomelméleti Tanszékének docense beszélgetett.

FOTÓ: FOLTÁNYI LUCÁ

Bizonyos szavak annyira elhasználódtak, hogy ma már nem mondhatók ki – kezdte (nyelv)filozófiai felvezetőjét Horváth Csaba. A kortárs irodalom többé-kevésbé arra épül, hogy ezeket a szavakat próbálja sokszor valamiképp újramondani, illetve igyekszik hiteles módon megjeleníteni. A 20. század léttapasztalata a gondviselés fogalmát és mibenlétét nagyon problematikusá tette, a rejtőzködő Isten ma már nem csupán teológiai közhely, hanem az általános értelmiségi diskurzus alaptétele.

Létezik-e rend a világban? – tette fel első kérdését a beszélgetést vezető Kőszeghy Miklós. Tóth Krisztina a renddel kapcsolatban elmondta, mit jelent számára az írás: egyfajta rendteremtés a világban, vagy kevésbé „nagyképpen” – korrigálta mondandóját – a rendre való ráismerés, rendszerezés. Olvasáskor sze-

rinte a vágyott és a szövegben megjelenített rend hiánya közti távolság ébreszt bennünk szorongást.

Teljes rálátása csak annak van a világra és benne az emberre, aki fölülről néz, ebben egyetértettek a beszélgetők. Ez a távlat sosem lehet az emberé, ezzel a felsőbb nézőponttal, Isten jelenlétével azonban nem tud nem számolni – saját bevallása szerint – sem az író, sem az exegéta. Tóth Krisztina szerint egyedül a múltunkra lehet rálátásunk, de az sem felsőbb, csak egy eltávolodó, így reflektálni képes nézőpont. És amennyiben képesek vagyunk közösséget vállalni folyton hibázó, a lényegét elvető, a találkozást elmulasztó énünkkel, talán egyre inkább képesek leszünk a többiek gyengeségeit is irgalommal nézni. Tóth Krisztina egyes elbeszélői nézőpontjainak és Kőszeghy Miklós néhány ösztövségi részlethez kötődő kommentárjának

megismerése – Horváth Csaba érzékeny befogadói attitűdjével – új nézőpontot, új olvasatot kínált a hallgatóságnak a hétköznapok szemléléséhez.

Tóth Krisztina a saját életében megfigyelte, hogy ha elég szorgalmasan dolgozik, kellőképp belemélyed a munkájába, akkor kívülről is kap megerősítéseket az íráshoz. Csodának élte meg például azt a közönség soraiban is nagy derűtséget keltő találkozást, amelyet egy „véletlen” folytán *Vonalkód* című kötete dedikálására menet átélhetett: a tömött pótlóbuszon, amelybe az író is bepréselődött, közvetlenül előtte a tarkóján vonalkódos tetoválást viselő férfi állt. Miután magához tért, az író, felmutatva novelláskötetének borítóját, megkérte a fiatalembert, hadd fotózza le a „látomást”. A kép kedvéért a buszról leszálló megszólítottól még egy elképesztően erős mondatot is kapott a tetoválás „túlvilági” jelentéséről, melyet aztán bele is dolgozott egy későbbi szövegébe.

A metafizika területét érintő kérdések közelebb hozásához Horváth Csaba sok szemléletes, illusztratív idézetet hozott az írónőtől. A felolvasott sorok – hűen Tóth Krisztina elbeszélői világának jellegzetesen érzéletes-érzéki valószínűségéhez – olykor elevenbe vágtak, fájtak, máskor meg jólesően ismerősek voltak. A – Kőszeghy tanár úr jelzőjével élve – habkönnyűnek kevésbé mondható beszélgetés után az író az egyik hallgatói kérdésre válaszolva hangsúlyozta, hogy minden, még a legellenszenvesebb szereplő megjelenítése mögött is ott van, sőt ott kell, hogy legyen a szeretetmozzanat. „Mert anélkül nem megy.”

Az est folyamán pixeldarabokból, hieroglifákból, vonalkódokból, túpontos képekkel, megvilágított arcélekből sokszor kelet-közép-európai ironiával rajzolódott ki a láthatatlan, hogy aztán újra szem elől veszíthessük.

Erről az estéről minden bizonnyal a beszélgetés után kitett három ponttal távozott minden résztvevő, annál is inkább, mert a sorozat folytatódik: legközelebb Dragomán György, majd Háy János író lesz a szakkollégium vendége.

■ – KINYIK –

Márványtáblába vésett kölcsei emlékezet

A Kölcsei Evangélikus Egyházközség az október 20-i aratási hálaadó istentisztelet keretében emlékezett meg a gyülekezet alapításáról, illetőleg templomának másfél évszázada történt felszenteléséről. Az ünnepi alkalmon igehirdetéssel Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke szolgált, a liturgiában Zsarnai Krisztián, a Hajdú-Szabolcsi Egyházmege esperese és Tóth Attila helyi lelkész segédkezett.

Nagy ünnep volt a Pap Túrjánál október 20-án Szatmárban – a szentelési emlékünnepen olyan sokan voltak, hogy a templomban el sem fértek. Kölcseán a Pap Túrjának nevezik azt a területet, amelyen az evangélikus templom és az iskola felépült. Isten házáat 1869. október 10-én szentelte fel Mikler Sámuel nagykárolyi, Bérczy Pál nagybányai és Nemes Pál kölcsei lelkész. (A templom alapkövét 1876. március 28-án tették le.)

A templomszentelés százötvenedik évfordulójának emlékünnepe Fabiny Tamás a 150. zsoltár 1. verse alapján arról szólt, hogy profán világunkban gyakran használnak egyházi kifejezéseket helytelenül: „Szentély csak egy van, az Isten temploma. Szent az Isten, és minden szent, ami hozzá tartozik. Isten a teret

és az időt megszentelte a teremtés történetében.”

Az istentiszteletet közgyűlés követte, amelyen a gyülekezet lelkésze megemlékezett a kezdetekről, beszámolt a közel-múlt eseményeiről, és vázolta a terveket is. A gyülekezet tervei között szerepel, hogy a következő esztendőben lebontja a régi, életveszélyessé vált iskola épületét, és új közösségi teret hoz létre, amely egyszerre szolgálja majd a sport- és a lelki élet megújulását. A Pap Túrja Sport- és Rekreációs Centrumban 2020 végéig kerékpáros információs központ is helyet kap majd. Mellette „vízi bázis” is épül, amely a helybeliek és az ideérkező turisták számára nyújt 21. századi körülményeket – kormányzati pályázatokon (GINOP -7.1.9-17-2018-00032; TOP-1.2.1-15) elnyert összegek jóvoltából.

A megújult templom bejáratára került emléktáblával kapcsolatban a lelkész elmondta: „Az emléktábla hirdeti minden betérőnek, hogy Isten törvényének megtartása életünk alapja és boldogsága, az evangélium pedig üdvössége minden embernek, aki hisz a feltámadott Úrban.”

A közgyűlést közös ebéd követte a helyi kultúrházban. A templomszentelési ünnep az öröm és a hálaadás ünnepe volt a Szatmárban élő evangélikusok számára, együtt dicsérték az Urat szentélyében.

■ T. A.

„Beszöltak” a püspököknek. A szokásosnál is különlegesebb estére várták az érdeklődőket a Szólj be a papnak! elnevezésű vitasorozat szervezői október 17-én a debreceni Bakelit Music Caféba. Ez alkalommal ugyanis nem a régióban működő történelmi felekezetek egy-egy lelkésze vállalta a templom falai közül való kilépést, hanem három, a hivatalától már elköszönt, nyugalmazott püspöktől kérdezhetek szabadon, tabuk nélkül a résztvevők. A „kocsmamisszióra” Beer Miklós római katolikus, Bölcskei Gusztáv református és Gáncs Péter evangélikus püspök vállalkozott.

■ SZABÓ ZSOMBOR felvétele

Hitvallásaink, illetve a Luther Kiadó nemrégiben napvilágot látott kötete, a Konkordiakönyv – A Magyarországi Evangélikus Egyház hitvallási iratai 4. volt a fókuszban október 24-én az Evangélikus Országos Múzeumban. A Magyarországi Luther Szövetség és a múzeum szervezésében zajlott, reformáció havi rendezvény elején a hitvallási iratok sorozatának, illetve a szóban forgó kiadványnak a szerkesztője, Reuss András, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professor emeritusa (képünkön) tartott nagy sikerű előadást Az egyetemes hitvallások címmel. A kötetet Orosz Gábor Viktor, az egyetem docense méltatta.

■ MAGYARI MÁRTON felvétele

In memoriam Zügn Tamás

(1955–2019)

Zügn Tamás földi életútja Sopronban kezdődött. 1955. július 18-án született evangélikus családban. Beyer Pál lelkész keresztelte augusztus 3-án, 1968-ban konfirmálta Weltler Rezső. Konfirmációi ígéje a 86. zsoltár 11. verse volt: „*Taníts engem utaidra, Uram, hogy igazságod szerint járjak, és teljes szívvel féljem nevedet.*”

A konfirmációig saját bevallása szerint nem volt semmiféle erősebb személyes kötődése egyházához. Am később – amikor az akkor fiatal lelkész, Jóób Olivér szolgált Sopronban – ő is bekerült abba a jól működő ifjúsági csoportba, amely a konfirmáció után is együtt maradt. Itt kapta az első indítást a lelkészi szolgálatra. Így a soproni iskolaévek után következtek a budapesti tanulmányok. 1978-ban végzett az Evangélikus Teológiai Akadémián. Ebben az évben volt az ordinációja is.

Lelkészi szolgálatának első hét évét Vönöckön töltötte. Egy vele készült riportban ezt mondta: „Éjjel-nappal együtt éltem a gyülekezettel. Ott ismertem meg azt a gyakorlatban, hogy mi is az egyház, amit a könyvekből el-sajátítani nem lehet...”

1985-ben házasságot kötött a Kemenesmagasiból származó Balogh Judittal, és ez től majd három esztendő szolgált Lovászpatonán, ahol igen nagy körzetet gondozott. Egy-egy vasárnap őt, de olyan is volt, hogy hét istentiszteletre ment szolgálni Trabantjával. Lovászpatonán után Körmend következett. Nagy Gyula püspök biztatására vette át

a nehéz helyzetben levő, csaknem forrongó gyülekezetet. A körmendi tíz év alatt templomot renováltak, orgonát újíttak fel. A templomban rendszeresen tartottak hangversenyeket. A város életéből is aktívan kivette a részét, 1993-ban pedig a Vasi Egyházmegye esperese lett. Körmenden született Márton fia és Anna leánya is.

A lelkészcsalád ezután – elfogadva a soproni gyülekezet hívását – hazaköltözött Sopronba, ahol Zügn Tamás négy évet szolgált. A soproni évek után Ittész János püspök helyettesítő szolgálatra küldte őt Kőszegre, ahol a gyülekezet és a nyugdíjas éveit aktívan töltő Keveházi László is támogató szeretettel állt mellé. Celldömölkön át Györkönybe került, a Szólótó Alapítvány munkájában vett részt ezután, hogy gyógyítva gyógyuljon maga is. Györkönyből elkerülve rövid időre még Csikvándra kapott meg-

bízást, de ezt követően nyugdíjazását kérte. Győrben lakott, közben kórházi kezelésre szorult, majd egyre többször jelent meg Kőszegen.

2016-ban házasodtak össze Csernus Judittal – Tündivel –, akiben szerető társra lelt utolsó esztendeiben. Életének utolsó három évét Kőszegen élte, egyre többször betegséggel küszködve. Szeptember 10-én otthonában lett rosszul, és felesége karjai között ment el hosszabb szenvedés nélkül, békességben.

Zügn Tamás prédikációira sokan emlékeznek hálával. Felkészült igehirdető volt, akinek szolgálatában érezhető volt a megharcolt mondatok mögött az a teológiai látás és igényesség, amely mindig Krisztust állította a középpontba. Küzdelmes életéről és Istenbe vetett reménységéről tanúskodik lelkészi jelmondata, amelyből maga is gyakran merített erőt: „*Jöjjetek éh hozzám mindnyájan, akik megfáradtatok, és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek.*” (Mt 11,28)

Zügn Tamás szerette a zenét, maga is sokszor játszott orgonán, sőt keze által több hangszer is megújult. A sorponi evangélikus temető kápolnájában, ravatala mellett a 121. éneket énekelte a gyászoló család, lelkésztársai és az egykori gyülekezeteinek tagjaiból álló nagyszámú közösség: „Ó, maradj velem, az est közelget. / Nő a sötétség, ne hagyj engemet! / Nincs más segítő, ki fogná kezem, / Gyengék gyámola, te maradj velem!”

■ BARANYAY CSABA

Kelenföldi Kezek

A hagyományos háromnapos őszi gyülekezeti hétvége nyitóalkalmára gyűltek össze október 18-án a kelenföldi evangélikusok, ám az idei megnyitó mégsem volt „hagyományos”. Dr. Gáncs Tamás igazgató lelkész áhítata után ugyanis Keczkó Pál, a Budai Egyházmegye esperese felszentelhette az új gyülekezeti helyiségcsoportot a Bocskai úti épületszárny alagsorában. Az új, multifunkcionális tér falán az egyházi év végéig – az Evangélikus Országos Múzeum jóvoltából – Lovas Ilona *Kezek* című alkotása tekinthető meg. ■ SZEPESFALVY ÁKOS felvétele

In memoriam Marschalkó Gyula

(1921–2019)

Marschalkó Gyula 1921. december 26-án született Rákoskeresztúron, felvidéki német (cipszer) származású szülők gyermekeként. Édesapja evangélikus tanító volt, édesanyja katolikus. Őt magát is katolikus szertartás szerint keresztelték, mert édesapja reverzalist adott, de gyermekkorától evangélikus hitben nevelkedett. Tanulóéveit édesapjának tanítványaként Csorvás egyik tanyai iskolájában kezdte, majd Békéscsabára került. Az édesapa 1937-ben Rákoshegyen kapott tanítói állást, fia a fasori evangélikus gimnáziumban folytatta tanulmányait.

A Fasorban Sólyom Jenő, majd Scholz László voltak hitoktatói. Sólyom Jenő biztatására vett részt a tahi diákkonferenciákon, s az ott hallottak nyomán kezdte forgatni a Szentírást. 1939 és 1942 között a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának kémia–fizika szakára járt. Közben 1941-ben a Budapest Székesfővárosi Felsőbb Zeneiskolában ének-zongora szakra iratkozott be.

Az egyetemi tanulmányok közben kapott elhívást a lelkési szolgálatra. A soproni teológiát 1942-ben kezdte el, ahol megelőző tanulmányai idejét beszámították. 1945-ben tette le szigorlatait, és ez év július 8-án szentelte lelkésszé Raffay Sándor püspök. Segédlelkészként Szegedre került Benkóczy Dániel mellé, akinek betegsége miatt egy ideig teljesen egyedül kellett ellátnia az anyagyülekezet és a szórványok szolgálatát. 1947. október 1-jétől Kelenföldön volt segédlelkész Kendeh György mellett. Egy évvel később Mezőhegyesre került helyettes lelkésznek; hamarosan meg is választotta a gyülekezet, s hét éven keresztül ott szolgált.

1948 szeptemberében feleségül vette Szentirmai Annát, akivel hetvenegy éven keresztül éltek egymást támogató, szép házasságban. Feleségében a lelkési szolgálatban igazi segítőtársat talált.

1955-ben vecsési lelkész lett; harmincöt éven át volt itt a gyülekezet

pásztora. Szolgálatának idején, 1962-ben épült fel az új parókia a világháború alatt elpusztult lelkészlakás helyett, 1971-ben pedig az ideiglenes fatemplom helyett – a Lutheránus Világszövetség adományából – új templomot kapott az egyházközség.

Marschalkó Gyula 1990 óta Rákoshegyen töltötte nyugdíjas éveit. Azonnal bekapcsolódott az ottani gyülekezet életébe, énekkart szervezett és vezetett, s amíg ereje engedte, hetente tartott bibliaórákat. Havonta egy, de olykor két vasárnap is hirdetett igét a gyülekezet templomaiban. Kezdetől fogva tagja volt az Ordass Lajos Baráti Körnek. Bekapcsolódott az újrainduló Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület munkájába, a választmány hasznos tagja lett, s szívesen szolgált a havi összejövetelek alkalmain, illetőleg a nyári konferenciákon.

Az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület is hűséges és imádkozó tagjától búcsúzik. Az id. Gáncs Aladár, Sréter Ferenc és Túróczy Zoltán szolgálatával fémjelzett gyülekezeti evangelizációt végző nemzedék utolsó tagja indult el a minden halandók útján: Marschalkó Gyula távozásával egyházunk nyugdíjas lelkészei közül a legidősebbet veszítetük el.

Emléke sokáig áldott lesz közöttünk!

■ ID. ZÁSZKALICZKY PÁL

Részlet a Marschalkó Gyula temetésén elhangzott imádságból: „Mindenható Isten, teremtőnk és megváltónk! Köszönjük, hogy Gyula bácsi, akit most kilencvennyolcadik évében magadhoz hívtál, párjának, Ani néninek hetvenegy esztendőn keresztül igazi, ragaszkodó hitvestársa volt. Téged áldunk, Urunk, azért, hogy Marschalkó Gyula rokonai és baráti köszöntései mindig rád mutattak, rólad szóltak, áldásodat tartalmazó igeverset is hordoztak.

Köszönjük Gyula bácsi aktív és nyugdíjas lelkési szolgálata során Mezőhegyesen és Vecsésen, Rákoshegyen és Rákosmente többi templomában, a főtí Evangélikus Kántorképző Intézetben és a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület konferenciáin elmondott igehirdetéseit. Áldunk, hogy mindig rólad beszélt, a hallgatónak igéd hatalmával és saját tapasztalataival is megerősítve hirdette a bűnbocsánat evangéliumát.

Köszönjük, Teremtőnk, hogy Marschalkó Gyulát költői tehetséggel is megáldottad. Hálásak vagyunk áldásaidért, melyek énekein és a liturgia énekversein keresztül érik el szívünket.

Köszönjük Gyula bácsi példaadását, hogy a köszönetet és az ünneplést mindig elhárította magától. Ez a gyakorlata mindnyájunkat figyelmeztetett, amikor elvégzett szolgálatára utalva, de önmagáról megfeledkezve kedves énekét idézte: »Mért történt, fel nem foghatom! / Csak kegyelem, csak irgalom!« Köszönjük, hogy kitartó módon imádkozott rokonaiért és barátaikért, szolgatársaiért és a gyülekezetek tagjaiért s legfőképpen szeretett és féltett egyházunkért.

Atyánk, légy áldott Marschalkó Gyula imádságainak meghallgatásáért!”

.....
Marschalkó Gyula búcsúztatására október 5-én 11 órakor került sor a rákoskeresztúri evangélikus templomban. A szeptember 13-án, életének 98. évében elhunyt evangélikus lelkész temetésén Györi Gábor lelkész prédikált, id. Zászkaliczky Pál lelkész ismertette életrajzát, és mondta el azt az imádságot, amelyből fentebb idéztünk.

Csepelen nyitott közösségi pontot a MÖS

Új szolgáltatással bővült a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet 2017 óta működő csepeli fejlesztőközpontja. A Gyermek és Fiatalok Fejlesztőházának és az országos segélyközpontnak helyet adó épületben közösségi pont nyílt, amelynek szolgáltatásai és közösségi eseményei ingyenesek, így biztosítva lehetőséget a nehezebb körülmények között élő családok számára is a programokon való részvételre. A készségfejlesztő foglalkozások és közösségi események mellett – a Roche Magyarország Kft. támogatásának köszönhetően, Szolnok, Miskolc és

Szendró után – az egészség megőrzését szolgáló, térítésmentesen igénybe vehető sószoza is része lett a csepeli intézménynek.

Az Ökumenikus Segélyszervezetnek fontos célja, hogy hátrányos helyzetű gyermekek számára olyan fejlesztő- és élményprogramokat nyújtson, amelyek segítik őket a szociális, illetve tanulási készségeikben mutatkozó elmaradások ledolgozásában. Ennek jegyében a segélyszervezet országszerte egyre több intézményében nyit közösségi pontot.

Az október 15-ei csepeli átadóünnepség kisgyermekes családoknak szervezett egészségnap keretében zajlott. A legifjabb korosztály játékos foglalkozásokon vehetett részt szüleivel. Volt diafilmvetítés, egészségtudatos életmódot népszerűsítő előadás, illetve sok mozgás, melybe bekapcsolódott Katus Attila, az Ökumenikus Segélyszervezet önkéntese, sportaerobik-Európa-bajnok és -világbajnok, életmód-tanácsadó.

■ Forrás: Segelyszervezet.hu

FOTO: FEKETE DÁNIEL / MÖS

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Megbízott felelős szerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

FÜLLER TÍMEA – Gyermekeknek

(f.timea.71@gmail.com),

TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem

(tamytam@t-online.hu),

DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate

(ezsu@lutheran.hu),

MÁNYOKI JÁNOS – Thesaurus

(janos.manyoki@lutheran.hu),

STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA – Tallózó

(evtallozo@gmail.com)

- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu),

1085 Budapest, Üllői út 24.

Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518

- Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu)

- Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.*

(2600 Vác, Nádas utca 2.) • www.mondat.hu

Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ

- Árusítja a kiadó.

- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési

ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt.

Hírlapüzletgép telefonszámán:

06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.

- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy

postautalványon. Az előfizetési díj belföldön

(illetve Románia és Szlovákia területén)

negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy

évre 15 600 Ft, más európai országba egy

évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi

országba egy évre 61 400 Ft (195 euró).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező

lemondásokat tudjuk az azt követő hónap

elszejével regisztrálni, ellenkező esetben még

egy hónapig jár az újság.

- Beküldött kéziratokat nem őrünk meg

és nem küldünk vissza.

- Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk! Köszönjük, hogy a mai napon is vártál, és ünnepet készítettél számunkra. Örülünk annak, hogy van szavad hozzánk, és hisszük, hogy te is örömmel hallgatsz a mi szavunkat. Kérünk, igéd világosságában láttasd meg velünk az idők jeleit, hogy felkészülten várhassuk utolsó napunkat ezen a földön. Segíts, hogy a gyorsan múltó hétköznapokban a romlandók között meglássuk és megragadhassuk országod romolhatatlan javait, és így örök életre gyűjthessünk kincseket.

Megváltó Urunk! Te vagy a mi legnagyobb kincsünk. Te vagy a mi igazságunk, a mi hitványságaink elhordozója, te vagy a mi halálunk halála, örök életünk forrása. Köszönjük azt a reménységet, hogy a hit bizalmával egykor majd eléd állva irgalmas királyunkként és barátunkként köszönhetünk, és nem rettegett bíróként kell rád gondolnunk.

Drága Szentlélek! Köszönjük a hit ajándékát és minden bennünk érlelt gyümölcsöt! Munkálkodj bennünk, köztünk és általunk is! Köszönjük, hogy a hitben elhunyt szeretteinket is oltalmadban tudhatjuk. Add, hogy az üdvösség reménysége ne csak a miénk, de házuk népéé is legyen! Kérünk, ajándékozd a hit lángját utódaink szívébe is, hogy ők is bátran nézhessenek szembe az itélet napjával.

Szentháromság egy igaz Isten! Terjessz ki áldásodat mindnyájunkra! Vezess minket, és őrizd a békeség kötelékeivel családjaink és közösségünk egységét. Könyörgünk a gyermekekért – kegyelmesen őrizd őket. Kérünk a fiatalokért – segíts szíved szerint való felnőtté válniuk. Könyörgünk a betegekért, szenvedőkért – segíts nekik hordozni keresztjüket. Imádságunkban visszük eléd nemcsak gyülekezetünket, de egész egyházunkat és teljes anyaszentegyházadat; nemcsak lakóhelyünket, de egész országunkat is. Ámen.

9 1770133 130004 19044

Szentháromság ünnepe után utolsó előtti megelőző (ítélet-) vasárnap – Lk 11,29–35

„Jeles” napok

Van-e sötétség? Ősszel rövidülnek a nappalok, egyre nagyobb a sötét órák száma. Sokszor sötétben, hideg, ködös, párás reggeleken indulunk napi feladataink felé. Ilyenkor érezzük igazán, mennyire nélkülözhetetlen számunkra a biztonságot adó fény, amely segít látni, segít a célhoz érésben. Nélküle nincs élet.

Nincs sötétség, a sötétség csak a fény hiányaként értelmezhető. Ha sötétben maradunk, reménytelenné válik a helyzetünk. A sötétben magunkat látjuk, az elmulasztott alkalmakat, az elkövetett hibákat, kudarokat, elrontott emberi kapcsolatokat és istenkapcsolatot. A fény ajándék, áldás, de veszélyforrás is lehet, ha rosszul használjuk. Ha elrejtjük, a lényegét veszíti el, ha óvatlanul nézünk bele, megvakít.

Az egyházi esztendő vége felé közeledve, ítélet vasárnapján fényt, lámpást kapunk a kezünkbe, ismeretet, lehetőséget, de nem azért, hogy rejtett helyre tegyük, hanem hogy éljünk vele. A világosságban jeleket kapunk. Észrevesszük-e?

Gonosz nemzedék. Jézus kortársai, a kételkedők jelekkel akarták helyettesíteni a hitet. Mi sokszor irigylésre méltónak tartjuk annak a kornak az embereit. Láthatták őt, átélhették csodáit, hallhatták erővel, hatalommal teli szavait. Mégis kételkedtek, jeleket akartak, többet és többet, bizonyítékot arra, hogy Jézus az Isten Fia, mert nem az emberek által elképzelt forgatókönyv érvényesült, hanem Isten koreográfiája.

És a mai ember? Ma már jeleket, Istent bizonyító csodákat sem várunk? A modern ember már csak a saját lelkében turkálva, önmagában akarja megtalálni a megfoghatatlan, nagy semmi végtelent, mert a véges ember önmagában más egyebet nem igazán találhat. Olyan a mai ember élete, minden törekvésével, harcával, sikerével és örömeivel együtt, mintha egy nagy cethal gyomrának sötétségében vegetálna? Nem, a mi korunk embere is látni szeretne! Folyamatos jelkívánással él.

Jeles. A kétezer évvel ezelőtti gonosz nemzedék Jónás jelét és a dél királynőjének példáját kapta Jézustól. Dél királynőjének „a föld végső határáról” kellett Jeruzsálembé utaznia, hogy hallhassa Salamon király bölcsességét. Jézus kortársainak pedig egyetlen lépést sem kellett volna tenniük ahhoz, hogy meghallgassák a

köztük levő Bölcsességet. Sába királynője még egy gyalgó emberre is szívesen figyelt, akitől bölcsességet várt; viszont a „gonosz nemzedék” arra a Jézusra sem figyelt, aki mindenkinél nagyobb. Dél királynője ezért nemcsak intő példa Jézus kortársainak, hanem ellenük való tanúvá válik az eljövendő ítéletben.

Mi Jónás jele? A háromnapos sötétségben, a cethal gyomrában vált világossá számára, mi a küldetése. Három nap után partra került Ninivénél, és elmondta Isten üzenetét, és Ninive lakói meghallották a szót, megtértek és megmenekültek. Mi az, ami jellé válik nekem vagy neked? Méghozzá olyan jellé, amely megtérésre indít, ami megváltoztatja az életed? Bűn nem látni, hogy korunk embere a legnagyobb jelet kapta. Jézus keresztyén megkaptuk az igazi világosságot. Nem is jelet, hanem bizonyítékot Istentől. Ott fenn a

keresztben Isten Fia az életét adta bűneinkért váltságul. Ez az isteni szeretet csúcса, ha ez nem elég, ezután már hiába kérünk jeleket.

Jeles napok. Fogadjuk el Jézus szavát, hívását, küldését, vezetését! Szorít az idő. Lezárul egy időszak, új kezdődik. Jézus megtérésre hívó szavával, az élet beszédével vezet minket a világosságra. Jeles napok jönnek: ítélet után reménység, majd örök élet.

■ KIS JÁNOS

Imádkozzunk! *Urunk, Istenünk! Életünk telve van szereteted jeleivel, mégis bizonytalanok vagyunk. Félelmekkel, kétségekkel telve megyünk az úton: vajon jó felé haladunk-e, vajon célba érünk-e? Add, hogy jól lássunk, a te szemmeddel lássunk, téged kövessünk. Ámen.*

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 10.) *Ha az Úr nem őrzi a várost, hiába óvják azt az örök.* Zsolt 127,1b (1Kor 3,7; Lk 17,20–24[25–30]; Róm 8,18–32; Zsolt 22,23–32) Csikorgó fogaskerekek. Homlokomról lecsorgó veríték. El is bizonytalanodom. Biztosan jó úton haladok, a megfelelő dolgot teszem? Ha Isten is ezt akarná, és segítene, nem volna mindez könnyebb? Aztán Jézus szavai jutnak eszembe: „...én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.” (Mt 28,20) És ezek: „Aki titeket hallgat, engem hallgat...” (Lk 10,16) Újra elámulok. Azt ígéri Jézus, hogy velem és bennem marad, kezeimbe és lábaimba bújik, szavaimba öltözik, gondolataimba rejtőzik. Rajtam keresztül cselekszik. Hogy mi lesz mindebből? Nem tudom. De rábízom arra, akinek bölcsessége, hatalma és irgalma van ahhoz, hogy mindenből jót tudjon kihozni. Akár izzadva küzdök, akár olyan könnyedén haladok, mint kés a vajban.

Hétfő (november 11.) *Mert ha nem hallgattok az Úr szavára [...], akkor ellenetek fordul az Úr, ugyanúgy, mint őseitek ellen.* 1Sám 12,15 (Róm 16,19b; 1Pt 4,7–11; Náh 1,1–14) Hogy merre fordul az Úr? Amerre akar. Senki sem kötheti őt ebben. Ha vétkeimre tekint, jogosan fordít nekem hátat. Ha nem hallgatok a szavára, méltán burkolódik csendbe. Ő mégis úgy döntött, hogy nem nekem fordít hátat, hanem a bűneimet veti a maga háta mögé. Jézus Krisztusban felém fordul, kitérülök, és a karját is kinyújtja felém. És úgy beszél a szívemre, hogy nehéz nem hallgatnom a szavaira.

Kedd (november 12.) *Amikor [Jézus] látta a sokaságot, megszánta őket, mert elgyötörtek és elveszettek voltak, mint a juhok pásztor nélkül.* Mt 9,36 (Ez 34,11; Jer 18,1–10; Náh 2,1–14) Nincs két egyforma ember. Tudjuk ezt, szeretjük is túlhangsúlyozni. Amikor azonban Jézus végignézi rajtunk, azonnal felfedezi a leglényegesebb közös vonásunkat: elgyötörtek és elveszettek vagyunk, mintha gazdánk sem volna. Ezt a közös hiányunkat szem előtt tartva indul Jézus, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet. Így talál ránk, hogy kegyelmével önmagához és egymáshoz kössön minket. Az őhöz tartozásunkban ismerjük fel a másik emberben a „hozzátartozónkat”.

Szerda (november 13.) *[Jézus Krisztusban] lakik az istenség egész teljessége testileg, és benne jutottatok el ti is ehhez a teljességhez, mert ő a feje minden fejedelemségnek és hatalmasságnak.* Kol 2,9–10 (Mik 5,3; Zsid 13,1–9b; Náh 3,1–19) Két ízben is fel kell ujjonganom e sorok olvasása közben. Először az ige első néhány szaván: mennyire páratlan, felülmúlhatatlan a Krisztus, aki a teljességet, az istenséget hordozza testileg! Bár nem értem,

mégsem zavar: csak gyönyörködöm, és újragondolom, és megint belebicsaklik az eszem, de újraolvasom, és boldogan hiszem... Másodjára pedig azon ujjongok, hogy én is eljutottam ehhez a teljességhez – hogyan, magam sem tudom. Valahogy úgy, mint amikor a hajó Jézussal és a tanítványokkal „egyszeriben odaért a partra, ahová tartottak”. (Jn 6,21) Egyszerre ott találtam magam. És boldogan vallom: Krisztus bennem, és én őbenne!

Csütörtök (november 14.) *Ó, Uram, segíts meg! Ó, Uram, adj szerencsét!* Zsolt 118,25 (Fil 2,13; 1Jn 2,18–26[27–29]; Abd 1–21) A zsolttár, amelyet a jeruzsálemi templomba hömpölygő ószövetségi gyülekezet énekel, duzzad az erőtől. Tele van az átélt isteni szabadításnak és a magabiztosságot adó közösségnek a harsány örömeivel. Ez a hitben megtapasztalt csúcs, a hívó élet napos oldala. De a hálaadás eme kórusában is megszólal a könyörgés szólama: segíts meg, Istenem! Kegyelmesen fordulj felénk! A hívó élet magaslatán sem lehet elfelejtenünk: ő emelt fel minket oda. Krisztus-imádásunk szava és mozdulata egybeesik Tamásnak a Feltámadott előtt való leborulásával: „Én Uram és én Istenem!” (Jn 20,28) Uram, irgalmazz! Krisztus, kegyelmezz!

Péntek (november 15.) *A sok beszédnél elkerülhetetlen a tévedés, de az eszes ember vigyáz a beszédre.* Péld 10,19 (Jak 3,9–10; 2Kor 6,1–10; Mt 24,1–14) A csenddel körbeölelt szó erejét akkor tapasztaltam meg, amikor egy szerzetesrend reggeli éneklésén vettem részt. A sorok végi kitarított szünetekben megérkezett hozzám, lelkembe hullt az előtte énekelt sor, és felkészülhettem a következő befogadására. Katartikus élmény volt! Ha ez a csend helyet kaphatna a mindennapi beszélgetéseinkben... Adna időt a másik figyelmes meghallgatására. Segítene megszűrni a nyelvünk hegyére toluló szavainkat: érdemes-e megszólalnunk, vagy a hallgatásnak volna inkább helye? És hangsúlyt adhatna valóban értékes szavainknak. Mert a kevesebb néha több.

Szombat (november 16.) *Amikor pedig az Emberfia eljön az ő dicsőségében, és vele az angyalok mind, akkor odaül dicsősége trónjára. Összegyűjtenek elé minden népet.* Mt 25,31–32 (1Sám 2,10; Mk 13,1–8; Mt 24,15–28) És akkor elmosódik közöttünk minden különbség, és nem vádoljuk egymást, és nem mentegjük saját magunkat, és egyként nézünk remegve-várákozva az Emberfiára, és kétszer is rákérdőzünk, hogy jól hallottuk-e a kegyelem nekünk szóló felmentő szavát, és ámulva-boldogan indulunk a jobb oldalra az üdvözülők közé...

■ BÓJTÓS ATTILA

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

Meghívó

Álom és realitás • 1989–2019

A Magyarországi Evangélikus Egyház
elnöksége tisztelettel meghívja

MÁRTON-NAPI ÜNNEPSÉGÉRE

2019. november 10-én, vasárnap 16 órától
a budapest-fasori evangélikus templomba
(1071 Budapest, Városligeti fasor 17.).

• Házigazdai köszöntő
Magyarkuti Gyuláné Tóth Katalin
fasori másodlelkész

Zenei szolgálat

Fenyvesi Andrea hegedűművész
Fejérvári János brácsaművész
és Fejérvári Hunor fasori diák

• Köszöntő
Maruzsa Zoltán
köznevelésért felelős államtitkár

Gyülekezeti ének

• Áhítat: **Szlaukó-Bobál Orsolya**
ceglédi lelkész, volt fasori diák

Gyülekezeti ének

• Archív filmösszeállítás

• Kerekasztal-beszélgetés

Vezeti: **Nagy Szabolcs** teológushallgató
Résztevők:

Gadóné Kézdy Edit, a Deák Téri Evangélikus Gimnázium
igazgatója, az első fasori tantestület tagja

Roszík Gábor evangélikus lelkész,
az első szabadon választott Országgyűlés tagja

Schneller Domonkos helyettes államtitkár, fasori öregdiák
Zászkaliczky Péter nyugalmazott lelkész

• *Prónay Sándor-díj* átadása

Laudáció: **Pröhle Gergely** országos felügyelő

A Fővárosi Protestáns Kántorátus szolgálat

Vezényel: **Pap Kinga Marjatta**

• *Ordass Lajos-díj* átadása

Laudáció: **Fabiny Tamás** elnök-püspök

Gyülekezeti ének

„...olyanok
voltunk, mint
az álmodók”
(Zsolt 126,1b)

A LUTHER KIADÓ ŐSZI AJÁNLATA

Az október havi akciós könyvlista novemberben
az alábbi kiadványokkal bővül

NOVEMBERI AKCIÓS KÖNYVEK

Luther Márton nyomában – Matricás album (Szerk. Koltainé Somogyi Lilla)	1290 Ft	800 Ft
Martin Luthers Letzter Wille (Luther Márton végrendelete német nyelven. Szerk. Fabiny Tibor)	3900 Ft	2000 Ft
Walther von Loewenich: Theologia crucis – A kereszt teológiája Luthernél	1200 Ft	900 Ft
Kamarás Iván OJD: Titkos kutatónapló	2200 Ft	1500 Ft
Luther nyomában – A reformáció útján Németországban	2980 Ft	2300 Ft
Luther-képregény I. (írta: Lackfi János, illusztrálta: Richly Zsolt – Major Kata)	990 Ft	700 Ft
Luther-képregény II. (írta: Lackfi János, illusztrálta: Richly Zsolt – Major Kata)	990 Ft	700 Ft
Luther-képregény III. (írta: Lackfi János, illusztrálta: Richly Zsolt – Major Kata)	990 Ft	700 Ft
Hermann-Joseph Frisch: Kedves Márton testvér! Kedves Ferenc testvér!	1690 Ft	1100 Ft
Margot Käsmann – Ralph Ludwig: Reformációi ábécé 95 tételben	1890 Ft	1300 Ft

Az őszi kedvezményes kiadványok teljes listája:
bolt.lutherkiado.hu/akciok/2019-reformacio-konyvakcio

